Marie Koopmans

De Bôvenmeester

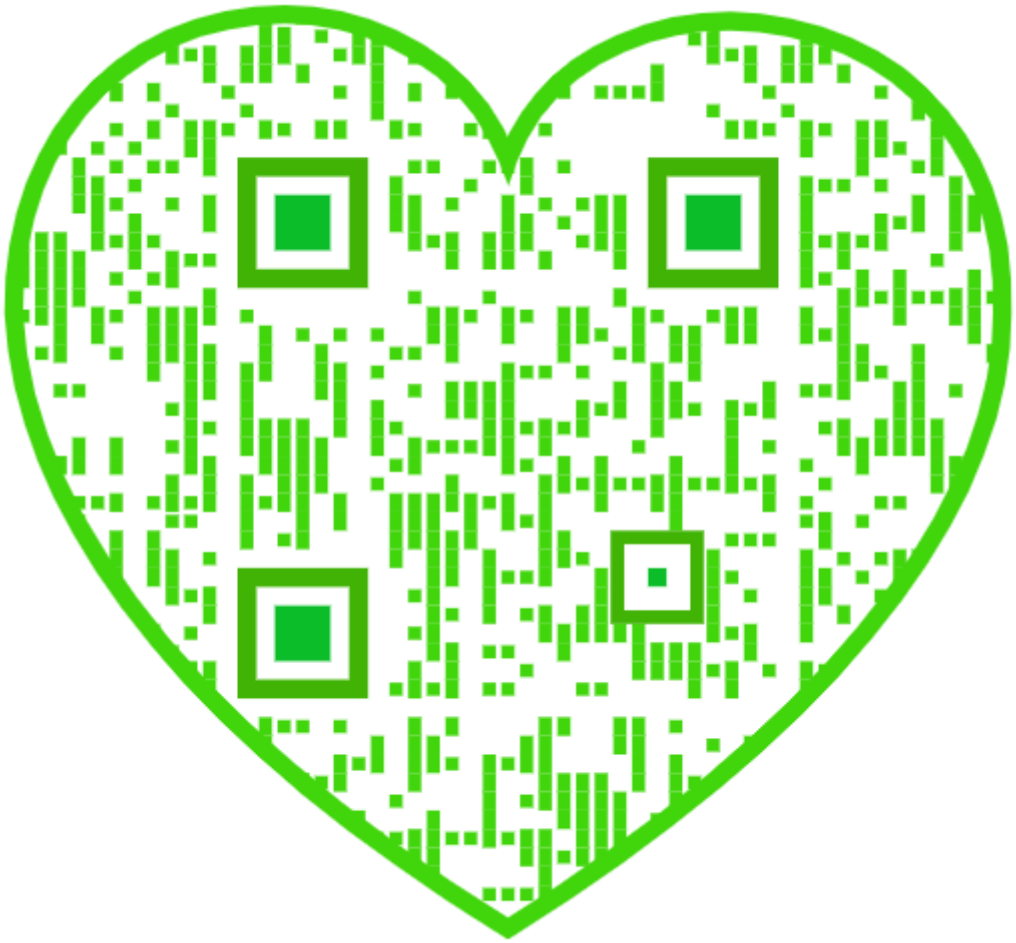

DE BÔVENMEESTER

FOLKLORISTISCHE ROMAN UIT TWENTE

INHOUD.

	Bladz.
PACHT BETALEN	7
DE BRULFTE	31
'N ZIJGDOÔK	72
DE GROOVE	92
VAN OLD IN NI'J	114
OET PRAOTEN	126
PINKSTERBROED	160

DE BÔVENMEESTER

FOLKLORISTISCHE ROMAN UIT TWENTE

DOOR

MARIE KOOPMANS

L. J. VEEN — UITGEVER — AMSTERDAM

BOEK-, COURANT- EN STEENDRUKKERIJ G. J. THIEME, NIJMEGEN-ARNHEM

LIJST MET VERKLARENDE WOORDEN.

Anleeven = van iemand gaan houden.
Bes-vaer = grootvader.
Beuksken = boekje.
Bloôdkoôke = bloedworst.
Bôvenkamer = pronkkamer, aan 't losse-hoes expres bijgebouwd.
Bôvenmeester = hoofd van een school,
Bô, wat groezelig! = Hè, wat beroerd!
Brugman = bruidegom.
Brulfteneugers = jongelui, welke ter bruiloft noodigen.
Deksels nog toô! = gewone uitroep.
deur 'èwurseld = door geworsteld.
Diekhoes = huis aan den dijk.
er weer gaon = terugkeeren uit een betere wereld.
'eteekend veur 't schip = ondertrouwd, aangeteekend.
feerdig kommen = klaar komen.
Falies = lange rouwsluiers.
Foj! = Foei!
Gèf 'kleed = een gebruikelijk geschenk van hem of haar, die introuwt.
Groôve = begravenis.
Haol = ketting boven 't open vuur.
heender = hindernis.
Heerd = haard.
Heeroome = Twentsche titel voor den pastoor.
Heetveld = heideveld.
Hennekleed = lijkkleed.
Hossen = kousen.
Huuskes = huisjes, tesaamgezette roggeschoven.
in 'n toes = in de war.
Keender = kinderen.
Kleedwagen = met katoen overhuifd voertuig.
Knieperkes = soort Nieuwjaarsgebak.
Knutterdeuksken = verknoeid doekje, soms leelijke vrouw.
koôken = koeken, een visite in begin Januari.
kraânk = ziek.
Kuiervolk = hier bezoek.
Liekweg = lijkweg, van ouds vastgestelde kerkweg.
loeter gold = zuiver goud.
Losse-hoes = open halwoning, één ruimte voor mensch en dier.
Maagd = dienstbode.
Maânsleu = manlui.

Meiken = Maria.
Mienemeui = tante Miena.
Moôder = moeder.
Naats = Bernardus.
Naodnaobers = naaste buren, waarop verschillende plichten rusten, bij geboorte, dood, begrafenis, enz.
'n betken vertrèèn = een beetje gaan wandelen.
Niêndeur = groote deeldeur.
Old in Ni'j = van 't oude in 't nieuwe jaar.
Onderschoer = overdekte inrij voor de deeldeur.
opsokkeren = suiker omroeren.
O,wat-o, wat! = veel gebruikte uitroep.
Piependop = pijpekop.
Pinksterbroed = Pinksterbruid, oud kinderspel.
Praotaovend = visite, een avond uit buurten.
Praoters = bezoekers.
Schinken = ham.
Schöppe = schuur.
Sint Jaopik = Sint Jacobus, 25 Juli, oogsttijd.
Smodde = koffiezetter met langen steel, waarin men koffie laat trekken boven het open vuur.
Snieder = snijder, kleermaker.
Sokkertoeten = suikerbuil.
Spinde = etenskast in den muur.
Stoete = wittebrood.
Strikken = breien met vijf naalden.
Sunnebleumkes = zonnebloempjes.
Te hoôpe oet en thoes = saam uit, saam tehuis.
Teller = bord.
't Schuutken in = ondertrouwd, 't bootje in.
't Spul = hier boerderij.
Tuk = zak in een kleedingstuk.
Vatwèèrk = kisten v. h. lijk.
Verrel = een vierde deel.
Vraogenboôk = vraagbaak, vaak catechismusboek.
Vrommes = vrouwspersoon.
Waschkamer = open uitbouw voor 't vaatwerk aan een los-hoes.
Wegge = groote krentemik.
Witte wieve = algemeen bekende Twentsche spoken.
Zéén = zien.
Zieden = zijden.
Zijgdoôk = zeefdoek, hier kletser.

PACHT BETALEN.

Heupink laat het weidehek achter zich dichtvallen. Door miesrig natten schemer stapt hij naar het dorp, waarvan de kerktoren opdoemt achter den groenen esch. Bezijden den papperig-doorweekten grintweg geurt de vochtige rogge. De boer snuift behagelijk. Lucht van overal verspreide spurrievelden prikkelt zijn longpijpen. Hè, wat lekker!

Maar dadelijk zinkt de rimpelige kop weer triest omlaag. Hij schudt dien bang, vol zorg. Naarmate de torenspits boven het groen uitstijgt, begint hij langzamer te loopen. En terwijl z'n weg daalt — als zijn oog het witte *Meerhoes* in de laagte bespeurt, dan wordt zijn stap een onwillig voortschuiven door modder en plassen. De ruig behaarde hand veegt het druipend nat, regen en uitbrekend angstzweet van zijn voorhoofd.

Heupink voelt een rilling langs zijn mismaakten rug. 't Is of de juist genomen spekkoek in zijn lijf ronddraait. Bij het kijken naar dat groote witte huis krijgt hij misselijker walging dan ooit te voren.

Sedert hij boer werd op *'t Heetveld*, is iedere gang naar *den heer* ginder een kruisweg geweest. Dagenlang voor den eersten van Meimaand of November heeft hij erover gepiekerd. Hij beleeft nooit eens wat plezier aan het betalen van de pacht... zooals de anderen, die trotsch zijn hun schuld op tijd te

kunnen afdoen. *Foj!*... dat nare Meerhoes... met z'n nog veel naarderen heer.

De oude tast naar het geld, dat tot den laatsten cent in zijn rooien zakdoek is geknoopt. Hij peinst, hoe hij het best verslag zal uitbrengen over den welstand van hof en akker. Eigenlijk moet hij blij zijn. 't Staat er allemaal zoo mooi voor... met den veestapel, 't land en... met Truiken! Morgen gaat de heer z'n wensch in vervulling... Truiken's ondertrouw met Wannink's Mans... met den vrijer, door notaris Heerschop naar het Heetveld gestuurd.

Maar dat andere... dàt! Zal hij het den notaris vertellen? Is 't niet verstandiger daarover te zwijgen? De heer hoort het toch vroeg genoeg... ook zonder dat juist hij erover praat.

„Bô, wat groezelig!" De boer vreest reeds Heerschop's minachtende of stekelig spottende woorden over Jans... over den onderwijzer... die verleden uit stad kwam met de hoofdakte in zijn zak.

Hoe durft hij toch?... die kerel, dáár in dat rijke huis? Hoe kan hij altijd op den jongen afgeven? Zijn slecht geweten!... ha!... dat doet 't hem! Daarom raast hij dol op Jans! En het is toch zoo'n beste, knappe jongen. Anders had *heeroome* hem niet aangewezen als hoofd voor Reubergen's school.

De angst trilt door den grijsaard. Wat *de heer* daarvan wel zegt? Notaris wenschte Jans immers niet tot pachter op het Heetveld... zal hem evenmin willen als *bôvenmeester* in de school naast het Meerhoes.

Heupink's Jans! De bultenaar schudt wanhopig zijn kop. Heupink's Jans die eigenlijk is... die feitelijk moet heeten... Heerschop's Jans! Heerschop... net

als de kerel dáár moet hij heeten! En wonen moest hij dáár even goed.!. in dat witte Meerhoes!

De klompen van den gebrekkige knarsen reeds over het glibberig glanzende tuingrint. Weer wischt hij het zweet af. De gekromde vingers grijpen en trekken krampachtig den koperen belknop. 't Schrille geklingel achter de gelakte deur toovert een beeld voor Heupink's geest. Op dien vreemden voorjaarsavond... toen zijn heele leven bij tooverslag veranderde, heeft hij hier ook gestaan. De jonge notaris had hem geroepen, beduid door het voorhuis te komen. Met dien ploert heeft hij toen overlegd het dienstmeisje te trouwen, wat... de eerste had onteerd.

Overgelukkig, vroolijk fluitend holde hij later naar gindsche stallen... waarin de paarden hinniken, net als toen. Hij, de bult — de door alle boeren geweigerde of ternauwernood gedulde daglooner... voor veertig gulden en den kost diende hij een heel jaar op het *Meerhoes*. Maar opeens werd de tuin- en stalknecht groot boer!... de voordeelige huurder van het oude Heetveld, van de vruchtbaarste akkers bij Reubergen. Hm!... het mooiste deerntje van 't dorp zou een paar weken daarna z'n vrouw zijn. Ach!... ach!... al het overige, 't minder mooie en 't leelijke... zelfs 't offeren van zijn eer heeft hij toen glad vergeten... voor al dien rijkdom... om voortaan een eigen tehuis te bezitten... een vrouw, een hof als ieder ander. Zoo was 't toen! Maar nu?

De deur wordt geopend. Heupink trekt op de mat zijn klompen uit. Gelijk nog iederen keer volgt hij schoorvoetend een meisje in zwart en wit — net als Siene 't hier eens droeg.

De dienstbode schijnt zijn wensch te kennen. Ze

wijst naar het privé-kantoor. En als iederen keer verlegen met zijn gang door het woonhuis, maakt de pachter daar een soort excuus:

„'k Belde maar 'ns weer aan, meneer."

Hij weet best, dat zijn heer dat zoo verlangt. Hij moet na kantoortijd verschijnen — steeds langs de voordeur. Vroeger lichtte Heerschop hem eens kort en bondig in: De klerken hoeven niet te hooren van hun praten.

„Zoo, Heupink — ga zitten," is het antwoord van altijd. De vulpen prikt naar een stoel over het bureau. De boer valt erop neer, de handen tusschen z'n knieën. Daarin knelt de zwart zijden pet.

Het kreupele mannetje zit eenige oogenblikken te sidderen onder de harde, vorschende blikken. Heupink slaat daarvoor zijn oogen neer en wil dat toch volstrekt niet. Wie is hier de eigenlijke meerdere?

Toch tuurt hij naar den grond. 't Zal komen door dat schelle licht. De lamp maakt een bijtend gloeiende vlek tusschen hen. Juist als dat nare... wat ook altijd tusschen hen staat... waarvan niemand weet buiten zij tweeën en de pastoor. Waarvan nooit iemand mag weten... kan weten, sedert de vrouw op het kerkhof rust... na een lang boeten in het opgedrongen huw'lijksleven met een bochel.

Bitterheid nijpt Heupink's lippen nog stijver tesaam. Kijk — de heer schijnt ook aan haar te denken. Hm!... zijn handen trillen... al doet hij net, of hij nog eerst het boek moet opslaan... hoeveel de pacht van 't Heetveld bedraagt. Ja... ook Heerschop beseft het best... Siene heeft hard geboet! Al werd 't later goed... veel inniger tusschen de vrouw en

hem — 't was toch allemaal véél te duur gekocht. Siene was blij, toen ze mocht sterven.

Terwijl de boer wegsoest in het verleden, herleest de notaris dat op de vlug omgeritste bladeren. Waar nu haar man zit, kroop toen de ongelukkige meid... huilend, kermend... omdat hij haar zijn besluit meedeelde: Ze kon kiezen — òf schande voor zichzelf en het kind... òf boerin worden op de groote hoeve, naast notaris' stalknecht — den manken bultenaar Heupink. 't Is of de rijkaard haar weer hoort steunen en smeeken... en zijn eigen bulderende stem, die een eind maakte aan de scène: Wat wil jij meer? Meen je, dat een ander als de bult zich leent om jouw zaakjes op te knappen? Dat ik me zal weggooien met jou?... Toen is Siene weggerend, zonder omkijken.

Driftig neemt Heerschop het lorgnet van den haviksneus. Hardhandig veegt hij de glazen schoon. Het eene breekt knetterend af. De notaris werpt de stukjes op tafel, bladert weer.

Had hij het kunnen voorzien — nooit was die booi op 't Heetveld getrouwd! Nooit had ze haar gebroed dan zoover gebracht! Nu zullen de pastoor en die sufferd daar den vlegel tegen hem uitspelen! De kinkels begrepen dus, waarom hij den aap naar stad liet sturen... liet meester worden. Maar ze zullen het niet winnen... hij wil dien schoolvos niet voor de voeten!

Woedend loopt Heerschop naar de deur. Hij opent en sluit deze... als moet hij den bezoeker toonen, dat de klerken nog op het bijkantoor werken.

„Miserabel weer," moppert hij en komt terug naar den lampeschijn. Eén moet immers beginnen. En die bult durft blijkbaar niet.

„Ja . . . 't wordt maar geen zomer."

Gelijk een natte poedel schudt deze zijn trieste gedachten af. Behoedzaam haalt hij den rooden zakdoek uit z'n buiszak en futselt de knoopen los. Hij telt blanke schijven en voddig verkreukte bankbiljetten in lange rijen neer.

De ander blikt stroef naar iedere beweging. Narekenen doet hij echter niet. Als de boer terugschuift, trekt hij met één haal de som op een hoopje. Hij laat ze liggen, als is deze van geen beteekenis.

Dit doen lijkt zoo vreemd, dat de pachter een verwonderd gezicht zet. Hij verwachtte wel, dat sigaar en bittertje er vanavond bij in zouden schieten. Maar dit . . .? Allemachies! — nu gaat het los!

Hij beproeft Heerschop voor te zijn, begint druk te praten:

„Meneer zag het natuurlijk . . . 't geld is in orde . . . drie honderd heele guldens. En al 't andere is ook voor elkaar. 'k Ben blij, dat meteen te kunnen zeggen. Ik bedoel, wat Truiken betreft . . . dàt is in orde. Mijn dochter stapt morgen naar het gemeentehuis."

„Zóó . . . wordt ze morgen de bruid?"

't Klinkt nog raarder en onverschilliger. Heupink's mond gaat van verbazing wijd open. Hij staart verbleekt in notaris' streng gelaat. Watblief? Dwong de heer niet een jaar lang, dat hij zijn dochter zou dwarsboomen? . . . zou doen afzien van haar vrijerij met den flinken buurjong? Dreigde de heer niet hen allen van 't Heetveld te gooien, wanneer Truiken met dien lummel trouwde? . . . met den vriend van meneer pastoor?

O, neen — dat laatste voegde Heerschop niet er bij. Maar Heupink weet, dat hij het zoo bedoelde.

Harm Diekman is de zoon van *heeroome's* kerkmeester. Dien zou de notaris niet dulden op zijn grond. Hij haat den ouden priester . . . ook al bedekt hij dat onder een valsch lachje.

Erg verlegen uit zijn ooghoeken glurend probeert Heupink nog eens:

„Meneer krijgt dus zijn zin. Truiken heeft beloofd Mans te trouwen. Wannink zal mij opvolgen."

„Ja, ja," bromt de ander weer korzelig. Want veel voornamer dingen nemen hem in beslag. En de boer raakt hoe langer hoe meer de kluts kwijt. Hij haspelt zenuwachtig door, in afgebroken zinnen.

„'t Heeft heel wat gekost . . . Truiken is geen weerhaan, meneer . . . laat zich niet naar alle winden draaien. Maar om haar grijzen *vaer* . . . die ook al niet anders kon . . . omdat 't anders armoe wordt voor ons . . . omdat we dan van de boerderij moeten . . . daarom beet ze door den zuren appel heen en nam ze Mannink aan. 't Is immers een beste kerel . . . even goed als Harm. Maar toch . . . het spijt me van *'t wicht* . . , en ook van den jongen." Diekman wil hij erbij voegen. Doch op dat „jongen" springt Heerschop vlak voor den manken stumper en deze wipt met stoel en al terug.

„Is het waar? Zeg? . . . is het waar?" schreeuwt de notaris dreigend, zijn gebalde vuisten haast tegen de zijden pet van Heupink.

„Wat? . . . Wa-a-t?" stottert de kreupele.

„Of 't wáár is? . . . dàt? . . . van den jongen?"

„Jans haalde de hoofdakte — ja," ontwijkt de boer.

„Jij beroerde Tukker! Jullie bliksemsche kinkels draaien net zoo lang om de waarheid heen, tot wij

ze uit je keel knijpen!" hoont de woedende man. Hij beziet den arme minachtend. Want deze blijft brabbelen rond dàt, wat zoo lastig is om te bespreken:

„Jans heeft een knappe bol, meneer. Als hij blijft studeeren, kan hij het ver brengen in de wereld. Ja, ja... dat zal hij best doen," monkelt de oude om den notaris nog te foppen. Deze moet denken, dat hij niet goed heeft gehoord... dat Jans nog naar stad terugkeert.

„Waarom vertel je er niet bij, dat hij gister hier is benoemd tot hoofd van de Roomsche school!... reeds te voren was benoemd door den pastoor en Co? Ellendige heeroomsslaaf! Geloof jij, dat ik niets meer merk?... dat je heer opeens een oude sufferd is geworden?... dat ik dit maar goedkeur? Nooit! Versta je? Heb ik jou niet gezegd, dat ik dien schoolfrik nooit onder mijn oogen wensch? Heb ik je dat toen niet bevolen?"

„Meneer... de heeren hier naast," waarschuwt de gebochelde, die klein wegkrimpt onder zooveel toorn. Doch Heerschop blijft tieren van „likkende pastoorshondjes, Roomsche baantjesjagers en gluiperige boerenslaven". En weer beproeft Heupink den zichzelf vergetenden man te bedaren:

„Moeten de klerken dit nu allemaal hooren, meneer?"

De notaris echter blijft doorrazen. Woedend gooit hij zijn pachter de vreeselijkste dingen naar het hoofd — Heupink wierp zijn eer weg voor het bezit van een hofstee... ook nu nog verkwanselt hij daarvoor het geluk van zijn dochter.

Dit laatste wordt den mismaakte te bar. De steeds weer onderdrukte fierheid van den Saks leeft op

door deze grove beleediging van zijn vaderlijkheid. Als een getergd roofdier klauwt hij zich aan zijn heer vast. Doch deze wringt zich los en wijkt naar de deur. Sissend spuwen Heupink's lippen hem toe:

„Jij gemeene fielt! Betaald zetten moest ik je dàt!... den jongen op je dak sturen!... nu nog... dàt moest ik doen! En ik zou het doen, als ik niet zooveel van hem hield. Hij staat me even na als mijn eigen dochters. Ja,... dat is de waarheid. Jouw knechtje gooide zijn eer niet weg, alléén om boer op het Heetveld te worden. 't Overal bespotte ventje van toen verlangde naar een eigen dak... naar een vrouw, die me kon verzorgen. En misschien ook wel wat naar het gelijk-zijn met hen, die me uitjouwden. Dàt alles... dàt spiegelde jij me dien avond voor! Daarom ben ik bezweken... heb ik de vrouw en het kind gered van nog grooter schande... waaraan jij ze vast had overgelaten. Herinner je — met knetterende eeden heb je bezworen, dat jij Siene toch nooit zoudt trouwen. Ik zou het kind geen rijkdom of naam ontstelen. Herinner je — daarna pas heb ik besloten en gezegd: Heupink's naam is altijd nog beter dan géén naam voor het wurm. God weet — geen oogenblik zou ik berouw hebben gehad, wanneer jij later ons leven niet kapot had gemaakt. Siene rilde, als ze jou zoo vriendelijk zag tegen mij... alsof ik met jou onder één hoedje speelde. En ze kon nooit vergeten, dat haar kind met jouw kleinen hoorde te ravotten... hier op het *Meerhoes*. Haar arme Jans!... dien jij niet gunde te leven naast zijn moeder. Ontken het maar niet — jij dwong Siene en mij om hem te laten leeren en naar de stad te sturen. En nu gun je hem weer niet

onze goeie Roomsche omgeving. Jouw kwaad geweten kan Jans niet velen! Hij is een levend verwijt voor jou! Maar Heupink vertelt je... nu is het méér dan genoeg. Om jou moet ik één kind laten trouwen tegen haar zin... al is het dan met een degelijken man. Maar verder je zin krijgen doe je niet! Toen Siene stierf, vertrouwde ze mij en den pastoor haar jongen toe. En al zal dit me nu het Heetveld kosten — hij is benoemd tot hoofd van onze Roomsche school en... hij blijft hier ook! Begrepen? Hij..."

Een luid kloppen onderbreekt den boer, die op zijn beurt iedere voorzichtigheid vergeet en schreeuwt als een bezetene. De notaris slingert een gesmoord: „Lamlendeling!" in Heupink's gezicht. Hij verdwijnt zonder verdere op- of aanmerkingen. De bultenaar is alleen in het vertrek. Een oogenblik bedwelmt hem dit onverwachte overgaan in zwijgen en rust. Voetje voor voetje loopt hij terug naar de schrijftafel. Peinzend staat hij neven den blikkerenden hoop zilver. Wat?... wat heeft hij ook weer? O, ja... toch... hij heeft alles eerlijk gezegd... eerlijker dan hij met koelen kop ooit zou hebben gedurfd... eerlijker dan hij zich voornam in al die dagen van spanning. Voortaan zal hij voet bij stuk houden, waar het Jans betreft.

Gelukkig dat deze zelf nergens van weet... nooit zal weten. Straks zat hij nog zoo vredig bij den haard, de boeken om hem heen. Die schijnt hij noodig te hebben. Sedert het droomerig knaapje destijds zijn boeken kreeg, was alles altijd goed... ook tusschen Siene en hem, den krommen sukkel... die lezen noch schrijven kan. Toen zag zijn vrouw

het eindelijk in. Haar man was toch nog flink genoeg om hard te ploeteren, voor het geld van Jans studie. En de pastoor kreeg schik in hun huishouden... hielp van alles mee... nu weer door de benoeming. Hm! — de fielt achter die deur kan doen wat hij wil — Jans blijft hier in Reubergen. Nu zal het uit zijn met diens gedrijf! — absoluut uit! Want... durft de heer hem wel ooit van 't Heetveld gooien? Zal hij daartoe moed hebben, na alles wat toen gebeurde? Er leeft immers nog één getuige. Sienezelf wilde niet dat *heeroome* haar man verdacht... riep pastoor's raad in, waar Heupink bij zat.

't Wordt den manke lichter om het hart. Hij voelt weer een zekere macht te bezitten over den rijken schelm. *Heeroome* weet de historie eveneens.

Met verruimden blik kijkt de boer om zich heen. Notaris komt vast niet terug en zijn pachtbrief ligt geteekend. Dus neemt hij dien met pet en zakdoek op. Hij spoedt het kantoor uit. In de gang stoot hij stommelend zijn klompen aan. Hij trekt en prutst aan het voordeurslot, dat maar niet openspringt. Die beroerde nieuwerwetsche dingen! Niets beter dan een grendel en een kruk.

„Wacht, boer Heupink — ik zal je helpen."

Heerschop's eenige dochter schiet uit de woonkamer toe. Zij ontsluit voor hem.

„Vies weertje vandaag." Lotti stuift terug in de gang — een vlaag motregen vliegt beiden om de ooren.

„Ja, juffer — 't deugt er niets." Een glimlach vertrekt de behaarde rimpellippen. 't Meisje is toch altijd even aardig — de kleine van dien schurk. Precies mevrouw-zaliger. De gebrekkige moet haar

wel wat vriendelijks erbij zeggen... wil niet met groet alleen vertrekken.

„Heeft de juffer het al gehoord? Truiken wordt morgen de bruid... van Wannink's Mans. Dat had de juffer niet gedacht, hè?... Truiken in 't bootje met de zoon van zoo'n deftigen boer... *'n rieksten oet Mâânder!*"

Echt bakvischachtig proest Lotti het uit:

„Gaat Truiken nu al trouwen? Neen, maar!... dan wordt het ook haast mijn tijd."

„Wat zal ik de juffrouw vertellen?... boerendeerntjes gaan meestal vroeg *'t schüütken in.* Op een hofstee komt er vaak zooveel kijken, wat *'n trouw* noodig maakt. Dat ziet de juffer wel aan 't Heetveld — de vrouw dood, ik oud en sukkelig We kunnen een flinke kracht gebruiken, hè?... iemand die de meisjes bijspringt in het zware buitenwerk. Watblief? 'n Knecht? Och, kom... *maagd* en knecht arbeiden nooit als eigen... *sínt jao ôk vuls te deur.*"

Tusschen dorpers en boeren opgegroeid begrijpt Lotti dit alles heel best. Doch haar bakvischleeftijd verzet zich tegen zulk gedrijf.

„O!... jullie Tukkers!"

„*'t Jufferken is d'er zulvers ôk eene,*" plaagt hij leuk.

„Ja... maar... re... een meisje is in jullie gedoe net een huishoudmachien. De baas heeft een vrouw noodig, want een werkmeid kost te veel. En van een jonge kerel maken jullie een nul vóór het cijfer. De dochter moet maar trouwen... een knecht komt te duur uit. Alleen waar het ploegen en spitten betreft, staat jullie nul nog op de rechte plaats... achter 't cijfer, meen ik," gichelt Lotti. Al spelende

vangt ze een paar droppels op de naar buiten gestoken hand.

„De juffer heeft gelijk. Waarachtig!... meestijds gaat het zóó en niet anders. 's Ja... zou 't ook vaak niet het beste zijn?"

„Hou op, boer Heupink!... of ik lach me een ongeluk. Moet ik soms aannemen, dat Truiken ook zoo'n nul voor zich krijgt? Laatst had ik nog pret met haar om Diekboer's Harm. Ze had veel met hem op, hè? En nu pakt ze opeens dien man uit Mander! Ergo — Truiken is veranderlijk van zin of...?"

Hij vat het — zij doorziet alles. Stuntelig begint hij opnieuw:

„Och, juffer Lotti... wat weet het jonge volk van trouwen en dat al? 't Is wijzer, dat de ouders voor hen zorgen — net als de onzen vroeger deden."

„Ha..ha! Natuurlijk!... jij hebt uitgezocht, wie jou leek voor de boerderij. Truiken mag ja en amen knikken. O!... dat misselijke Twentsche gebruik van *introuwen*. De ouden kiezen... vrijen er desnoods dapper op los voor hun kinderen. Deze moeten 't maar nemen, naar het past voor den hof, voor een ongemakkelijke moeder of den pruttelenden pipa. Ha..ha-a! Durf eens ontkennen, dat jij net zoo hebt gedaan?... dat jij je dochter niet eens vroeg, wie zij 't liefste mocht — Wannink of Diekman? Ha..ha-a! Verbeel je, dat vader mij de heete pap ook zoo wil voeren! Ik ben dan vast niet even zoet als Truiken."

In haast àl te dartelen overmoed zet Lotti de zaken op de juiste plaats. Het daar juist heftig beroerde oude hart krimpt onder nieuwe smart ineen. Zou zijn dochter werkelijk denken als de juffrouw?

Wanneer Truiken het hem later eens levenslang verwijt!

Er wellen tranen in Heupink's oogen. 't Meisje schrikt van zijn lijdenden blik. Heeft ze hem gekrenkt?

„Kom, Heupink — zoo meen ik het niet! We zullen maar op z'n Twentsch denken: *'t Leeft wal an, 't plätsken is good.*"

De bultenaar beaamt: *„'n Wies sprèkwoord!* De juffer kan het nog wel eens ondervinden — net als ik en anderen voor haar."

„Jij spreekt dus uit ondervinding," schatert de bakvisch reeds weer. Doch hij is meteen verdwenen achter het regengordijn.

Sjoep! Sjoep! hoort de boer zijn voetstappen sjokken door de plassen op den weg. De oude werkezel loopt rechtuit rechtaan voort. Het gesjoep is in zijn ooren als een bekend triest deuntje... van toen hij nog zoo'n vlegel was... door modder en straatgoten plaste... toen Reubergen's dorpsjeugd hem sarde en schold. God!... kon hij het helpen, dat hij een bult ronddroeg?... of trok met het eene lamme been? Dat hij niet is als andere lui, die door hun kracht geen meelij kennen?

Maar hij heeft het den schurk straks toch best verteld! Hè, wat ruikt de spurrie fijn! Wat ruischt die regen lekker neer op de rog?... net als in de sproken van den ouden scheper... of er Meiregen drupt op de fladderende kleeden van de *witte wieve*. Kijk!... nu de maan doorpiept, glinstert alles. Grutjes... daar is 't licht van huis ook al. In de *bôvenkamer* brandt de lamp. Jans *stedeert* weer. Hè... net of deze nu nog meer zijn kind is geworden. *Heeroome* had 't straks moeten hooren! Morgen zal hij het hem vertellen. Dan is die ook gerust... toont

hij Heupink nooit weer zooveel mistrouwen als gister. Dat was een uurtje!... heel alleen met pastoor! Wat kwam hij telkens terug op Truiken's trouwen met Wannink... op haar vroegeren omgang met Diekman. En toen dat ronduit vragen!... of zij wel de voorkeur geeft aan Mans! 's Jong — dat was 'n belabberd ding! Maar *'t wicht* hield zich dapper. Pastoor ging nog al vroolijk heen.

De boer kraakt vergenoegd zijn vingers. Achteraf bezien keert alles ten beste: Jans bôvenmeester. Truiken een rijk huwelijk, Dika geborgen bij de zuster. Neen — Siene heeft hij nooit heelemaal gelukkig kunnen maken... al ging 't later goed. Maar haar kinderen mag hij dat tenminste doen... al zwetst juffer Lotti er anders over. Truiken is nu reeds tevreden met Mans en... ne... is dat soms niet de eerste vereischte tot geluk?

De grijze filosoof gaat naar het opgeschoven raam, wenscht Jans goeden-avond. Hemel! Wat lijkt de meester toch veel op dien schurk!... net diens manier van doen, het opheffen van den kop, zijn trekken. Dat viel hem nog nooit zoo op.

„Kom er in, vader. Me dunkt, je bent druip nat."

Tot de voordeur stappend tuurt Heupink door de kleine ruitjes naar binnen. De meisjes zitten bij het open vuur — Wannink's Mans naast Truiken, de knechts tegenover beiden. Toch wel makkelijk, zulke ramen... zonder zoo'n lappenwinkel ervoor. Bij de buren kan je nooit zien, of er *kuiervolk* is... menschen die je niet of wel wil treffen.

Wat kijkt die Wannink verliefd! Geen wonder — zijn dochter is heel knap... net haar moeder... aardig om te zien. Die buren met hun nieuwmodische

keuken-kamers, hun groote vensters met kanten ervoor, hun Engelsche haarden en slaapkamers voor ieder afzonderlijk... die nieuwerwetsche boeren benijden hem nu vast om den rijken, fikschen schoonzoon. *'t Losse hoes* is Mans niet te min... en het kind van den vroegeren stalknecht ook niet.

„G'naovend saam. Wal, Mans — doe ôk an 'n heerd?" groet Heupink met warmte in zijn zwaar geluid.

De struische blonde kerel kleurt, als wordt hij betrapt op een misdaad. Hij lacht echter zijn breedsten lach en mompelt:

„'k Moest nog afspreken, hè?... hoe laat het dan morgen zal beginnen."

„Ja — dàt ken ik. Om negen uur kunnen jullie reeds op het gemeentehuis terecht. Maar ik raad je — blijf hier slapen... op de *schöppe*. 't Spaart je twee keer loopen. Morgenvroeg ben je om zes uur toch al terug," plaagt de vader.

Het gezelschap schatert — Truiken glimlacht vreemd. Want Mans heeft haar hand gepakt. Gekscherend vraagt deze of hij zal blijven overnachten.

„Beter heet gevrijd dan koud misleid," orakelt Dika met gemaakte leute... alleen om het bruidje over alles heen te helpen. Inwendig wroet het leed ook in de zuster... 't verdriet om Truiken's witte gezichtje en bekringde oogen. Het meisje zou eveneens kunnen huilen. Maar vlug humpelt ze weg, zorgt ze voor vader's avondeten.

„Je zou zweren, dat onze Dika er verstand van heeft," grapt Grèds, de knecht, tegen den grijzen scheper. Hij mag de jongste van den boer graag, al is deze mank en wat hoog van rug. Ook thans

volgt hij haar naar de klaptafel in den hoek en neemt het tienponds roggebrood voor haar uit de *spinde*.

„Dat kan ik beter hanteeren dan jij."

Grèds zet het brood overeind op tafel en tegen zijn sterke borst. 't Vlijmscherpe mes haalt hij er door, als is het krentemik. Ondertusschen draait Dika bedrijvig om hem heen, over de bruine en witte keitjes. Deze vormen een ruwen mozaïkvloer door het gansche voorhuis.

Onverwacht en verbluft staat ze stil — de *koffiesmorre* in de eene, een kop in de andere hand. Ze luistert en Grèds spitst ook zijn ooren. Ze vernemen het besliste spreken van den boer:

„Ik laat den boel totaal aan jullie over... bemoei me liever niet met al die herrie. Maar op één ding ben ik gesteld — Harm Diekman dient gevraagd als *brulfteneuger*. *Noôdnaobers* moet je te vriend houden. Een goeie buur is meer dan verre familie."

Dika verstaat Mans' antwoord niet. Daar waar de lichtkring overgaat tot schemer, de open deel gaapt als de zwarte bek van een reuzenspook — daar kletteren *smorre* en kop over den grond. Doch dit merkt ze schijnbaar evenmin. Dika staart maar naar het zusje aan den haard.

Deze springt zenuwachtig toe: „Groote hemel!" De gebrekkige herstelt zich — geldt die schreeuw haar of...? Foei!... zij zou 't haast nog naarder maken voor de bruid.

De laatste zoekt reeds naar de scherven. De kreupele streelt die helpende handen, fluistert troostend een Twentsch spreekwoord:

„Mèèken, doe must er deur, dus... 'n kop der veur!"

Dat bedoelt vader immers ook! Een dolle koe

moet je dadelijk dood slaan. Beide dochters beseffen dit, al schrokken ze van het harde voorstel. Er valt hier nu eenmaal niets meer te veranderen... zóó is het voor Truiken weggelegd en niet mooier. Hoe beter zij zich thans schikt, hoe minder verdrietig haar en aller leven wordt. Of getuigt hun heele omgeving dit niet? *Meiken van 't Raesbosch* trouwde verleden jaar net eender. Is ze nu soms niet vroolijk? Ziet zij er niet welgedaan uit?... Ofschoon ze destijds liever was gehuwd met een knecht dan met dien leelijken boerenzoon. Och kom!... alles went in deze wereld. En... *'t zal wal anleeven.*

Truiken brengt de scherven op den belt, keert terug door de *waschkamer.* Een kille windvlaag waait mee naar binnen. Borden en schotels rinkelen tegen de rekken. Het vuur midden in den mozaïkvloer flakkert naar alle zijden.

Is de bruid bang voor de laaiende vuurtongen? Ze trekt haar hoogen knopstoel terug, schuift ver van Mans, neemt geen deel meer aan het gesprek. Dit loopt nog altijd over de toebereidselen voor het huwelijksfeest.

Grèds helpt Dika voort. Het water kookt en hij maalt de koffie — den molen tusschen z'n knieën. Telkens kijken die twee elkaar aan. In elkaar's blikken lezen ze de angstige vraag: Vat jij, wat hier gebeurt? En beide weten, dat ze het begrijpen... 't machtige verdiet, dat nu steekt in Truiken's hart... alhoewel deze ginds zit met honing zoet gezichtje.

Diekman's oudste zal er eveneens beroerd van zijn... ofschoon hij straks haar *brulfteneüger* moet wezen... dat uit fatsoen niet durft weigeren. Die verduivelde introuwerij!

De knecht reikt Dika het laadje met de bruine poeder. Nijdig spuwt hij zijn pruim tot op de deel. Ironisch informeert hij:

„Spijt het jou soms, dat jij morgen ook niet de bruid wordt?"

Dika ziet hem aan — haar blauwe oogen vol deernis om de zuster. Ze schudt het hoofd:

„*Bô-nee!* . . . ik word dat nooit. Wie kan nu van mij houden?"

't Besef van leelijk en stumperig te zijn pijnigt haar erg. Ze mag nooit eens meedoen, terwijl de overige jongelui joelen, dansen, uitgaan op vrijerijtjes.

„Ik zou er best een weten, hoor! Of wil jij niet trouwen? Zeg?"

Hij spreekt heel opgewonden. Dika beschouwt hem verbaasd. Terstond echter slaat ze de oogen neer, holt ze naar een dubbele deur in den muur. Doch Gréds volgt haar ook hier en fluistert:

„Wil je dat niet — zeg?"

Wat doet de jongen raar! Wat mankeert hem toch? *Foj!* En Dika haalt de pannekoeken tusschen de veeren bedden uit, kommandeert nuchtertjes:

„Toe — sluit even de beddekast."

Naar tafel teruggaand overtuigt ze zich, dat het eten lekker warm is gebleven. Grèds echter dringt zich tusschen haar en het ronde tafelblad — zóó dat de overigen bij het vuur Dika niet meer bespeuren. Door 't gepraat over bruidsdagen en bruiloft is zijn kop heet gestoofd. Hij vergeet alle voorzichtigheid:

„Dika! — wat betaal je wel voor mijn hulp?"

„Een koek met kermis," en 't meisje glipt onder zijn grijpende handen weg. Ze wikkelt den rood geruiten doek van den schotel.

„Nu, vader... anders wordt 't koud," noodt zij met schitterende oogen.

Grèds sluipt naar de deel. Opeens mist hij den moed naar den haard terug te keeren... onder 't lamplicht, onder Dika's blik. Hoe heeft hij het gewaagd? Als de boer dàt had gezien!

Heupink laat zich alles goed smaken. Ongelooflijk groote porties pannekoek en geboterd zwartbrood verdwijnen tusschen zijn smekkende lippen. Hij lacht, als Mans opstaat, opnieuw Truiken's hand pakt. Met vollen mond roept de boer:

„Ga je nu toch naar huis? Tot morgen dan."

„Om negen uur ben ik hier — vast niet later," betuigt Mans zijn meisje.

Truiken lijkt weer heel kalm... algeheel overgegeven aan dàt, wat nu eenmaal moet gebeuren. Ze kan zelfs glimlachen om Wannink... wijl hij vroeg bij haar terug wil zijn.

„Laten we elkaar op 't dorp treffen. *Mienemeui* helpt ons koopen. Laten we bij haar samen komen," wijst 't bruidje bedeesd terug.

„*Mèr wicht!*... wij beiden moeten eerst naar het gemeentehuis. Of meen jij, dat ik met *Mienemeui* wil gaan?" grapt de vrijer.

„Afgesproken — op 't dorp zien wij jou," beslist Heupink. „De *meuie* gaat in mijn vrouw's plaats mee. *Wannink's moôder* vindt het vast ook aardiger om met een oudere te winkelen en ik heb van dien lappenrommel geen verstand."

„Alla — mij ook goed," zucht Mans gedwee. Doch hij laat Truiken's polzen niet vrij. Hij dwingt haar mee naar de deur... wenscht ze mee naar buiten, onder de overige oogen weg. Hij sprak haar

nog zoo zelden alleen... ééns, toen ze op hoog bevel met hem Ootmarsumsche kermis hield. En onlangs weer, den dag waaróp ze haar jawoord schonk. Maar nu heeft hij haar zooveel te zeggen. Hij zou 't zachte ding eruit willen dragen... haar opheffen... hóóg boven zich, in zijn jubel om haar bezit. Buiten zou hij haar dan kussen... zóó lang, tot zij hem wederkuste. Want... 't is beroerd... dàt heeft een ander vóór hem gedaan. Thans zou hij haar willen streelen en koesteren, tot ze Harm Diekman totaal vergat.

Mans voelt, hoe het meisje tegenstribbelt. Ze beproeft de vingers los te wringen. Terwijl hij de klink opbeurt, trekt ze ineens terug:

„Jakkes wat is het nat buiten. Nu, Mans... tot morgen."

Wannink staat alleen voor het huis, bijt spijtig zijn tanden opeen. Doch als het ijzer binnen terugklinkt in het slot, schatert hij luid: „Wacht maar! Morgen zal ik 't je wel leeren."

Truiken verstaat dit. Zij moet onwillekeurig lachen om deze goed bedoelde dreiging. Lachen is nu immers het wijste, daar jammeren niet meer helpt. Is het soms niet beter zich voortaan te schikken? Ze trouwt hem immers toch. Over drie weken zullen ze altijd getweeën zijn. Dan mag ze zich zóó niet meer verweren... moet ze laten welgevallen.

Tegen den gapenden zwarten achtergrond van de deel rijst scherp en duidelijk een schim... Harm Diekman, de vroegere speelgenoot.

Och, was hij het morgen! Mocht hij het zijn! — schreit haar ziel. Doch ze wendt zich af. Om het beeld te verjagen roept ze al haar goede voornemens

ter hulpe. Ze wil trouw zijn aan het eens gegeven woord.

„Begin maar vast het rozenhoedje — 't is al laat," beveelt Heupink. „De scheper wil wel voorbidden," en de boer lepelt zijn bord karnemelkbrij leeg.

Spoedig knielen allen neer. De woorden van den rozenkrans galmen in regelmaat door de holle ruimte. De moede stem van den grijsaard begint telkens weer in diep basgebrom.

„Tweede geheim . . . Maria bezoekt hare nichte," valt de scheper juist in, terwijl de tocht over ieder heen waait. Want Gréds komt terug door de groote bandeldeur. Hij buigt zich voor den stoel, die op scheiding van keitjes en leemvloer staat. Zijn krachtige stem overdreunt de anderen. Truike hoort men niet.

Evenmin bespeurt iemand de tranen, welke door haar handen lekken . . . die flonkeren op de ronde steentjes. Niemand ziet, hoe zij den blauwen zakdoek in den mond stopt . . . haar snikken smoort.

„Maria help! . . . dat ik sterk blijf! Vraag, dat ik wat vreugde kan hebben aan Mans' liefde voor mij. Steun me, Moeder! Anders blijf ik nooit trouw," smeekt de bruid stil voor zich alleen. En dan weer naïef-kinderlijk in haar maagdelijke ongereptheid:

„Lieve Moeder Gods, denk ook aan Harm! Help hem eveneens . . . dat hij 't kan dragen. Laat hij niet gelooven, dat ik valsch of slecht ben."

„Bid voor ons . . . bid voor ons," zweven de antwoorden van de litanie om Truiken heen. Vurig dringt ze mee: „Bid voor ons!"

Een kwartier later verdwijnen allen achter de bedsteedeuren in het rond. Heupink-zelf plaatst een

vuurkorf over den gloeienden aschhoop in het midden. Hij schroeft de petroleumlamp omlaag, tot deze met een laatste flikkering uitdooft. Op den tast zoekt hij de bòvenkamer, waar Jans nog altijd stedeert.

„Bedtijd, jongen! Heb jij vandaag je paternoster rondgedraaid?"

„Al voor tafel. 'k Zou uit, maar 't weer hield me binnen."

„Dan nu maar naar de koets. Morgen is het een drukke dag. Mans was er zooeven . . . heb je hem niet gesproken?"

„Jawel, vader." Over het gezicht van den onderwijzer huivert de weerzin. 't Licht van de staande lamp toont dat duidelijk. Heupink voelt, hoe zijn jongen zich eens moet uitspreken. Het is beter . . . ook voor later . . . voor de verhouding tusschen Mans en hem. Jans is goedig en meegaand . . . kijkt nooit naar land of veestapel om. Maar in rechten is hij hier de opvolger.

„Zeg . . . vertel eens . . . heb jij wel wat op met Truiken's keus? Soms denk ik van niet,"

„Truiken's keus?" herhaalt de meester met verwijt in stem en oogen.

Net Siene toen! — jaagt het door den pachter. 't Maakt hem week. Gewoonlijk is hij als de meeste Tukkers, terughoudend van aard. En de jarenlange geheimzinnigheid groeide hier tot een zekere stuurschheid. Streeling of teederheid kennen zijn kinderen niet. Maar toch lieft Heupink de zijnen innig . . . al verstopt hij dat onder ruw optreden. Hij hunkert naar hun warme woorden, naar het erkennen van zijn zorg. Dat doet hem deugd. Soms geniet hij dagenlang daarvan. En om dat alles kan hij

thans niet verbergen, hoe Jans' verwijt hem treft:

„Ach . . . wat versta jij met je vijf-en-twintig jaren van het volle leven? . . . van oorzaak en dwang en hoopen narigheid, die in ons boerenbestaan voorkomen?" zucht de gebrekkige. Jans echter weet opeens, dat het waar is, wat hij vermoedt. Truiken zou veel liever den vroegeren makker tot bruigom hebben.

De voet van den meester trekt een stoel bij. Doch vader gebruikt hem niet als op andere avonden. Onrustig trekt de laatste zijn buis uit. Al pratend opent hij een beddedeur in den wand:

„'t Moet immers zoo . . . Heerschop wil een nieuwe kracht op zijn boerderij. Waratjes . . . ik kan die ook best gebruiken. De jicht maakt mij kapot. Of wil jij soms gaan ploegen en zaaien? . . . inplaats van de dorpsbengels te drillen?"

Jans kent zijn pappenheimers. Als oer-echte Tukker roert vader weer eens om de waarheid heen. Hij zegt het dus in diens plaats:

„De notaris wil een jonge boer . . . maar nooit Harm Diekman, de zoon van onzen kerkmeester. Is 't niet zoo?"

De oude nikt vol stomme overgeving aan de sterkere macht. Deze moet nu eenmaal ontzien. Wat wordt er anders van hen allen? Ze komen op de hei! Zelfs Diekman trouwt dan niet meer met Truiken, het meisje zonder hoeve. Wie kan een arme vrouw huwen? Dika . . . de gebrekkige bloed zou moeten dienen. En hij zelf?

Peinzend hurkt hij op den bedsteerand en trekt nijdig aan zijn sokken. Als deze van zijn voeten vliegen, tuimelt Heupink om.

„God geve, dat het dan maar goed mag gaan," wenscht Jans, die geen antwoord krijgt.

„Er marcheert zooveel goed in de wereld, jongen. 't Is dan heer of knecht — maar er zijn er niet veel, die altijd hun eigen zin kunnen volgen. Ieder hangt af van zijn omgeving, een ambacht, van die hem groot brachten, of wat ook. Er is meestijds voor je gezorgd, eerder dan je het zelf snapt. Och — en als je dan maar je plicht doet, kan je 't wel doormaken... kom je er wel... al is het met vallen en opstaan. Alles komt erop neer, dat we aanlanden, waar we moeten zijn."

De filosoof neemt wijwater uit het tinnen bakje, bekruist zich, kruipt tusschen de veeren bedden. Hij schuift het moede kreupele lichaam behaaglijk in den donzigen berg. Opnieuw orakelt hij wijsgeerig:

„Ja, ja... dáár moet alles naar toe! 't Beste is niet ver vooruit te piekeren. Iedere dag heeft vast genoeg aan z'n eigen last."

„Wie kan met al z'n zorg een el aan zijn lengte toevoegen?" besluit Jans op schoolmeesterstoon. Ook hij staat op om in het tweede bed den slaap te vinden.

DE BRULFTE.

Tusschen de groen deinende roggezee op den esch ploegt Diekman's Harm een akker. Zijn linkerhand kletst telkens de leidsels over den rug van de paarden. Onderwijl stuurt zijn rechter de ploegschaar door den zweetenden bodem.

„Wat steekt die zon beroerd na zoo'n regentijd!"

roept hij tot zijn helper. Deze vlijt achter hem de mest in de pas gesneden vore.

„'t Wordt vandaag heet. De *witte wieve* broeden reeds op zwavel en bliksem. Kijk eens naar de lucht!" beweert de knecht. Zijn greep werpt de aardklonten, dat ze rollen. Het natte zand bobbelt terzijde van het mes, valt over den straks getrokken greppel. Het dekt gelijkmatig de daarin geworpen vuilnis, welke dit jaar de vrucht deugd moet doen,

„'t Kwaad dat het goede voortbrengt," zegt eensklaps de oude dorpsherder. Hij treedt uit het pad tusschen de rog te voorschijn.

„Kijk... *heeroome!* Zoo vroeg op den wandel? Komt u ons helpen?" Harm houdt ploegschaar en leidsels fluks in een hand, reikt naar zijn versleten vuile pet.

De priester blikt naar den knecht, of deze ver genoeg terug blijft. Dan is er deernis in zijn stem:

„Kon ik je maar helpen, Harm."

Door een ruk staan de paarden stil. „Dus 't is waar? Toch waar? Ze... ze wordt Wannink's bruid? Zulke schurken, dat ze haar daartoe dwingen!"

„Hoor eens, Harm — ik kom regelrecht naar den akker, om jou hier alleen te spreken. Ik deed, wat ik je verleden Zondag beloofde... 'k sprak lang en duidelijk met Heupink... ook met Truiken-zelf. Zij zegt, dat ze Wannink haar jawoord schonk... dat dit het beste is voor alle partijen. Van haar vader... ja... daarvan denk ik het mijne. 'k Geloof, dat hij evenmin veel kan veranderen aan deze geschiedenis."

De pastoor praat zenuwachtig... alsof hij bang is, dat de boer op zijn gelaat kan lezen, wat hij ver-

zwijgt... de vermoedens, die hij niet mag zeggen... hoe hijzelf eerste aanleiding is tot dit huwelijk... óók van het lijden, dat op den gebruinden kerelskop voor hem verschijnt.

„Ze moet natuurlijk! Vertel 't gerust *heeroome!* Zeg het maar. Dat vertelde Truiken u... want ze liegt nooit... dat ze van Wannink houdt en niet van mij. Zóó slecht is ze niet. Maar ze moet! De bult wenscht dat. En dien dáár beneden!... ginds op het *Meerhoes!*"

Harm wijst naar de witte villa aan den ingang van het dorp. Door opwinding laat hij de leidsels vallen. Een paard springt opzij. Doch de pastoor grijpt dat, klopt het kalmeerend op den nek. 't Intermezzo onderbreekt de vlijmende smart en den nijd in Harm's binnenste. En dadelijk keert zijn ouden twijfel terug:

„Maar 't kan niet mogelijk zijn, dat ze 't doet! Ik wil 't niet gelooven, voor ik haar met Mans zie. Want wat had ze eraan om mij dit te verbergen? Veertien dagen geleden kuierden we nog saam na kerktijd op huis aan... was ze vriendelijk — net gewoon. Neen... wanneer ik het zie, zal ik het aannemen... eerder nooit! Zoo valsch is Truiken niet."

De knecht merkt, hoe hij hier te veel is. Hij sjokt terug naar den grooten weg, prutst er wat aan 't bruggetje over den sloot. Dan treedt de pastoor tot vlak naast den jongen man. Troostend legt hij de hand op diens schouder:

„Niet zulke dikke woorden, vrind. Dàt meen je niet. Want Truiken zei me, dat er nooit een bindend woord tusschen jullie is gevallen. En met Wannink kwam het nog maar pas in orde... verleden week.

Geloof vrij — daaraan is niet meer te tornen... al had ik jou graag gelukkig gezien met een van de braafste meisjes uit mijn parochie."

't Duizelt door Harm's hersens. Geen verbindend woord... neen. Maar...? Hij slaat zijn knuist tegen 't voorhoofd. Ezel die hij was!

Het meevoelende hart van den wereldwijzen grijsaard voelt de weerpijn. Opnieuw begint hij:

„Ik deed, wat jij me vroeg... 'k praatte lang en duidelijk met de betrokken personen zelf. Wees overtuigd — hieraan valt niets meer te doen. Vanmorgen gaat ze reeds aanteekenen. Toon je dus een man — gooi het hoofd in je nek. Jaag dit alles eruit. Ik begrijp best, dat het erg verdrietig is voor jou. Maar geef dit over aan God... dan ben je er gauw door heen. Er zijn nog flinke meisjes genoeg, welke graag boerin worden op het *Diekhoes*. Tot Zondag, Harm — dan kom je nog wel eens bij me."

De geestelijke gaat tusschen 't koren heen. Diekman kletst mechanisch de leidsels op de paarden. Overgeving aan Gods Wil... hu..u! 't Griezelt langs zijn heele lichaam. 't Is of de stekende zonneschijn overgaat in een natte sneeuwbui. Juist... hu..u!.. geen verplichtend bindend woord. Hij is aartsdom geweest. Nu acht het meisje zich vrij. Maar bindt jarenlange vertrouwelijke omgang dan niet?... geen lokkende lonkjes en verstaanbare blikken?... dat altijd *te hoôpe oet en thoes* naar kermis, danspartij of spinvisite? Bindt dan óók niet dat weten en plagen van andere jongelui?... zonder tegenspraak aangehoord? Of haar algeheele overgave, als hij haar kussen nam bij pandspel en dergelijke lol?... wanneer hij haar in

zijn armen sloot op stille hoekjes, bij het afscheid 's avonds?

Jakkes!... wat is hij beroerd en misselijk! 't Lijkt wel allemaal hol in zijn binnenste. Net of 't om hem heen heelemaal grauw wordt. Truiken vandaag een anders bruid?... over drie weken Mans' vrouw? Groote hemel!... wat is de wereld ineens leeg... 't leven nutteloos en saai... vervelend lang. Vreeselijk!... mag hij nu nooit meer met pleizier aan haar denken?... haar nooit meer stillekes bespien? God — hij gelooft het niet — al komen er nog tien pastoors, die 't hem voorkletsen.

Harm ploegt vore na vore in den steeds lauwer wordenden grond. Onderwijl tobt en dubt hij maar door. Wel herinnert hij zich nu, hoe het meisje hem den laatsten tijd overal ontliep — bij den galop rond het Paaschvuur, bij den dans van tweeden Paaschdag, op den laatsten *praotaovend* bij Ottink. Daar was ze heel stil. En ze bedankte... wilde niet met hem uit één glas proeven, al roerde hij er extra suiker in. Even later was ze weggeslopen... de *niêndeur* uit. Dat hij toen niets begreep! Stom! Wie weet, wat hij nog had kunnen keeren.

De boer stompt opnieuw tegen zijn kop. Er wippen sterretjes voor zijn oogen. Bliksemsch dom! — dat is hij geweest. Neen... zóó zeker was hij van haar. En hij wil haar blijven vertrouwen... niettegenstaande den pastoor, dien bult, dien stijven Manderschen knuppel... die... die...!

't Bloed raast en dolt door hem heen. Zijn halsader en polzen zwellen van dit stuwen. Het zweet drijft uit zijn huid en 't speeksel wil niet zakken door de toegewrongen keel. 't Is of hij gaat stikken van

leed. Zijn woede tiert nu op allen, die meewerkten aan dit ongeluk. In z'n onmacht begint hij zelfs zijn biechtvader te misprijzen. Die wil je maar zoet houden met zoo'n gelul... alsof dat de narigheid uit de wereld helpt... alsof het met preeken alleen wel marcheert.

Harm's kleeren kleven aan het branderige lichaam Om 't ruimer te hebben knoopt hij den blauwen kiel los. En weer aan 't eind van den akker gekomen, spant hij de paarden uit. Een korte aanwijzing tegen zijn helper — dan laat hij zich door de dieren naar huis sleepen. 't Lijkt of er lood aan zijn klompen hangt. Doch nauwelijks staan de dieren op stal, of hij volgt een nieuw idee. Hij wil nu zien en... rijdt weg op de fiets.

In pilo broek en blauw boezeroen slentert de boer door Reubergen. Hij loert in alle winkelruiten en uitstalkasten, of hij Truiken ergens merkt — haar met dien ander.

Het boerinnetje heeft dien morgen dan *'eteekend veur 't schip.* Ze staat nu onder de geboden met Wannink's Mans. Deze heeft haar en het heele gezelschap royaal getrakteerd. Thans trekt hij met de bruid, haar en zijn familie van winkel naar winkel. De jonge man, die introuwt, koopt volgens oud gebruik den uitzet voor zijn vrouw. Hij heeft haar reeds *beslagen,* schonk haar den diksten gouden ketting en het zwaarste gouden kruis, den breedsten trouwring en nog een met rooden steen. Tot verrassing kreeg ze een fraai horloge — net hetzelfde als Mylie Hofman tot bewondering van het heele dorp bezit.

„Mèr wicht — geen juffer of boerin in Reubergen heeft nu zooveel goudpronk als jij. Wannink is meer

dan gek met jou," bewierookten ze Truiken, welke een oogenblik met al dat geflonker werd omhangen. En Mans heeft haar aangekeken — een vraag in zijn schitterende oogen: Ben je nu tevreden met mij? Zie je, hoeveel ik van jou houd... wat mijn rijkdom je kan geven?

Toen bloeide er trots op in het bescheiden meisje... daar ze de liefde bezit van zoo'n voornamen boerenzoon... die daarbij even knap is als degelijk.

De fijne spullen zijn in rose watten verpakt, weggeborgen in Mans' binnenzak.

„Nu krijg jij ze niet weer, voor je mij ook eens betaalt."

Truiken lachte toen blozend... voor het eerst heel hartelijk tegen hem. Vanzelf duwde ze haar arm door den zijnen. Zoo — hij zalig om haar tegemoetkomen — zóó wandelden ze voor de overigen uit, naar den winkel in manufakturen. Bij Mylie's moeder, heeroome's nicht, *koomp men jà 't beste feerdig.*

Terwijl Harm Diekman het dorp afzoekt, is de bruid reeds twee uren bezig met kleeren en lappen, servetten, linnen en beddebont. De mannen zitten saampjes op een van de toonbanken. Hun gespijkerde schoenzolen krabben de verf eraf. Ze rooken knusjes de pijp. Of plagen die vrouwen, welke al keurende drentelen tusschen stapels stof van velerlei kleur. Dika woelt erin, houdt dan 't een dan 't ander voor haar lijf.

„Ik moet dat blauw maar nemen," beslist ze eindelijk.

„Net vond je het gestreepte mooier," beweert vrouw Wannink.

„Ja... maar 't scheelt véél in prijs."

„Onze Mans ziet vandaag op geen paar stuivers. Hij trouwt maar eens bij 't Heetveld in. Licht dat hij zijn vrouw dus een besten uitzet koopt... en haar zuster het fijnste *gèv'kleed,*" mengt de vader van den bruigom zich er tusschen.

„Natuurlijk. Voor de manlui kiezen jullie me ook het mooiste — 'n sterke broek met vest. En dan een boord met das toe," toont Mans zijn vorstelijke bui.

„Wel ja. Anders moeten jullie 't later toch maar hooren. Ik bedoel, van de knechts en zoo," spoort Mylie Hofman haar klanten aan.

„Waar blijft Truiken nu? 'k Heb liever, dat zij mijn japon eerst goedkeurt," zeurt Dika nog.

„Zij is met moeder naar het magazijn... ik denk om dekens te kijken."

In het vertrek neven den winkel leunt de bruid tegen hoopen wol en katoen. Doch inplaats van te kiezen staat ze daar droef te huilen. Toen ze zich alleen zag met juffrouw Hofman... welke ze bij een kopje koffie reeds heel vaak over Harm Diekman sprak... toen kwam de behoefte om ook thans eens haar hart uit te storten. Ze verzweeg deze niets... zelfs niet dat notaris de eigenlijke drijfveer van alles is.

Mylie's moeder verbaast zich echter niet. Gedurende haar twintigjarig verblijf te Reubergen zag ze zooveel dergelijke huwlijken sluiten. En och... later ging 't meestijds wel goed. Deze eenvoudige menschen passen zich gauw aan. Ze plooien zich makkelijk naar bestaande toestanden... hebben weinig tegen-elkaar indruischende behoeften, Hun vrome gebruiken brengen ze vanzelf nader tot een. De aangeboren godsdienstzin laat niet toe, dat ze

slecht of ontrouw naast elkaar voortleven. Daarom troost de winkelierster met wijze moederlijkheid:

„Je zegt daareven zelf, hoe goed Mans is. Hij houdt van jou en jij kan hem nu reeds waardeeren. Dàt is al veel... brengt later de liefde wel. Heusch — ik heb dat vaker meegemaakt."

Truiken knikt. Er komt wat lach op haar wangen. Als de juffrouw dat meent...! Toch ontsnapt haar weer:

„'k Heb Harm anders echt lief... veel meer dan Mans."

„Truiken!... help mij nu ook eens!" roept Dika luid.

Juffrouw Hofman neemt het arme meisje mee naar de gang, gutst water op een handdoek:

„Hier, kind — wasch eerst je oogen af. Je bruigom ziet vandaag niet graag zoo'n behuild toetje. 't Zou net zijn, of hij nog niet diep genoeg in den zak heeft getast."

Met warmte blikt ze naar het bruidje, eenmaal Mylie's klasgenoot op school. Ze herinnert haar aan alles, wat ze buiten Diekman's Harm nog bezit... aan zooveel wat nu het hare zal worden.

„*Mienemeui* vertelde me, dat Wannink je zoo rijk heeft beslagen. En je vader lijkt me heel blij met zijn deftigen schoonzoon. Jij kan, dunkt me, wel tevreden zijn."

't Gelaat onder de neepjesmuts klaart op. Pratende keert het tweetal in den winkel terug. Doch daar vangt Truiken direkt een blik uit de voorste spiegelruit. Deze doet haar bijna omtuimelen van schrik. Daarin leest ze als bij tooverslag een waanzinnigen angst, een niet te vertellen lijden.

Juffrouw Hofman bespeurt nog juist, hoe Harm Diekman wegspringt van het raam — in 't nauwe steegje neven haar huis. 't Volgende moment is Truiken eveneens naar buiten. De koopvrouw houdt de overigen met een praatje zoet.

Harm Diekman voelt het rukken aan zijn arm, blijft stokstijf staan. Hij kijkt woest neer op de bruid en zou haar van zich willen schoppen... háár en alle smart, die hem martelt. Nu weet hij het — hij heeft zelf gezien.

„Och, Harm... ik kan 't immers ook niet helpen," klaagt het meisje.

Dit schokt het breede mannenlijf. Het krimpt ineen. Harm beseft, dat hij haar onrecht doet. Jeugdig onbezonnen stelde hij de groote bindende woorden telkens weer uit. Aldus gaf hij Mans gelegenheid. Neen — Truiken heeft geen schuld. Na haar belofte aan hem zou 't arme ding nooit ontrouw zijn geworden... evenmin als ze nu... Mans nog wil weigeren.

Diekman wendt het hoofd af. Door 't gewarrel in zijn hersens blijft hij zwijgen. Dus smeekt Truiken weer:

„Wees er niet boos om? 't Moet nu eenmaal zoo. Toe — zeg dat je niet kwaad op mij ben?"

Maar àl te best kent hij deze bekoorlijke stem. Hij hoort haar berusten. God! — mag hij haar dan wel meer kwellen?

„Neen... neen... je hebt... Ik ben niet kwaad," hakkelt hij. Onderwijl kruipt er vocht over zijn oogleden. Hij draait om, wil gaan.

„Toon me dat dan, Harm? Toon dat je het wil vergeten... net als ik? Neem het aan, wanneer

vader je vraagt mijn *brulfteneuger* te zijn?" stoot Truiken in een adem uit.

„Dàt... dat niet! Verlang dat niet. Nooit!"

Hij ijlt weg als voor den beet van een dollen hond. Truiken's kopje hangt neer — een verlept roosje, omlijst door het kantgepronk van de muts. Ze moet naar de overigen terug. Voor de winkelruit blijft ze treuzelen, schrikt ze van haar bleeke beeld in het spiegelglas. Doch luid gelach begroet haar. Mans haalt ze bij de hand binnen. 't Drukke gesprek is een warm bad, dat bloed en kleur terugroep op haar wangen.

„'k Werd bang... dat je er vandoor was. Maar jouw naaister woont in die steeg, hé?" schatert de bruigom.

„Och, jongen — dat ken jij nog niet. Bij de vrouwen wegen een strook van den rok en wat strikjes veel zwaarder dan wij. Ja... jij zal nog wel leeren," giert vader Wannink. 't Gezelschap doet uitbundig mee. *Mienemeui* vooral is best geluimd. Ook zij ontvangt een *gèv'kleed*, alleen omdat ze Truiken's tante is.

De laatste buigt zich over een bruine lap. Twee tranen maken daarop zwarte vlekken, Mans ziet het, legt dit naar zijn kant uit. Heesch van vreugde fleemt hij:

„Gelukkig dat je 't nu begrijpt... niets voor jouw is me te veel."

Het bruidje nikt apatisch. Hoe kan ze anders?... hier, waar allen op haar letten. De goeierd is immers meer dan lief voor haar en de haren.

Zoo zoetjes keert Truiken's gewone blijmoedigheid terug. Ze sust haar leed om Diekman in slaap:

Deze is niet boos... legt zich overal bij neer... en er zijn nog meer meisjes in Reuberger... mooier en handiger dan zij.

Hun inkoop is ten einde. De winkelierster noodt haar klanten bij koffie en bergen krentebrood. Onder het glaasje-na raken de tongen eerst geducht los. Vooral van deze traktatie wordt druk gebruik gemaakt.

„'t Hoort er bij... 't kan er op bestaan!" meent Heupink. Deze schuift telkens de leege glazen aan. Bij de vierde borrel kakelen de vrouwen. Mans vezelt verliefd tegen zijn bruid. En de bultenaar doet confidenties tegen vader Wannink:

„Jouw zoon krijgt het breed bij ons. 't Heetveld is wel geen nieuwerwetsch gedoe... *de heer* wenscht het *losse hoes* te houden, zooals 't er ligt... maar het is er vet als nergens anders. Niet waar?... met al dat bouwen verpruts je je geld? Ik hield het mijne in de oude sok. En notaris heeft z'n zin. Zijn gasten kunnen de wormstekige balken komen aangapen... alsof deze zijn gemaakt van *loeter gold*. Zie je?... ik betaal voor 't heele *wèèrk*, voor den besten grond van uren in den omtrek slechts zes honderd gulden pacht. Dat had jij niet verwacht, hé? Dáárom bleef er zooveel in de sok!... en allemaal voor de jongelui! Jans heeft zijn deel gehad, *hee hèf stedeerd*. 't Paar-hier moet Dika natuurlijk bij zich houden. 't Kreupele ding dient ook goed verzorgd, hè? Nu zijn allen op bestemming. 't Is mijn trots... dàt kan je denken. Vooral Jans... hij even goed als mijn eigen..."

Heupink zuigt de verdere woorden in. Hij springt overeind. Dàt is hem nu nog nooit overkomen! *Foj!... dat nare praotwater ôk!*

„Aan alles een eind! En voor ons is het tijd naar huis te kuieren," schreeuwt hij zenuwachtig.

„Dezer dagen is het werk voor de dommen, vader." De bruigom geeft Heupink thans dien naam. De manke man lacht gelukkig, zijn sigaar bengelend tusschen de lippen.

„'n Brugman in hoes, 't wèèrk in 'n toes," rijmt Dika jolig... bij het vooruitzicht van drie weken prettige drukte. Doch ze wordt heel stil, als ze met Heupink alleen het pad tusschen de akkers afdaalt.

Mans loopt voor het eerst vertrouwelijk met zijn Truiken. Hij brengt haar naar huis langs den grooten straatweg — zijn arm door den haren. Schuchter kijkt het deerntje voor zich, terwijl hij alle bekenden en vrienden groet.

'k Wou, dat we 't dorp achter ons hadden. Aan ieder raam staat er wel een op post," zucht de bruid. Zij beseft, hoe allen thans babbelen over haar, Mans en... Diekman's Harm.

„Nou nog mooier. Ik ben er trotsch op met jou te wandelen. 'k Zou ze allemaal naar buiten willen halen." Hij speurt terzijde... of ze hem wel zien als overwinnaar. Tweeden Kerstdag danste 't meisje nog met den zoon van Reubergen's kerkmeester. De jongelui in *'t Smitken* hebben daarom toen gelachen. En nu...?

Dan weer kijkt hij naar 't aardige vrouwtje neven hem, wier oogen aldoor de straatsteenen zoeken. Haast wat àl te bloode! *Deksels nog tôô!* — dat zal hij eraf zien te krijgen. Wacht maar! Straks op den esch wil hij haar die gouden dingetjes nog eens voorhouden. Truiken grijpt dan vast vroolijk toe. Maar... eerst zal ze hem betalen!... daar gaat niets af!

Dit zet zich stevig in zijn harden Saksenkop. Met flikkerende blikken stapt hij naast haar voort, trekt hij haar arm steeds dieper door den zijnen.

Het meisje ademt op, daar de huizenrij achter hen ligt. Een windje wiegt het koren op den esch, koelt tevens haar blossen. Ze staart naar de zon, die wegzinkt achter *'t Diekhoes*. De boerderij daar omlaag glanst van feestelijk rood en licht. Hoe vaak heeft ze in dien gloed rond 't Diekhoes getuurd!... met verlangen gekeken naar dien éénen... die ook haar altijd herkende... haar dan toezwaaide met pet of zakdoek.

„Waar denk je aan, vrouwke?"

't Bruidje krijgt een gevoel, alsof ze wordt betrapt op een zondige daad. Bang schouwt ze in Mans' haar bewonderend gezicht. Ze weet niet te antwoorden, wil evenmin jokken. En haar gesloten mond verontrust hem hevig.

„Kreeg je 't wel allemaal naar je zin? Heb je nog graag wat anders?"

Zij schudt van „neen". Ba! — — net of zij koopwaar is. Maar tegelijkertijd meent ze ze zich schuldig en ondankbaar.

„Je weet het nu wel, hè?... je hoeft maar te kikken. Niets is te goed voor jou!" vleit Mans. En Truiken voelt nu meelij met hem, met zijn gulle liefdeblijken.

„Dat heb je me genoeg getoond. Ik zou niet kunnen denken, wat erbij te wenschen."

„Maar er is toch nog iets," dwingt de bruigom. „Je keek daar net zoo..." bedroefd wil hij zeggen, doch verandert dit in „raar".

„Och, hemel! — er is zooveel. Maar ze zou dat

toch heel graag vergeten, zucht Truiken's zieltje. Doch uitspreken durft ze dit niet. Mans is naast haar, blijft daar voortaan altijd. Waarom zich dan nog verzetten?

Zijn schenkende verliefheid en z'n fleemende stem omspinnen haar meer en meer. Het gezonde jonge bloed begint door haar aderen te bruisen. Een schoone, lauwe avondzoelte omvat hen beiden. Nu luister eens hoe zoet!... de leeuwerik tiereliert. God's wereld is toch wel fraai!

„Toe... wat is er dan, Truiken? 't Maakt me dol, als jij zoo treurig kijkt," fluistert hij weer aan haar muts. Het oor daaronder schijnt opeens in vlam te staan. Wat is ze toch ook ondankbaar!

Met haar teederste lachje draait ze 't hoofd naar hem toe. Terstond heeft hij dit in zijn handen. Hij kreukt de geplooide kanten van de neepjesmuts in een lange omhelzing. Hij tilt het maagdeke op zijn beide armen en... zijn warme kussen roepen de vrouw in haar wakker... den wil om terug te geven, dáár waar zooveel wordt geschonken en gevraagd. Truiken begrijpt thans, dat ze dit kan... uit de volheid van een onbedorven hart, dat voor geen offers meer zal terugschrikken. Want nu wil ze dat ook... al was het alleen om altijd zóó door hem te worden gedragen... om altijd Mans' vereering en liefde nabij te voelen.

Hand in hand dalen ze den heuvel af. Ze hebben 't nu even druk als de fluisterende halmen om hen heen. 't Meisje gaat in op al zijn voorstellen, laat de liefkoozingen toe. En bij 't afscheid aan de huisdeur beantwoordt ze zijn kus hartelijk. Hij ziet haar weghuppen over de deel... waar de knechts haar

plagen, waar Heupink leukjes knipoogt. Ginds in *'t veurhoes* glunderen Jans en Dika, terwijl hun zus verdwijnt naar den bijbouw. Daar bergt ze de zondagsche kleeren in de kist. Gezeten op het fraai gebeeldhouwde deksel peinst Truiken na.

Laat ze ginder gerust lachen. Goddank! nu kan ook zijzelf dat weer. 't Leek allemaal veel erger, dan 't eigenlijk is.

Op haar schoot ligt al de goudpronk. Ze woelt erin en besluit: Voortaan moet ze alleen leven voor Wannink ... voor Mans' geluk, dat meteen het hare is.

De drie weken voor den trouwdag bleef Truiken in deze stemming. De dagen vlogen weg... werden één wervelwind van uitgaan, bezoeken en pretjes. Op 't Heetveld was nog nooit zoo'n roes van zang en vroolijkheid. De heele familie Wannink kwam Zondag kijken, naar alle akkers, stallen en schuren. Buurjongens en meisjes hielden dagelijks bespreking... wie den bruigom zal halen, hoe men wagens en paarden moet sieren, wie kan helpen aan den schoonmaak op de boerderij. Meestijds veranderde 't overleggen in grappen, dit weer in gestoei en 't laatste werd een rondedans op de deel. De knecht haalde z'n harmonika van de kast. En 's avonds waren allen moe gesprongen. Niemand wist meer, wat er feitelijk was afgesproken.

Twintig personen schrobden gister 't woonhuis en stallen. 't Werd één over elkaar geworpen rommel! Heupink liep er nijdig tusschen. Hij dreigde hen eruit te gooien, wanneer stoelen, kisten- en kasteninhoud niet vlug op hun plaats stonden. Maar ter-

wijl de meisjes ruimden, brachten enkele boeren de banken binnen, die ze haalden uit *'t Smitken*. De verwarring werd een echte jool! Niemand kon meer wijs uit een chaos van meubels, potten, emmers en schaterende menschen. De bruid gierde van lol. Mans sprong over een hoop beddegoed om Truiken te vangen. En de heele bende bulderde: „Lang zullen ze leven, in de gloria!" Zelfs Jans deed mee, ofschoon hij dadelijk daarop riep: „Vader is vreeselijk kwaad! Maak toch voort met dien boel!"

't Bevel van den meester had succes. Een uur later trok de joelende troep naar een van de buurhuizen... om daar de wagens te boenen, de blanke wagenbekleedsels hoog op te schorten... om beugels en wielen te omwinden met bloemen, zwierige linten of boertige spreuken. Toen Jans naar 't Heetveld terugkeerde, bespiedde hij 't bruidspaar in den hof. Toen kwam onwillekeurig over de lippen van den onderwijzer dat bekende „l'amour commence par l'amour." Met guitigen lach keek hij om naar het Diekhoes. Ook Harm zal best vergeten... wie weet hoe gauw... bij *Klumper's Meiken of Leepink's Hanneken*. Hoeveel Twentsche pappenheimers deden het deze twee zóó voor? Zet een boer zich ooit neer bij het onveranderlijke? Kom! — voor Diekman zijn er nog gelegenheden genoeg... *praotaovenden, koôk- en spinvisites*.

Zoo roesde de voorpret voorbij. De meester in den stillen bloemtuin overweegt thans Truikens geluk. Vanmorgen in de kerk straalde haar heele persoon. Onder het naar huis rijden zegde ze hem: „Nu is 't jouw beurt, meneer de *bôvenmeester!* Kijk dáár!... 't leege schoolhuis wacht ook op nieuwe bewoners."

Wat is de bruid veranderd! Doch alles lijkt vandaag veel mooier. Sedert het kind-zijn zag Jans dit hier zoo bloeien — de bedwelmend geurende vlier, de gouds- en muurbloemen. Maar nog nooit waren ze zoo prachtig als heden.

Over het erf kriewelt de familie net een mierenhoop dooreen — druk gebarend, schreeuwerig klappend. Doch in den hof blijft het rustig en de jonge droomer voelt, hoe er een vreemd verlangen bij hem rijpt. Vanmorgen, na Truiken's opmerking is dat in hem gevaren. Hij zou eveneens iemand wenschen, met wie hij altijd kon samen zijn. Met wie hij alles zou bespreken... ook dàt, wat hier thuis nooit iemand interesseert... na 'n reeks jaren van samen-leven nog niet.

Jans heeft altijd zoo iemand gemist. En te midden van bloemen en feestgedruisch stelt hij zich weer de oude vraag: Is hij soms heel anders dan de overigen hier?

Enfin — hij weet nu een middel om 't beter te maken. Gelukkig dat Truiken hem op deze idee heeft gebracht.

„Allen zitten reeds aan de rijstsoep... alleen de *bôvenmeester* van Reubergen schijnt geen zin te hebben."

Een struisch geel-blond Saksenkind met blozend rond gezichtje trekt vlierbloesems af, gooit de korrelige sterretjes over Jan's hoofd. Deze rollen verder, kittelen zijn nek.

„Ondeugd! Wacht!... ik zal je mores leeren!"

Doch 't buurtje met haar bleek-blauwe oogen is reeds vooruit. Vol vereering houdt ze de zijdeur voor meester open, laat hem voorgaan. Hij doet

dit met een glimlach voor deze omgekeerde wereld. Jans voelt zich gevleid door dat merkbare tegen hem op zien. Hij heeft plotseling een neerbuigend air:

„Morgenmiddag kom ik bij jou om den eersten dans."

't Is geen vraag, maar een belofte. En 't boerinnetje bloost van blijdschap. Wat zullen de anderen sip toekijken ... zij en de *bôvenmeester!*

Vlug pakt ze een bord van de lange tafels. *Mienemeui* zwaait haar grooten potlepel boven den haard, gutst Jan's bord vol grijzige brij. Terwijl 't blondje hem dit aanreikt, steekt ze haar eenen vinger op:

„Hoor!... daar zijn ze al! Je weet — ik moet bij Wannink het vers zeggen. Morgen onder 't dansen vertel je me wel, of ik 't er goed heb afgebracht."

„Ik ga niet mee den bruigom halen" en de andere wipt heen. Door de *niêndeur* ziet Jans, hoe zij en allen in de wagens klimmen. Deze rijden weldra weg door den heeten middag — Truiken thans alleen op de eerste bank van den voorsten kleedwagen vol bloemen.

„Elk diertje zijn pleiziertje." Jans lacht om deze kinderlijke wijze van feestvieren. Ook hij legt den ronden tinnen lepel neer, zoekt op zijn beurt de Meizon. Al de glanzen en de warmte wekken opnieuw zijn verlangen ... iemand bezitten, die voelt en denkt als hij ... die hem uit deze omgeving wegtrekt. Want... eigenlijk was hij hier nog nooit tevreden.

Deze bekentenis aan zichzelf verbaast hem. Hij ziet als op een film zijn voorbije leven terug — een schuchter-stil jochie, dat koeien hoedde, aardap-

pels raapte... dat den broodkorf bracht naar de menschen op het land. Een ventje, steeds vervuld met een onverklaarbaren afschuw voor al deze dingen... ook voor het onbeschaafde familieleven, waaraan de stille moeder nooit intimiteit of vreugdeglimp wist te geven.

Jans huivert onder de vroolijke Meizon. Ja — hij had een trieste jeugd!... al verschijnen er nu lichtere beelden op zijn film — de groote jubel van zijn kinderziel. Moeder huilde dien dag. De heer van *'t Meerhoes* sprak boos en luid. Vader zei z'n jongen, dat hij meester zou worden. En hij... van louter pleizier klom hij tegen vader op.

„Zie jullie wie er gelijk heeft? Later is hij me dankbaar, dat ik hem niet tot boer op mijn erf wensch. En door die lage pacht, kunnen jullie de onkosten zelf best bestrijden." Dat zei de notaris toen — Jans weet het nog precies. Dit was het begin van de betere toekomst, die thans voor hem ligt. Maar... waarom bemoeide Heerschop zich destijds daarmee? Waarom zorgde deze voor hem?... wilde deze hem niet als boer op 't Heetveld?

Die nog nooit gerezen vragen prenten zich in den knappen bol vast, onderwijl een priester uit het kreupelhout op den dijk springt. Jans groet den pas te Reubergen benoemden kapelaan:

„Wel!... u kiest ook niet het mooiste paadje."

„Dag, meester. Neen — ik weet nog geen weg. Ik wilde het bruidspaar gaan feliciteeren."

„Dan moet u wachten tot vanavond, kapelaan. Ze zijn juist den bruigom halen."

„Zeker een plaatselijk gebruik, niet ?" vraagt de ander nieuwsgierig.

„Voor een Hollander wel een onbegrijpelijke gewoonte," meent Jans lachende.

„Heb je tijd, meester? Willen we saam wat op wandelen? Dan kan je mij eens vertellen over dat *broed-ri'en* in Twente. Ik hoorde het al vaak noemen."

„Dat is nu iets, wat alle vreemdelingen amuseert. Zie eens... volgens oud Saksisch gebruik woont de eerstgeboren zoon en diens gezin bij de ouders. Dat bij elkaar blijven voorkomt het verbrokkelen van de hofsteden. Is er geen zoon, of is hij een van de jongeren uit het huishouden — dan komt meestijds de oudste dochter *op 't spul.* Die zoogenaamd *introuwen* moeten kosteloos het erf bewerken. Eerst na den dood van de ouders treden zij in hun volle rechten... moeten ze de andere broers en zusters uitkoopen tegen een tevoren vastgestelde som. Het feestje, waarop voor het trouwen alles wettelijk wordt geregeld, heet *maaksmaol.* Na het huwelijk haalt bruid of bruigom den persoon, die introuwt, af van de ouderlijke woning. Om nu eens Truiken's geval te nemen — een paar uur geleden sloop Mans stil naar Mander terug. Nu rijdt de bruid met onze jongere nabuurschap hem na. Als ze op 't Wannink aankomen, houdt zijn familie de deuren gesloten. Ze informeeren wat de Reubergers willen. Dan eischt een van onze meisjes Truiken's man op... en wel door een stuntelig lang gedicht. Ze belooft Mans alle goeds op het Heetveld. Eerst daarna wordt den bruigom gevraagd, of hij aan dien eisch voldoet. Hij stemt toe en de deuren gaan los. Er wordt flink getrakteerd. En in triomf keeren ze straks terug... Wannink's buren en vrienden

vergezellen hem... doen hem uitgeleide tot hier. Ze komen *'t broedsbedde schudden.*"

„Dus vanavond is 't bruiloft?"

„Neen — morgen. Vandaag trekken allen af, zonder hier wat te gebruiken. Toe — ga dadelijk mee om zelf te kijken. Over een uur kunnen de wagens terug zijn."

„Goed. Dat karweitje wil ik wel eens zien."

Al pratende voert Jans den geestelijke over breede zanddijken. Daar langs schuilen de boerderijen in drommen van eikenhout.

„Dat is 't Loohoes, ginds de Ottinkshof. Daar ligt 't Volmer — een vroegere schuilkerk uit den tijd van vervolging. Toen ging 't anders dan nu."

De onderwijzer vertelt wat uit de droeve en toch zoo heerlijke lijdensgeschiedenis van land en voorvaderen.

„Ja — wij maaien, wat zij in tranen zaaiden. Ik had veel tukkers tot studiegenooten. Deze zijn zeker niet de minsten onder ons," valt de kapelaan hem bij.

„De lucht is hier best voor de hersens. Daarom hebben ze zulke goede koppen," en Jans glundert.

„Tot het vormen van die stevige hersens droeg het overgeërfde begrip van deugd en huwelijkstrouw vast meer bij dan lucht en spekkoek," grapt de priester. „Heel de geschiedenis van den Saksenstam wijst op die mooie eigenschappen. En nu heet het kwaad hier Goddank nog altijd zonde. Is 't niet zoo?"

Jans weet niet van zonde of verloren onschuld... van een moeder, die hem al boetend opvoedde. Hij kent alleen haar en zijn eigen afschuw van het kwaad. In dit besef van reinheid knikt hij beamend.

„Ja — in ons *ländeke* aan de grens heet ontucht nog altijd kwaad — God zij dank!"

Maar 't woord huwelijkstrouw roept wel wat anders in zijn geheugen. Onwillekeurig verraadt de meester zijn tegenzin in sommige toestanden hier:

„Aan overgeërfde begrippen kan men 't ook toeschrijven, dat de Tukker zich zoo makkelijk... ik zou haast zeggen... heel apathisch schikt in het onvermijdelijke. Dagelijks sluiten ze zoogenaamde mariages-de-raison. De ouders praten weer hun ouders na. En de kinderen gelooven het op hun beurt: Men wordt toch wel gelukkig — wanneer van beide partijen maar eerst de kantjes zijn afgeslepen. En buigt de Twentenaar niet zonder één woord het hoofd, als er tegenslag in veld of veestapel komt? Onze menschen sterven zelfs zonder één traan te laten om het heengaan van de hunnen. *Doe must er deur — 'n kop der veur!...* zoo'n van ouder op kind overgedragen raad schijnt won dermacht te hebben."

Die laatste zinnen lijken veel op gemor. De kapelaan schrikt ervan. Zou Heupink's zuster soms ook zoo'n huwlijk sluiten? Maar in al het andere overdrijft de meester — dat staat vast. Hij zegt het hem onomwonden:

„Menige collega heeft me over *'t Tukkerlaand* verteld. De meesten van ons werken een poos onder dit goed Roomsche volkje. En zij zijn dat laatste niet met je eens, Heupink. Hun oordeel klinkt anders. Volgens hen vloeit dit makkelijk heenstappen over leven en dood voort uit diep Geloof en Godsbetrouwen. Laatst zei me nog iemand hier — wij doen onzen plicht en God zal 't verder wel redden."

De mannen laten hei en wei achter zich. Ze stappen thans door een wijd uitdeinende korenzee. Jans blijft het wederwoord schuldig, beseft het gelijk-hebben van den priester... al bestaan er dan wangebruiken als *trouwen um 't spul.*

Uit de diepte achter 't dorp komt wielgeratel en stemgejoel tot hen — bij elken windstoot duidelijker.

„Daar zijn ze al." En hij legt zijn gezel verder uit: Het zijn de Mandersche bosschen, welke mooi wazig blauw vervloeien achter den torenspits. De wind voert het lawaai tot hen, door den van zonneschittering trillenden ether.

„'k Moet dat *bedde schudden* toch eens zien. Laten we vlug voortstappen," dringt de kapelaan aan. Maar als ze het Heetveld naderen, staan de rij wagens reeds voor de wijd-open *niêndeur*. Om de boerderij en daarbinnen is het een joelen, zingen en springen, of vierde men Reuberger kermis. Met veel moeite loodst Jans den geestelijke door de voordeur.

„'t Is jammer — we zijn te laat. U hadt er moeten bij zijn, toen ze het bruidspaar in galop de deel op reden. Zoo'n dag toonen onze boeren, dat ze de rijkunst verstaan."

De kapelaan hoort den meester niet. Een onbeschrijfelijk spektakel vervult het huis. Midden voor het vuur danst een groep wit gemutste vrouwen rond vier pootige kerels. Deze houden elk een punt van het rood geruite veerenbed. Keer op keer werpen die vrinden van den bruigom het dons in de hoogte. Dan gilt er een „Hoera!" door den kring, over alle aanwezigen. Hoe hooger er wordt gegooid, des te luider er wordt gejoeld. 't Is een tumult en

dringen zonder weerga. Ieder wil er bij zijn, wil meedoen in den rondedans... wenscht te trekken en te schudden aan het bed. Van de vele handen wordt dit steeds groezeliger. Herhaalde malen ploft het neer op de met zand bestrooide keitjes. Bruid en bruigom zijn gevlucht. Doch daar holt *Mienemeui* uit de *bôvenkamer*.

„Halloo... o! Zoo is 't meer dan goed. Nu zal 't uit zijn! Anders blijft er niets van over."

Zij en Dika dragen het bed naar de zijkamer. Deze dient voortaan tot pronk- en slaapvertrek van de jonggehuwden.

't Is wonderbaar... na een paar minuten staat de geestelijke met Jans alleen. De woning is eensklaps als schoongeveegd. Buiten rost men weg onder nieuw gezang en geschater. Een paar buurtjes ruimen den rommel en Grêds helpt haar dapper.

„Nu zal ik ook maar vertrekken" en niemand houdt den kapelaan terug. Jans volgt hem over de deel. Voor den stal wijst de meester op een versierde koe: „Die introuwt brengt altijd een mooi stuk vee mee."

„Praktischer gewoonte dan die beddeboel. Maar als jouw bruid later een dergelijk cadeautje meeneemt, jaagt ze het schoolbestuur op kosten. Dan moet er eerst nog een schuur bij het schoolhuis."

De priester wandelt het erf af en Jans blijft achter met een blijden glimlach over het gezicht. Dus de kapelaan denkt net als Truiken... nu wordt het zijn, Jans' tijd. Maar om te trouwen zijn er twee noodig! Wie ter wereld kan hier nu voor tweede dienen? Hij kent er geene, die bij hem past.

Den heelen ongewonen, vreemd-stillen avond en

den ganschen nacht denkt de onderwijzer aan zijn toekomst. Hij droomt zich weg naar het leege huis neven de school. En telkens vraagt hij zichzelf: Met wie?

Heel Mander en de helft van de overige kerkdorpen jagen den volgenden middag naar het Heetveld. De *brulfteneugers* houden daar een oog op het uitspannen van wagens en sjeezen . . . wie al, wie niet gehoor gaf aan hun uitnoodiging. Een ieder heeft wat te zeggen. Kenbaar aan bloempjes op jas en pet fungeeren zij thans voor wegwijzer en schenkers tusschen den steeds aanwassenden menschenvloed. Zij ook heffen telkens een lied aan. Dit wordt dan terstond door de menigte overgenomen. Binnen en buiten zingt men om 't hardst: *Hei — en waor is er de broed? Wee komt ze jao zéen.*

Het bruidspaar zit in *'t veurhoes,* bij de staande klok en voor een tafel met versierde kopjes, glazen en karaf. Na de jongelui te hebben begroet, zoekt iedere gast een plaats naar believen — langs de deuren van de beddekasten of op de deel. Ieder smult van het versche brood, slurp haastig wat koffie. Dan wordt die boel weggenomen. Elke bezoeker ziet thans om naar zijn glas, bemachtigt een van de overal verspreid liggende pijpenstelen. Dadelijk verschijnt de bebloemde schenker en doet zijn plicht.

In *'t ônderschoer* staat Grèds. Hij houdt Heupink's jongste een glaasje voor, laat dit volloopen uit zijn keteltje.

„Vandaag moet jij eerst met mij klinken."

„Neen, neen . . . ik hou er niet van. 'k Krijg er koppijn van," weert Dika af.

Doch zijn stem dringt aan en z'n oogen dwingen

haar om dit vast te nemen. Zij haalt den *sokkertoeten* uit haar rokzak. Er guurt zooveel zoet in den jenever neer, dat het vocht langs Grèds vingers druipt.

„Zonde van 't lekkere nat! Maar alla . . . 'k zal 't jou eens *opsokkeren*."

Met een pijpesteel roert hij zoo lang, tot er een dikke stroop overblijft. Dika drinkt een teug, smakt eens met de lippen. Nu roert zij op haar beurt en biedt hem de rest.

Grèds gooit zijn hoofd achterover, slurpt den laatsten drop uit het glas. Zijn tong klakt en hij maakt haar een kompliment:

„'t Heeft me nog nooit zoo lekker gesmaakt, Dika."

Zijn blik vertelt haar nog andere vleierijtjes, welke zijn boersch-onbeholpen mond nu niet weet te spreken. En 't meisje waant zich opeens in een heel andere wereld. Alles lijkt mooi en licht. Of . . . zou dat kleine beetje drank haar nu reeds opwinden? Dan doet ze beter vandaag niet meer te gebruiken — fopt ze zichzelf naïef. Ze humpelt op een drafje weg — dwars door het gedrang. Voor het raam in de bôvenkamer houdt ze halt. Achter haar schuifelen eenige genoodigden binnen. *Mienemeui* toont hen Truiken's uitzet, die hier is uitgestald.

„Goeie genade! Daar komen de jonge heer en de juffer van *'t Meerhoes*. Zie je 't Dika?" roept de oude vrouw.

„De heer-zelf niet. Now, dat wil vader ook niet prettig vinden. Bij zijn andere pachters loopt hij altijd zelf. En 't Heetveld heet nog wel zijn voornaamste boerderij," pruttelt het meisje gekrenkt. Ze treuzelt terug naar de deel. Thans kan ze nergens

meer een moment alleen zijn met haar wonderlijk vreemde gedachten. Overal wriemelen zijden petten of witte mutsen. 't Is een gegons als in een wespennest. Kijk — daar ijlt Grèds reeds weer naar haar toe. Wat bezielt hem toch?... met zijn roomzoet lachje? Anders 'n goeie jongen... de hardste werker, dien zij ooit op 't Heetveld heeft gekend.

Voor de boerderij verwelkomt Jans, terwijl zijn oogen glinsteren net kristal in de zon:

„Wel, wel!... dat zal het bruidspaar genoegen doen."

Lotti Heerschop en haar broer Otger feliciteeren — tevens namens hun vader. Deze is verhinderd te komen, is naar een vergadering. Diens dochter keuvelt maar door:

„Ik moest natuurlijk een cavalier hebben om naar de bruiloft te gaan. Zeg Jans — is het niet lief van Otger, dat hij daarvoor vrij nam?"

„'t Moet heusch een genot zijn om daarvoor in aanmerking te komen, juffrouw." De meester lacht blij om zichzelf... daar hij zóó galant wist te antwoorden. Ook Otger verbaast zich hierover. Wie had dit gezocht achter dien droomer van een schoolvos?

„Door dat deftige „juffrouw" bederf je mij het heele kompliment," pruilt Lotti.

„Een dame met opgestoken haren durf ik niet meer bij den naam noemen."

„Toch vraag ik je daarom. Onder vrienden doet men niet zoo parlementair. 'k Zou het tegen jou niet kunnen. Mijnheer Heupink... hm! Klinkt dat niet raar, Otger?"

Ze draait schaterende om en om. Haar kroeze rokstrooken trekken een cirkel van lila en wit rond

haar heen. Door Jans snerpt het heen: Even frisch als de bloempjes onder haar.

„Heel niet raar. Juist echt eerbiedig van zoo'n peuter als jij. Je moet denken — Heupink is nu hoofd van onze school... kan nu nooit meer met jou krijgertje spelen over het stoppelland op den esch."

„Hè ja... weet je nog, Jans?... van 't vorig jaar? Leuk dat je dien strik later terug bracht... en..."

Ze stokt in dezen zin. Jakkes! — vader had dien avond zoo'n norsche bui... gebood haar en Otger, dat zulke kinderachtigheden voortaan moesten ophouden. Zijn zoon en dochter pasten in de vacantie niet bij... dien boerschen pummel.

Energiek schudt het meisje haar kopje — Jans is geen pummel. Vader kent hem bijna niet... spreekt of ziet hem nooit... wil dat blijkbaar niet... vroeg Jans zelfs niet binnen, toen hij haar strik van de vlecht terugbracht. Doch Heupink is een aardige knappe jongen... even ontwikkeld als haar broer.

Onverwacht onderbreekt ze het gepraat van beide heeren:

„Er wordt straks gedanst, hè? Dan moet jij met mij walzen, Jans. Jij eerst en dan Otger. Sedert verleden winter, toen ik met vader in het Zuiden was, heb ik geen been van den vloer gehad. En ik doe het toch zoo graag."

Otger's stok slaat meedoogenloos gras en meizoenen neer. Maar als altijd lacht hij om dien inval van zijn zus. Vader zal het vast afkeuren, doch hij gunt Lotti dit pretje... ook al was het met een hottentot.

De onderwijzer echter stottert verlegen:

„Maar juffrouw . . . neen, neen . . . Lotti dan . . . je hebt zeker nog nooit een boerenbruiloft meegemaakt?

„Tot nu mocht kleine Lotti nooit van vader. Maar zooals je ziet — vandaag ben ik opeens mondig verklaard," spot het meisje.

„Nu — dan ken je dit springen vast niet. Dit gedans is heelemaal anders dan . . ."

„Onzin . . . jullie zullen met mij dansen . . . rondspringen desnoods. Otger weigert immers ook niet. Straks deed je zoo galant en nu . . .?"

Kinderlijk legt ze haar handje in Jans' arm, trekt het echter dadelijk terug. Want op den drempel staat boer Heupink, die hen verwelkomt. 't Helsche gebulder achter dezen overdreunt zijn woorden. Lotti ziet en hoort niets meer dan een joelende, schaterende, zingende, hossende menschenmassa. Verbluft treedt ze achter Otger binnen. Over zijn schouder kijkt ze naar de menigte, welke koffie en mik verslindt aan de lange tafels op de deel. Weer anderen wachten bij een vrij komende plaats, springen er om heen — lachen, tieren, schreeuwen liedjes uit.

Boer Heupink luistert met onbewogen gezicht naar het excuus, dat Otger voor notaris overbrengt. De grijsaard begrijpt zijn heer heel best. Maar . . . kon Heerschop voor één keer niet vergeten? Wat zullen de gasten en buren hiervan denken, praten? Gewoonlijk verschijnt de heer nog op het feest van zijn kleinsten kotter.

Inwendig mokkend trekt Heupink zich terug. De nieuw gekomenen worden opgenomen in den kring rond de bruidstafel. Men biedt hen koffie in de versierde koppen van het bruidspaar. Ieder geeft zich

moeite om de hooge bezoekers eer te bewijzen.

„Nu lijkt het wel, of ik de bruid ben," en Lotti proeft lachende van het bruine vocht. Tegelijk ontmoet ze Jans' blik, die wonderlijk zacht op haar rust. Hij geniet van haar ongedwongen vroolijk zijn, van haar zangerige stem, van heel haar frissche tegenwoordigheid. Hij smult daarvan gelijk de bij, die honing puurt.

Daar schuift een rose damesfiguurtje door den troep ronddraaiende jongelui. Deze probeeren het meisje in hun cirkel te vangen. Terstond lichten er vlammetjes in Otger's oogen. Eindelijk! Hij is toch niet vergeefs hier. Ja... hij wist wel, dat hij Mylie hier zou treffen. Sedert dien avond op het ijs kon hij haar nergens meer spreken. En hij dacht toch elken dag aan haar, hunkerde naar haar bijzijn. Maar zij ontliep hem zichtbaar... al meent hij drommels goed te weten, hoe zij over hem denkt. Toen liet ze dat wel duidelijk merken. Maar beroerd!... haar moeder en heeroom en... papa van *'t Meerhoes!* Enfin... eindelijk!

Door het weer losbrekende, alles overdonderende gezang verstaat zelfs het bruidspaar Mylie's gelukwensch niet. Otger reikt haar zijn stoel — ze moet daar dus plaats nemen. Hij blijft achter haar, steunt op haar stoelleuning. En dan zinkt voor deze twee al het geweld rondom weg. Ze verbeelden zich weer over het bevroren ven te zwieren — hand in hand — terwijl de maan zwemt in een bloedrood bad aan den einder.

„Dat u ook hier is!" tracht Mylie een gesprek te beginnen. Zelfs onder dit oorverscheurend laweit wil ze geen stommetje spelen tegen hem. Ze is

immers blij hem eens weer te ontmoeten. En het lukt. Otger schijnt te begrijpen, al hoort hij slechts het enkele woordje „u". Hij buigt zich naar Mylie toe:

„Toe — laat dat statige „u"? 'k Ben hier toch om jou te treffen. 'k Vernam, dat jullie Truiken's uitzet leverden... begreep dat jij nu niet weg kon blijven van de bruiloft. Daarom liet ik vandaag Hengeloo en de fabriek in den steek... kwam ik met Lotti mee. Zij vertelde aan de telefoon, dat ze een cavalier noodig had... daar vader was verhinderd. 't Liep allemaal juist als 't moest. Vader kunnen we vanmiddag best missen. Ik verlang niet weer zoo'n poppekast als na onze ijspret. Heb je toen mijn brief niet ontvangen? Wel? Waarom kreeg ik dan geen taal of teeken terug?"

„Wees toch voorzichtig. Wacht tot straks," maakt Mylie hem duidelijk. Maar hij lacht haar uit, wijst naar de dollende groepen. Dan galmt hij luide mee:

Vijf en twintig aan eenen disch
Vijf en twintig aan eenen disch
Hei! — en nu wete de vrouw,
Wat huishouden is!

Eenige mannen dragen de leeg gegeten tafels en schragen naar buiten. Broodresten en koppen raken in de *waschkamer*. Op de deel klinken dadelijk langgerekte zeurende tonen uit een losvallende harmonika.

Het hossende, lallend zingende menschenkluwen ontwikkelt zich. Ouderen plaatsen zich weer langs de muren, op het erf of in de wei. De jongelui vormen paren.

Jans gluurt van onder zijn lange wimpers naar Lotti. Zal ze woord houden?... met hem willen dansen? Wat is ze lief... in dat lila. De hoed van

dezelfde stof lijkt een lichtende wolk om haar donkere haren. Hoe aantrekkelijk is haar mooie mond, daar de lippen openstaan... om de ruwe pret rond hen heen.

De harmonika jankt een oude sleepende volksdeun. Daarop kan men walsen. Het bruidspaar staat op — voegt zich bij de overige op de deel. Terstond draaien, wringen en springen de boerenzoons doореen — ieder een wit gemutst meiske in hun armen.

Lotti en Mylie wijzen elkaar op de zwierend fladderende vlinderstrooken van blanke kant. Ze giegelen om de klaserige armen en beenen van de dansers of kleuren bij die over alles heen geworpen grappen.

Terwijl er vijf minuten pauze is, wandelen de schenkers rond. Zij gieten en gutsen jenever en bier in iedere opgeheven fluit. Afwisselend roeren de meiden en jongens hun pijpestelen. Ieder paar slurpt beurtelings uit één glas.

„Wat is dat grappig! Net of 't zoo fijner smaakt," schatert Lotti.

„Jij zou het mijn zus eens kunnen laten proeven," zegt Otger met een knipoogje tegen Jans. Maar deze durft niet. Verbeel je... hij drinken met de juffer van *'t Meerhoes*.

„Toe nu, Jans! Straks was je heel vriendelijk. Doe nu ook niet zoo stijf. Laten wij saam eens bier drinken," vleit het kind-meisje. Nu ze eenmaal hier is, moet ze van alles meemaken — zelfs het vriendschap-drinken op z'n Twentsch.

De meester wenkt een *brulfteneuger*. Hij laat bier schenken in het mooie glas van de bruid. Otger houdt den tweeden versierden tumbler aan:

„Grèds... juffrouw Hofman en ik zullen dit eens roeren en *preuven*."

Lotti nipt er 't zoetige bierschuim af, reikt het nog volle glas aan Jans. Haar „nu jij" drijft zijn bloed naar 't hoofd. Naast hen belet Otger, dat Mylie het heele glas leeg maakt. Over den rand heen kijkt 't Hofmanneke hem plaaglustig aan.

„Geen drop meer voor mij!" bromt Otger kwasiboos.

„'k Dach, dat je vies van me zou zijn."

Tot antwoord neemt hij Mylie mee naar de deel, waar de dans opnieuw begint. En opeens verstout ook Jans zich, schuift deze zijn arm door dien van Lotti. Als om verschooning voor zijn driestheid fluistert de meester: „Je hebt 't immers zelf zoo verlangd."

„O ja! Heerlijk!" juicht Lotti hoog op.

Deze twee vernemen niet dat gezeur van het instrument. Ze zweven een feeëndans tusschen al het gehots en getrappel van de overigen.

„Wat kan jij 't fijn — zeg! Met jou word ik nooit moe. 'k Vind 't hier veel prettiger dan verleden winter in Nice... met zulke vreemde snoeshanen... die je niet kent... waar je niet zóóveel omgeeft. Den volgende toer weer saampjes, hè?" beslist het meisje vragende.

Waar ze niets om geeft... dus om hem geeft ze wel. Jans duizelt van overgroote vreugde, onderwijl hij haar terugvoert naar de tafel in het voorhuis. 't Is hem haast onmogelijk om te praten... om op haar verrukkelijk gebabbel in te gaan. Slechts zijn blikken vertolken een taaltje, dat Lotti nog niet begrijpt. Maar van achter *'t haal* staart een geel-blond boerinnetje spijtig naar dit paar. Zij verstaat Jans'

oogentaal volkomen. Om de juffer heeft de *bôven-meester* haar en den eersten wals totaal vergeten.

„Wat ben je stil, Jans. Willen we nog een biertje pakken? Dat vroolijkt op."

Ineens wordt hij nu welsprekend. Lotti mag niet denken als de overigen hier, dat hij 'n saaie Piet is. Van nature is hij dat immers niet. Zijn omgeving maakte hem zoo... die kring, welke hem nooit kon volgen... waaruit hij zich steeds meer terugtrok... waarin hij rondliep als in den vreemde... terwijl hij altijd zocht naar iemand, die onverwachts dicht bij schijnt te zijn.

Jans bloost van blijdschap. Hij begint Lotti leuke scènes uit zijn studietijd te schilderen. Al zijn humor en gloed ontwaken. Hij laat haar lachen... lachen... tot dit hemzelf dol maakt van genot. Hij verhaalt een mop van 't laatste examen... hoe hij een der examinatoren er tusschen nam, welke hoopte hem vast te zetten.

„Had je dan geen examenkoorts?" onderbreekt Lotti hem bewonderend.

„Gelukkig, die ziekte ken ik niet. En toch draag ik al menige akte in mijn zak."

't Meisje merkt zijn doorklinkende fierheid, zijn stalen zenuwen, kracht en durf. En wat is hij knap van postuur. En... op wien lijkt hij toch? Waar zag ze reeds eerder zoo een?

Lotti's onderzoekende blik glijdt in den zijnen en haar gelaat wordt purperkleurig. Bij 't achterhuis is daverend gejoel en heftig hoera-gebrul. Jong en oud doet mee aan een dans rond het bruidspaar. Lotti hupt er heen, op den voet gevolgd door Jans.

„Zie jij Otger en Mylie ergens?"

Jans troost: „Buiten wordt ook gefiedeld — daar zullen zij meedoen."

Lotti blijft... doet weer dansje op dansje... glundert tegen de rondom gezeten boeren en boerinnen. In de maat van de muziek klappen allen de handen, stooten ze hun bespijkerde schoenen op den leemen vloer. Temidden van dit ongewone oorverdoovende geraas voelt het meisje zich veilig in de haar omvattende mannenarmen. Ze schijnt haar heele milieu en zelfs Otger vergeten. Met zaligen lach hangt ze tegen zijn borst, als wil ze zich daar voor altijd nestelen.

Buiten op het erf geven de gasten elkaar elleboog stootjes. Ze knippen met de oogen: zien jullie wel, hoe goed die twee dáár met elkaar opschieten?

De rijke notariszoon amuseert zich bijzonder. Onder God's vrijen hemel, in een met sjeezen of wagens omzoomde ruimte danst hij reeds den vierden toer met Mylie. Potsierlijke groepen slaan hen vanaf ieder voertuig gade. In de schuur, waar het vat ligt, houdt de opperschenker toezicht. Daar de manke Dika niet meespringt, houdt zij Gréds hier wat gezelschap. Deze laatste wijst ook al naar Mylie en haar partner.

„Dat moest *de heer* eens zien. *Heeroome's* nicht met zijn zoon! En 't lijkt wel *dik-an*."

„Liefde vraagt niet naar stand of oude veeten," orakelt de gebrekkige.

De knecht wendt fluks het hoofd om, dringt zijn vlammenden blik diep in dien van het vlaskopje neven hem.

„Neen — liefde vraagt daar niet naar," stoot hij

heesch eruit. „Liefde kent geen verschil tusschen boerenzoon of knecht — niet waar?"

Zijn ternauwernood bedwongen hartstocht doet Dika terugwijken.

„Kijk toch, Grèds... het keteltje vloeit over!"

Hij sluit de kraan van het vat, gaat den ketel buiten brengen. Als hij bij Dika terugkeert, is zijn bui wat gezakt. Naasteen turen ze door 't kleine raampje, naar Mylie en Otger. Treuzelig langzaam — met benijden in haar stem vertelt de kreupele:

„Verleden jaar op 't ijs waren die twee ook altijd saam. Maar de kamermeid van *'t Meerhoes* heeft verkletst, dat de notaris daarom kwaad is geweest... daar Otger toen de juffrouw thuis bracht. 's Avonds was op *'t Hoes* vreeselijke herrie. De jonge heer bleef weken lang op zijn kamers in Hengelo. Zelfs Nieuwjaarsdag is hij niet hier geweest."

Grèds beaamt... hij heeft dit gehoord.

„'t Is jammer... meest nog voor juffer Mylie. Zoo'n vroolijk deerntje... braaf als 'n engelke. En de jonge heer is trouwens ook 'n goeierd."

„Vader zegt altijd — Otger is precies de overleden mevrouw. Zij moet heel godsvruchtig zijn geweest... al kan je 't haast niet gelooven, dat ze dan dien man kon trouwen."

„Liefde is ook blind," orakelt Grèds met zijn breedsten lach.

„'n Heeleboel trouwen anders niet „uit liefde," zooals 't heet in de boeken. Maar och... 't schijnt er toch wel om te boteren." En beiden denken opnieuw aan 't bruidspaar.

„Je bedoelt: *'t Leeft wal an.* Maar als je dadelijk veel van elkaar houdt, zeilt 't bootje beter," beweert

de knecht weer — terwijl zijn hoofd rood ziet, net de achter den esch wegzinkende zon.

„Natuurlijk. Daarom vind ik het zoo beroerd voor die twee ginds." Dika knikt nog eens naar Mylie en Otger, die thans druk sprekende in de wei op en neer wandelen.

„Dus jij trouwt liefst iemand, die veel van jou houdt?" Grèds omknelt onverwacht haar middel. Zijn gloeiend gelaat buigt zich over het hare.

„Dika toch! Je moet het toch al lang... al héél lang begrijpen."

Overrompeld ligt ze roerloos tegen hem aan en verstaat niets meer van zijn herhaalde liefdesbetuiging. Haar heftig bonzend hart, haar brandend kloppende slapen hameren het met geweld in al d'r denken en voelen: Eén is er, die onder allen het mismaakte meisje mint... één, die niet let op haar gebreken.

Als in een spiegel ziet Dika nu Grèds streven van vijf lange jaren. Net Jakob heeft hij gediend om haar, de gebrekkige. Zuinig spaarde hij duit op duit. Toen andere jongens kermisjool of herbergpret najoegen, bood Grèds haar zijn hulp bij karnen of melken... ja, zelfs bij het huishoudwerk. En nu vraagt hij zijn loon. Neen, slechts beantwoording van zijn liefde voor haar.

Er komt een schenker naar de schuur. Jolig zwaait deze den leegen ketel in de eene, z'n bebloemde pet in de andere hand. In een ommezientje worstelt Dika zich los. Ze geeft den beteuterd daar staanden vrijer een handdruk. 't Beteekent zooveel als een aanmoediging, een dankje voor zijn goedheid. Dan verdwijnt ze in 't gejoel op het erf.

„Zoo, Grèds... is 't wild je schot ontsprongen?" spot die intredende ruw. De opperschenker wordt wrevelig en moppert:

„'t Vat is bijna leeg. Dit moet er noodig in blijven... voor morgen bij 't ruimen. Vraag eens aan den bruigom of ik mag *afkloppen.*"

De makker schudt eens aan het fust, oordeelt net zoo. En daar Wannink eveneens toestemt, dat de drukte lang genoeg heeft geduurd — dan dragen ze het vat tot in de open *niêndeur.* Grèds hamert erop met een wagenknuppel. Die holle klank verstomt het bruisende rumoer. Ieder weet, dat het tijd is voor vertrekken.

„Hemeltje lief — waar is die middag gebleven?" vraagt Mylie aan haar gezel, met wien ze een mooi laatste uurtje verbabbelde. Een van de gasten verderop heft aan: „Kleine meiskes moeten bed-toe gaan." Meerdere stemmen vallen in. En Otger zingt dit al plagende mee. Onderwijl herinnert hij zich hun laatsten gezamentlijken middag.

„Zeg Mylie — je moet me nog altijd duidelijk maken, waarom je destijds mijn briefje niet beantwoordde? 'k Vroeg je toen om te schrijven aan mijn adres in Hengeloo. Dat was toch veilig — niet waar?... voor jou en voor mijzelf."

Mylie buigt mismoedig het hoofd. Groote grut! In haar zorgeloosheid van achttien jaren heeft ze den heelen middag weer genoten van de door moeder verboden vrucht. Ze was zoo blij weer met Otger saam te zijn en... vergat daarvoor al 't andere... zelfs dat ze op z'n laatst om zes uur thuis moest komen. O! — als moeder dit allemaal hoort! De laatste wees haar immers duidelijk aan, hoe dit met

Otger slechts kinderspel is... hoe zij den jongen niet mag aanmoedigen... daar notaris nooit zijn toestemming zal schenken.

„Durfde je of mocht je niet, Mylie? Ik geloof toch, dat ik jou niet onverschillig ben — wel? Dat zei je dien avond zelf," vezelt de jongeling. Doch zij heft resoluut het hoofd op:

„Wat had het gegeven, als ik je dwazen brief had beantwoord?... als ik je weer had geschreven, wat we allebei best weten?"

„Nu dan, schat — laat mijn..."

„Neen... doe nu niet zoo mal. Luister liever. Iemand moet moeder hebben verteld van die herrie met je vader... hoe jij hem hadt verzekerd, dat je... dat je..."

„Dat ik jou later, zoo gauw mijn positie het toelaat, toch zal vragen mijn vrouw te worden," vult hij jubelend aan. Mylie echter staart nadenkend op haar schoenpunt in 't malsche gras.

„En dat zal ik, Mylie... wanneer jij ten minste op mij wilt wachten," belooft hij opnieuw. Maar zij dempt zijn blijheid:

„Moeder leed er onder. Zij en heeroom brachten me aan 't verstand, dat jouw vader nooit..."

Otger legt zijn hand op haar mond en belet, dat ze verder spreekt.

„Mylieke, kindeke — je hoeft mijn vader immers niet te trouwen. Maar mij... van wien je houdt. Ontken dat eens?"

Ze weert hem opnieuw af: „Men kijkt naar ons. En... ik wil moeder geen verdriet doen. Ze heeft niemand dan mij. Om mij bleef ze weduwe... tobde en werkte ze zoo hard. Ook jouw toekomst hangt

van je vader af. Ik weet wel — door je moeder's erfdeel ben je firmant in de Saksia. Maar je vader heeft zijn rechten, Otger. Ik wil nooit aanleiding tot oneenigheid zijn... niet in jouw en niet in mijn eigen familie."

„Je houdt van me en dus heeft vader hierin geen rechten. 'n Ouder mag het geluk van zijn zoon niet vertrappen. Wel — jij maakt al mijn geluk uit, Mylie!"

Hoe mooi dit wel klinkt — Mylie wordt er bang van. Ze vreest de onstuimig opzwellende bekoring om moeder en heeroom te trotseeren... om Otger te zeggen, dat hij ook haar geluk vertegenwoordigt... dat zij hem behoort — hem alleen! Ze beeft, daar zijn gezicht meer en meer versombert.

„En je beweert, dat je mij bemint!" roept hij schamper.

Mylie merkt, hoe Lotti en Jans wenken. Ze wenscht niet, dat deze laatste oogenblikken den schoonen dag zullen bederven.

„Hoor nu eens — laten we verstandig worden. We zijn beiden nog jong. Laten we voor elkaar bidden. Dan schikt God de rest wel, zooals Hij wil."

De jongeling ziet het zonnetje terug in haar oogen. Een weerschijn daarvan licht terstond in z'n eigene. Hij legt haar arm zacht door den zijnen en:

„Als jij bidt, moet 't wel goed komen."

Zwijgend wandelen ze naar Lotti en den meester. Op het erf stampen de paarden voor de versierde wagens. Jong en oud tracht daarin een plaats te veroveren. Onder hoera-gezang rijdt de eene troep na de andere heen.

„Wanneer de juffer mij nu wel volgt in het schuitje?" vraagt Truiken de dochter van *den heer*.

„Zoo gauw de ware Jozef verschijnt," zegt Lotti. Als vanzelf ziet ze daarbij naar Jans. Zijn blik is warm en dwingend op haar, terwijl hij afscheid neemt.

Gedrieën stappen ze huiswaarts. Door 't smalle roggepad loopen ze achter elkaar voort. Na het rumoer van den middag omvangt hen deze droomerigen stilte weldadig. De roggezee ruischt haar onveranderlijke melodie... van lente en zomer, van licht en klaarte, wasdom en vruchtbaarheid. Die bekende klanken wekken wondere verlangens in deze jonge harten... naar bloeien en groeien en spelenderwijs losstoeien uit iederen band, die al te knellend tegenhoudt.

Maar dan vaart hun blik weg in 't doomig verschiet, dat zich rustig voortweeft achter heuvel en bosch... dat tot kalmte en nadenken stemt. Hun dartele jeugd komt onder den indruk en het luchtige gesnap verstomt.

Met een nuchter „adieu" spoedt Mylie zich aan den dorpsingang heen. Voor de poort van het Meerhoes waarschuwt de jonge man:

„Als vader thuiskomt moeten we maar niet te veel vertellen... van 't dansen en zoo."

Vreemd lachend gaat Lotti naar binnen.

'N ZIJGDOÔK.

Berend Loopik, alias *'n Zijgdoôk* kuiert op zijn gemak door *'t Hossenbosch*. De marskramer heeft het benauwd. Een zengend heete zon droogt de slooten uit. 't Heikruid ginds beneden verschrompelt

van de hitte. Maar toch — niet de zonnebrand joeg Berend hier heen.

Zou hij zich zóó hebben vergist? Zag hij daareven dan toch mis?... wandelde Heerschop van *'t Meerhoes* hier dan niet? Alla!... de welkome koelte en de fijne harslucht loonen dezen omweg door het bosch.

Zijn nieuwsgierigheid en kletszucht bejammeren echter, dat notaris er niet is. Berend wil zoo graag diens gezicht zien, als hij daarvan hoort. *O, wat — o, wat!*... de zoon van *den heer* met *heeroome's* nichtje! *O, wat — o, wat!*... de jongelui zijn tegenwoordig toch héél anders dan hun ouders. *Deë kiek-in-de-werelds* weten nu alles beter dan hun oude lui. Die snuiters durven Berend den alweter noemen... schonken hem ook zijn anderen mooien titel: *'n Zijgdoôk!* Alsof Loopik terstond alles doorlaat, wat hij weet... alsof hij kletst. Jawel... wanneer hij wilde... dan zouden allen versteld staan. De eene Reuberger boerin vrat de andere op van nijd. Dan zouden ze zien, hoe iedereen hier wel *'n Zijgdoôk* kon heeten inplaats van Berend. Want *Jannöken* klatert over *Siene* en *Siene* weer van *Mienemeui.* Die laatste... nou! Gister vertelde ze hem nog zooveel... opdat hij 't maar weer zal verder brengen, door 't heele dorp en alle buurschappen. Alleen om dat enkele stukje band riep ze den marskramer niet binnen, toen hij haar raam voorbij ging. Dát weet Berend wel beter. Ze wou hem spreken van Heupink's Truiken... van die rijke trouwerij... hoe de dochter van den notaris en Jans... Waratjes!... ginds loopt Heerschop toch.

De *Zijgdoôk* springt tusschen de stammen door.

„Dag, meneer, *Meneer ôk op 'n kuier?*

De trotsche man blijft stilstaan. Berend bewees hem reeds menigen dienst door die *alwetendheid.* En men is nooit voorzichtig genoeg — de venter schijnt ook nu iets te hebben. Daarom groet notaris vriendelijk terug, stapt hij met den kerel verder.

„Wordt de groote weg jou te warm?"

„Heb ik geen gelijk, meneer? Op 't oogenblik valt er weinig te verdienen voor 'n handelaar als ik. De vrouwlui liggen nu in 't land te wieden of helpen bij 't hooien. Maar 's avonds zijn de *dames* thuis."

„Heb jij zulke deftige klanten?" Heerschop lacht en Berend nog harder.

„Worden onze tegenwoordige meisjes soms geen dames? De mooie kanten mutsen gaan allemaal in de doos. Nu zetten ze een hoedje met zoo'n piekerig veertje op het hoofd. Sommige deerntjes dragen 's Zondags zelfs van die rose kousjes... en draaien krulletjes in 't haar. Och, och... waar moet dat heen? 't Staat ze toch niets!" zucht *'n Zijgdoôk.*

„Volkomen waar. Een boer kan nu eenmaal geen burger en een burger geen boer zijn. Hun leven en werken verschilt te veel. Daarom kunnen ze elkaars kleeren niet dragen. Maar die jonge dingen beseffen dat nog niet. Dat leeren ze pas, als ze een huishouden hebben... als ze 's avonds te moe zijn om krulletjes te zetten... en 's morgens te druk om in het spiegel te kijken."

„Och grutjes nog toô! Meneer kent *Maothoes' Hanneke* wel?... voor den trouw een echt *modepöpken* — nu hangt 't hoedje achter in den nek, als ze 's Zondags op 't dorp komt. Och, och... dat

ze het niet eerder inzien. Geen jongen moest naar zooeen omkijken. Want later lijkt zoo'n *vrommes* met uitpiekende haren wel een ruiende kip."

„Me dunkt — voor jou beduiden zulke grillen anders een goed zaakje. Die kammetjes en speldjes kan je immers niet verkoopen, als zij niet pronken."

Maar de *Zijgdoôk* meent wijsgeerig:

„Toch is 't jammer, meneer. Zooals meneer reeds zei — elk kleedt zich 't best naar werk en stand. Berend was reeds zoo overal in de wereld... gaf zijn oogen goed den kost. En nu mogen ze zeggen dat het vies is... dokter's mevrouw deed dat laatst nog... maar als onze deerntjes het haar glad strijken met wat karnemelk, dan vindt niemand ooit 'n haar in de pap... of in de boter. En als ze 's Zondags de muts opzetten, vindt een boerenjong ze vast véél aardiger dan met zoo'n piekhoed uit stad. Ze willen echter allemaal dames zijn. Daar heb je nou bijvoorbeeld de jonge vrouw van 't Heetveld. Haar *meuie* sprak ervan, dat Truiken nu een ketting met horloge draagt... dat Wannink haar dit nieuwerwetsche *bengelteug* gaf. Meneer moet het wel hebben gehoord... de jongeheer en de juffer waren immers ook op de bruiloft... hebben daar zelfs den heelen middag meegedanst."

Daar is de kletser, waar hij wil zijn. Heerschap begrijpt al vast, dat het verhaal uit goede bron werd opgediept — van *Mienemeui*. Waarom vraagt de notaris nu niets? De venter gluurt naar hem, begint weer:

„Och — jongens en meisjes dansen samen... daarvoor zijn ze nog jong. En 't is best bekend op 't dorp — meneer Otger ziet *'t döchterke* van juf-

frouw Hofman graag. Wat steekt er in, dat hij dan eens met haar rondzwiert? Ook de nieuwe *bôven-meester* had recht pret. Meneer's dochter in den arm ... nou! ... dat is lang niet min."

Opeens bliksemen de oogen van den toehoorder. De oude zwetser blijft bang een schrede terug. Doch de hoogmoed vermaant den notaris voorzichtig te zijn. Hij lacht spottend. Net een boer, die buikpijn heeft — meent Berend. Deze merkt drommels best, hoe Heerschop beeft van woede.

„Kom, Loopik ... nu doe je je naam eer aan ... probeer je een loopje met mij te nemen. Mijn kinderen gingen feliciteeren, omdat ikzelf was verhinderd. Dat is nou alles," zegt de notaris uit de hoogte.

„Zal ik meneer wat op de mouw spelden? Jongeheer Otger had wat een lol met *heeroome's* nichtje," sart de kramer expres nog eens. Hij bevroedt niet, hoe Heerschop nu zelfs aan geen zoon denkt ... hoe de notaris aldoor Lotti meent te zien in de armen van ... zijn derde kind.

De venter lult door, doch zijn gezel valt hem barsch in de rede:

„Ik stap naar huis ... 'k weet nu wel, wat dit jaar moet worden gekapt. Het beste, Loopik."

„*Wâl thoes*, meneer," wenschte de *Zijgdoôk*. Zijn spiering ving geen kabeljauw. Hij had dit heel anders moeten aanleggen ... had moeten praten over dat briefje en wat *Mienemeui* nog meer afluisterde ... over dat gevrij in de wei, ver van 't overige gezelschap.

De notaris holt door den zonnebrand naar Reubergen. Hij voelt geen broeihitte van het koren op den esch, maar rilt als de aren neven hem. Voor

hem uit over de gelende deining, waarheen zijn oogen ook zweven — overal is Jans met Lotti aan het dansen. Hier boven de rog, ginds boven de woningen van het dorp... verder in het wazige verschiet. De gepijnigde ploft eindelijk in zijn bureaustoel neer. Gerechte hemel, wat nu? Wat gaat hij nu beleven met dien aap van een jongen?... met dien schoolfrik? Waarom heeft hij toen meelij gekend?... die meid destijds niet aan haar lot overgelaten? Hoeveel ellende had hij zich dan bespaard? Wat moet hij nu aanvangen? Lotti ter verantwoording roepen?... bekijven?... omdat ze heeft meegedaan aan die boerenbruiloft? Haar verbieden nog meer naar dien lummel om te zien? Maar... dan schudt hij misschien slapende honden wakker. Lotti is nog zoo'n kind met haar achttien jaren. Gelukkig dat ze het nog is! Die schoolvos is net iemand om een meisje in te palmen.

Achteraf blijkt haar preutsche opvoeding bij die nonnen toch nog ergens goed voor. Neen — hij maakt zich bezorgd voor niets... ze danste alleen, omdat ze dat graag doet... omdat ze hier zoo weinig gelegenheid heeft. Olger keek natuurlijk niet naar zijn zus om... was zelf te druk met die winkelnuf. Waarschuwen helpt voor dien stijfkop ook al niet veel. Die weet, wat hij wil... erfde de koppigheid van zijn moeder. Ena wist wel haar zinnetje door te drijven... zelfs op haar sterfbed... dat hij de kinderen moest laten grootbrengen op Roomsche pensionaten. En nu zit hij met de gevolgen... dat Lotti en Otger dagelijks naar de kerk sjouwen... liefst ook nog naar de pastorie. Zijn kinderen kwezels!... om te gieren. Hij weet best, waarvoor

dat domme boerentuig hier hem aanziet... al wandelt hij 's Zondags tusschen hen naar de Mis en volbrengt hij z'n Paaschplicht trouw. Maar hij dankt ervoor om aan *heeroome's* jasknoopen te hangen... houdt zijn eigen inzichten er op na. Vroeger voor zijn huwelijk... ja, toen hielp hij om de Miskaarsen uit te bidden. Anders had Ena hem nooit getrouwd. Haar moeder was immers tegen hem... natuurlijk alléén, door 't gezwets van dien zwartrok naast de kerk.

De notaris balt heden nog zijn vuisten tegen den pastoor. Waar de priesters niet hun neus tusschen steken! Maar één ding heeft de zwarte kraai nooit kunnen verklappen. Men moet vroeg opstaan om gladder te zijn dan Heerschop. Siene werd lekker Heupink's vrouw, toen de pastoor eens op reis was. Wat wist zijn plaatsvervanger van de omstandigheden hier? En de jongen staat in 't doopboek als Heupink's zoon.., die schoolfrik, welke onlangs Lotti in...

Wel — dat is immers klinkklare onzin. Lotti is nog een kind. Op haar leeftijd verlangt de jeugd wat lol. De kinderen vinden hier ook nooit hun gelijken... moeten zich wel afgeven met boerenpummels of burgerjuffies. Doch daarin dient toch verandering te komen. Logés vragen? Lotti uit logeeren sturen?... naar zee bijvoorbeeld? Groote hemel!... dat laatste is de uitkomst. Ze moet voor 'n heele poos weg. Hij zal haar een villa aan zee huren en... 's Zaterdags en 's Zondags gaat hijzelf met Otger ook daar heen. Wat 'n subliem idee! Otger is dan meteen van de Reuberger baan... krijgt ginder bij fijnere jongedames tevens een beteren smaak. Kom — ze moeten naar den Haag.

Daar kan men desnoods langer blijven... zelfs den winter over.

Heerschop plaatst terstond een paar annonces in de grootbladen. Dan eischt hij telefoon verbinding met Hengeloo, met de Saksia.

„Ben jij daar, Otger? Ik moet je vanavond spreken... kom even naar huis. Kan je niet? Ik zeg immers, dat ik je *moet* spreken. Dus dat jij *moet* kunnen. Watblief?... al bezet? Ik... ik... Nu tot Zaterdag dan."

Nijdig gooit de notaris den hoorn aan den haak. Die bengel ruikt natuurlijk lont. Maar hij hoeft niet bang te zijn... vader zal den naam van dat juffie niet meer uitspreken... dient hem ongemerkt een betere remedie toe... wandelingetjes aan het strand... dinertjes in Des Indes... mooie danseresjes van hun eigen stand. En Lotti krijgt heusche cavalier's... zij is immers de dochter van „dien rijken Heerschop."

Ook het meisje wordt geroepen. Als ze alles verneemt, smoort ze hem in een onstuimige omhelzing. De vader glundert vergenoegd. Och, och... hij is weer eens al te bezorgd geweest. Wanneer Lotti zelfs maar één oogenblik aan den meester dacht, zou ze dit vertrek immers anders opvatten.

Maar met zijn zoon staat het verkeerd. Hij zal hier uit kerk en straat vandaan. Vader zal hem noodzaken *heeroome's* nicht te vergeten. Anders... dan zal Otger en die heele kliek worden gedwongen op een manier, zooals alleen een Heerschop die kunst verstaat.

„'t Is dit jaar een vroegen *Sint Jaopke*... en een dikken *Sint Jaopik* er bij. De aren buigen bijkans

den kop op den grond . . . sjonge, sjonge! . . . korrels als hagelsteenen!"

Heupink klopt blijde op Jan's schouder. Meester komt na vieren van school, tuurt terug naar den esch, waarover hij zoo juist huiswaart keerde. Ginds snijden de maaiers heele gapingen in de korengolven. De blinkende sikkels ritsen glinterend over en door den gelen vloed, zoodat de zonnesplinters van het staal vliegen. De bindsters grijpen haar armen vol aren, keeren en wenden deze. Tot stevige bussels bijeen gebonden vallen ze terug. Een meisje voegt die schoven tesaam, bouwt *de huuskes*. Net of er op iederen akker een padvinderskamp verrijst.

't Sikkelscherpen klingelt eigenaardig helder. Meiden en maaiers lachen, roepen de lucht vol grappen. Ze zingen lustige liedjes of zagerig-langzame volksdeunen. Aan den feestelijk blauwen hemel gloeit een geel-koperen zonnevlak.

Alles tesaam is voor Jans een over bekende alleraardigste melodie . . . de mooiste, welke tot heden iederen zomer regelmatig terugkeert in zijn eentonig levenslied.

„Dit vroolijke glansenspel moet elken Tukker wel feestelijk stemmen. *Sint Jaopke* en een treurig gezicht passen niet bij elkaar. 't Is al leute wat er rond waait. De oogsttijd is toch altijd de aardigste van het heele jaar," openbaart de onderwijzer zijn gedachten. Maar Heupink verstaat dit weer heel anders. Beteuterd kijkt hij den spreker aan. Wat 'n rare dingen zijn jongen toch altijd vertelt! Alla . . . Jans is een geleerde. Zooeen doet altijd 'n tikje mal. Daar moet men liefst niet op in gaan. Het goed meenend dempt hij die geestdrift:

„Net zooals je 't bekijkt... maar ik kan niet tegen die nare hitte. Vandaag lijkt de warmte bij brokken uit de lucht te vallen."

„Daarvoor is 't *Sint Jaopik*, vader. Wanneer de zon zich nu niet liet zien, was je ook niet tevreden," en Jans gelaat versombert. Hij streelt een van de kalfjes, dat hem naloopt tot aan de deur. Binnen bakt Truiken met hoog rood hoofd de spekkoeken. Over het laaiende vuur galmt ze haar hoogste deuntje.

„Bij deze hitte is 't nog altijd het best zoo'n mopje te zingen," roept ze door 't gesis van 't bradende vet heen.

„Pas anders op, dat jijzelf niet smelt. Dan moet Mans direkt voor nummer twee op stap," plaagt haar broer.

Truiken tiereliert blijde door. Onder 't bakken doet ze ook nog het overige huiswerk — vaatwasschen, bedden opmaken en vegen. Nu ze boerin is, staat zij deze dagen voor alles binnen alleen. Nu mag zij niet meer mee naar het land... evenals Dika en de anderen. De zuster schijnt den laatsten tijd veel sterker dan vroeger... veel opgeruimder. En Grèds?... 't is beter nog maar niets te denken of te praten. Sedert de bruiloft is 't heelemaal gezelliger op 't oude Heetveld... zelfs Jans fluit nu wel eens.

De laatste zet zich met een boek in de open *niêndeur*, terwijl voor iemand binnentreedt.

„Wel, vrouw Wannink — zingende en gezond als de jongelingen in den gloeienden oven?" De *Zijgdoôk* wischt zich het zweet van den bruinen kop. Hij trekt het boezeroen wijder los.

„Hè, Berend! Jij rook zeker de pannekoek?"

„*Wis en deksels*, vrouw Wannink... *wis en*

deksels! Hoe zal Berend anders aan den kost komen!... als hij geen gebruik maakt van de Reuberger gastvrijheid? En met *Sint Jaopke* ligt in iederen koek nog 'n bijzonder dikken *spekhesp,*" bekent hij rechtuit de reden van zijn verschijnen.

Truiken gooit een pannekoek op, vangt hem terug in de pan en gichelt:

„Vrouw Wannink... wat klinkt dat deftig."

„Dacht je soms, dat ik mijn wereld niet ken?... dat Loopik de vrouw van een Wannink nog Truiken zou noemen? Neen — zooveel heb ik wel al geleerd."

Meteen gespt hij den riem los, laat z'n mars van den rug glijden.

„Ja — ik zeg nog eens... wanneer Berend niet hier en daar 'n brok eten opliep... hoe zou hij dan 't leven houden? Aan 'n speld en 'n knoop verdien je niet genoeg om te blijven gapen," beklaagt hij zich en tuurt naar den grooten stapel pannekoek. Doch de jonge vrouw hoort blijkbaar niet. Ze wikkelt den hoop in schalen en doeken. Daarna moffelt ze deze weg in de bedstee — diep tusschen de veeren bedden.

„Mij dunkt, met die hitte blijven ze zoo wel warm," moppert de venter. En zij lacht luidop.

„Nou... kijk maar niet zuur. 'k Moet nog net zooveel erbij bakken. De eerste, die nu uit de pan vliegt, is voor jou."

„Graag... heel graag vrouw Wannink. Ondertusschen rommel je maar eens in mijn mars. Dit spiegeltje kost maar negen stuiver. 'n Fijne scheerspiegel voor je man, hé? Je doet hem daarmee vast 'n pleiziertje. Neen... lach nu niet... Berend kent de kerels. Zij hebben niets liever dan zoo'n

present van de vrouw. Daarna vrijen ze weer even hard als voor het trouwen. *O, wat — o, wat!...* ontken 't maar niet... dat hebben de vrouwelui graag. Koop 't dus... probeer het eens."

De boerin gutst beslag over een aangebraden spekschijf. 't Knettert als in een heksenkeuken. Doch zij overschatert dit:

„Ha... ha! Wat weet jij daarvan? Er heeft nog nooit een meisje naar jouw lange ooren gekeken. Praat jij toch niet daarover mee! Hier... geef mij liever dat spiegeltje."

Ze ritst het uit zijn hand, haalt Berend een ijzeren vork uit *de spinde*. Meteen stopte ze 't cadeau voor Mans in de kast.

Na den koek verslindt Berend nog een bord rijstebrij — de gewone toespijs van *Sint Jaopke*. Hij zou *'n teller* willen aflikken, schuift dezen zuchtend op zij:

„Dat was lekker! *Deksels nog toô!...* tot dank vertel ik jou een nieuwtje, vrouw Wannik. Of hoorde je al, dat jullie heer met zijn kinderen naar zee gaat wonen?... ver weg... ergens in het Hollandsche. Niet gehoord? Nu — 't is waar. Notaris huurde daar al een huis. 'n Maand geleden zouden ze al gaan, maar Otger wilde niet mee. Wanneer je alles mag gelooven, wat de keukenmeid van *'t Meerhoes* vertelt... nu, dan gebeurt het juist om notaris' zoon... om dat deze te veel kijkt naar *heeroome's* nichtje. Begrepen?"

„Wel, wel! Ik kan 't dadelijk aannemen. Wat de heer voor heeft, zet hij door." Truiken denkt aan haar huwelijk. Allo! — als 't dan altijd nog maar zoo goed uitkomt!

„Voor de juffer een aardig reisje," en ze neemt de vuile borden weg.

„'k Kwam juffer Loti straks tegen op den straatweg. 'n Echt vriendelijke ding — dat is 't! Ze praatte zoo druk tegen Berend... over al dat vroolijke ginds op den esch. Dat gaf haar 'n boel lol. En ik dacht... of jij het dan wel leük vindt om morgen zoo ver weg te reizen... daar naar al dat water. Twentsche *mèèkes* zijn geen waterratten. *Sunnebleumkes* zijn het, onze meisjes! Juffer Lotti vooral!"

Jans roept ineens achterom: „Fantaseer jij weer eens Berend? Van de week sprak ik meneer Otger nog. Als de notaris ging verhuizen, had hij me dat vast meegedeeld."

„Ik heb het van de keukenmeid-zelf, meester. Zij moet immers ook mee," betuigt de in zijn eer getaste marskramer.

Onverwacht springt de ander op, holt hij het erf af... naar hei en bosch. Groote God! Lotti weg! Iederen dag na de bruiloft droomde hij zich neven haar in het schoolhuis en... Iedere voetstap klopt in de hersens van den jongen man: Weg! Weg!... misschien voor altijd weg!

Onder de boomen werpt hij zich neer. Op het bed van dennenaalden gooit hij zich onrusting heen en weer. Het koeltje in de takken fluistert sarrend: Weg! Het horloge in zijn zak hoort hij tikken: Weg! En 't verhitte bloed hamert dat eveneens door zijn gloeienden kop.

In de verte bemerkt hij Loopik. Hij sjokt voort door de lange hei. Jan's onmacht en spijt keert zich tegen den zwetser: Die ongeluksvogel... wat voor jobstijding zou hij nu wel weer verder brengen?

Tegelijkertijd kietelt er iets in zijn nek. Hij draait het hoofd om. Allemachtig!... daar staat Lotti!... stralend van guitigheid.

„Schoolmeester worden is feitelijk niets meer dan een uitstapje naar het luilekkerland," plaagt ze hem. Ze knabbelt aan de roggehalmen, waarmee ze hem daareven kriebelde.

De meester zit recht, weet nu niets te zeggen. Hij kijkt maar naar haar met gretige oogen... totdat er blosjes bloeien op haar wangen. Reeds een paar dagen liep ze na vieren om het Heetveld. Ze moest 't Jans eerst vertellen, kon zoo niet heenreizen. Want al sprak ze hem na de bruiloft niet meer, er is een vaag-vreemd iets in haar geboren. 's Avonds onder de wol dacht ze aan hem... dat hij morgenvroeg ook in de kerk zou zijn. Dan wist ze reeds, hoe blij hij haar bij 't uitgaan zou toeknikken, hoe de sterretjes weer zouden schitteren in zijn kijkers. Instinktmatig voelde ze, dat hij haar vertrek eerst hoort te weten en... Waarom is ze nu dan zoo akelig verlegen? Ze wil beginnen, boort echter zwijgend haar hakken in de dennenaalden.

„Je gaat naar Den Haag, hè? Voor lang?" zegt hij zenuwachtig dàt, wat nog altijd in hem bovendrijft.

Ze krijgt haar spraak terug: „'k Heb je de heele week overal opgepast... 'k wilde 't jou vertellen," bekent ze kinderlijk. En in Jans' bloed bonst de vreugde. Dus toch! Ook zij voelt, dat er iets intiems bestaat tusschen hen... al praatten ze nog nooit daarover. Zijn zichtbare blijheid maakt haar opnieuw bloode. Ze tracht dit vervelende weg te dartelen:

„Vader huurde een villa midden in 't duin. Wat zeg je daarvan, meneer de *bôvenmeester?*"

Deze woelt zijn handen in 't dennegroen... om zich te bedwingen... om de plaaggeest niet te pakken.

„Ik vind 't meer dan beroerd," biecht hij eerlijk en met een zucht. Lotti's „ha-ha's!" klateren onder de stammen. Ondeugend vraagt ze: „Waarom?"

„Omdat jij daar allicht prettiger jongelui ontmoet dan vorig winter in het zuiden... aardiger dan die vreemde snoeshanen, waarover je toen op de bruiloft sprak. In Scheveningen zal je wel gauw iemand ontmoeten, met wie jij liever danst dan met Heupink's Jans."

Zijn gelaat is strak geworden. Zijn blik priemt zich scherp en onderzoekend in den haren. En opeens begrijpt het meisje alles... hem en ook zichzelf... hun groeten en lonkjes en stille verlangens. Met haar blanke tanden bijt ze den stroohalm tot drie, vier stukken. Ze gooit 't verbeten ding speelsch naar zijn gezicht, onderwijl in haar binnenste een machtige jubel losbreekt. Dit verstaan maakt haar nog meer opgewonden. Er sproeit vreugde uit ieder van haar bewegingen, uit haar trekken — óók uit haar ondubbelzinnig antwoord:

„Je eerste bewering kan wel eens bewaarheid worden. Má.. á.. ár?... dat van een beteren danser betwijfel ik. Weet je wat? Als ik er een tegenkom, zal ik jou dat terstond verklappen. Zeg me maar, hoe ik dat het beste doe. Zooiets ronduit schrijven?,.. hm! — 'n kwaad ding voor mijn prestige. Ik ken dat van Otger... de heeren zijn al verwaand genoeg op hun veroveringen. Maar willen we zóó afspreken?... tot ik dien beteren danser nog niet ken, krijg jij iedere week een prentkaart van me. Den eersten keer, dat je er dus

geen ontvangt, is de gevreesde held verschenen."

Lachend schenkt ze deze spontane tegemoetkoming aan den pachterszoon... opdat hij aan haar durft blijven denken. Zijn uiterlijk licht dan ook vroolijk op. Op zijn beurt plaagt Jans:

„De gevreesde held zeg je? Wel — wie vreest er dan?"

„Neen maar! Dat zou jij niet weten! Ha..ha..a!" Meteen draaft ze de hei in. 'n Eind verder staat ze weer stil. Hoe dom om nu verlegen weg te loopen!

Doch Lotti ziet, dat Jans haar komt narennen. 't Wordt voor haar een leuk spelletje — net als toen op 't stoppelveld. Ze springt hem vooruit, den langen dijk over — waar hij haar niet durft te volgen. Ze wuift hem van verre toe en schatert:

„Zoo blijft 't dus afgesproken! Tenminste... als jij me telkens een groet terugzendt. Da-a-ag!"

Ginds op 't Heetveld staat Truiken aan den put. Zij ziet haar broer hollen achter wit en lila gefladder. Als Jans thuiskeert, knikt de zuster hem toe:

„Ja, ja... ik zei 't wel, toen we 't schoolhuis voorbij reden. Nu is 't jouw beurt, meester."

Op den esch hebben ze eveneens alles bespied. Maaiers en bindsters zetten zich 's avonds doodmoe aan den welvoorzienen disch. De jonge boer begint dadelijk:

„Doe jij nu ook als de schoolbengels, Jans? Liet je vanmiddag een vlieger op in 't veld? Je sprong daar achter zoo'n witachtig ding... dat je maar niet te pakken kreeg... ha..ha!"

Jans kleurt. Vader kijkt vragend van den een naar den ander. Allen slaan zich van lachen op de knie. Niemand geeft echter verderen uitleg. Dika blijft

maar gieren van pret. Want... Truiken merkte het net nog op... Grèds liet expres de vork vallen en kneep in Dika's arm, toen hij ze opraapte. Ook Mans begrijpt dit laatste, geeft zijn vrouw een verstaanbaar *eugsken*. Truiken echter schudt het hoofd. Och, och... wat dat nog moet uitwerken? 't Verstandigste is alles op z'n beloop te laten... af te wachten, maar goed toe te kijken. Want... bezorgd blikt de boerin naar vader.

De *Zijgdoôk* slentert met triest gezicht langs de ochtend-stille dorpsstraat. Voor iederen winkel blijft hij turen, naar alle gerucht uit de huizen staat hij te luisteren — onderwijl mopperend en klagend in zichzelf. Aan vier of vijf woningen is hij vanochtend reeds afgescheept met niets beduidende voorwendsels — drukte, dure tijden of later wel eens kijken. Vandaag belooft de negotie niet veel. Van de dorpers moet Berend het gewoonlijk ook niet hebben. En de boeren zijn aan den tweeden hooi — werkelijk te druk. Spijtig besluit hij dus terug te gaan naar zijn hut aan den heikant. 't Is beroerd... nu hij juist zoo'n interessant nieuwtje zou kunnen rondposten. Nu hij iedere hoeve in rep en roer zou kunnen brengen.

Hij slentert langs de kerk — tot z'n hals gevuld met het verlangen om dit tenminste aan iemand te vertellen... om tenminste ééns te genieten van de sensatie, welke dit verhaal zal wekken.

Daar loopt pastoor Hofman. Het kerkhof al op en af wandelend bidt deze zijn brevier. En er leeft eensklaps een zekere verwachting om Loopik's mond. Hij sluipt tusschen grafheuvels en kruizen door — zijn pet in de eeltige knuisten. Berend knielt neer

op een plekje, waar de priester direkt moet passeeren. Doch pastoor keert zich steeds biddende weer om... al hoest en kucht de venter nog zoo hard.

Een kwartier lang wacht de *Zijgdoôk* geduldig. Zijn lippen prevelen wat weesgegroetjes, onderwijl zijn blik de namen van de dooden leest.

Berends gedachten dobberen naar de toekomst. Nog een paar jaren en hij rust hier ook uit van z'n langen levensweg... na z'n marsch van maanden en maanden... van 't altijd verlangen naar een zoet winstje, dat toch telkens weer tegenvalt. Maar hier onder 't dauwnatte gras is geen honger, slaap of zorg voor morgen meer. De arme tobber schudt zijn kop over al de lui, die den dood vreezen. Neen, dàt snapt hij niet. Sterven is verlossing, beteekent loon voor al zijn narigheid... voor ieder van zijn voetstappen... voor 't stuk brood, dat hij 's avonds meestal deelt met blinde Hannes.

De pastoor nadert hem, klopt vaderlijk op Berend's bonkigen schouder.

„Mooi zoo, Loopik — help jij de zieltjes maar uit 't vagevuur."

„'k Prakizeer anders net, *heeroome*, dat die zieltjes 't veel mooier hebben dan ik."

„'t Is te hopen, man. Maar er zullen ook wel zijn, die je gebed kunnen gebruiken. God weegt alles met het zuiverste gewicht. Wij menschen denken daar zoo weinig aan. Geloof me — menig woordje bleef anders ongesproken," zegt de oude herder met nadruk.

De *Zijgdoôk* merkt dit best. Hij past het echter niet op zichzelf toe, maar op zijn kennissen:

„Waarheid, *heeroome!* Menigeen zou z'n achterklap en klets dan wel voor zich houden... al is

't gepraat niet altijd even slecht bedoeld. Daar had je gister nog de jonge boerin van 't Heetveld.... de edelste van uren ver in 't rond. Ik zeg haar nog: Pas op!... pas op! Vertel zulke dingen niet verder dan aan Berend alleen. Bij mij is 't gehoorde geborgen. Maar een derde kan daarmee jullie *heer* wel eens dol maken. Ja, heeroome — vrouw Wannink zei daar aardige dingen... van prentkaarten, die juffer Heerschop geregeld zendt aan Jans... ik meen, aan den *bôvenmeester*. En ze babbelde maar over 't leege schoolhuis, dat wacht op 'n nieuwe... Alla! *heeroome* begrijpt de rest wel erbij."

„Kom, Loopik — dat lijken me vreemde praatjes. Truiken is geen teut-tante. Zij zal het doen en laten van haar broer niet aan de klok hangen. Daarvoor is ze véél te verstandig," zet de pastoor den kletser ongewoon bruusk terecht. Inplaats van Berend's woordenvloed te stoppen, doet deze tegenspraak diens bloed gisten. Denkt *heeroome* dat Loopik liegt? Wacht maar!

„Verstandig is ze. Dat bewees ze door den vrijer te trouwen, dien Heerschop haar zond... omdat hij de zoon van den kerkmeester niet op 't Heetveld wilde. Maar alle vrouwlui zijn ijdel... vrouw Wannink op haar geleerden broer. En nu moest ze Berend eens verhalen, hoe graag juffer Lotti den *bôvenmeester* mag. De boerin liet me de kaarten zien... van notaris' villa en van de pier. Ja... zóó heette dat ding. Ik heb 't goed onthouden. Nu zal heeroome wel niet langer kunnen twijfelen," eindigt de venter in triomf.

De priester is bleek als het wit houten kruis achter zijn rug. Vrees en meelij voor zijn meestgeliefde

zorgenkinderen vullen z'n hart tot berstens toe. Bezwerend heft hij zijn vinger en vermaant:

„Ik raad je, Berend — vertel dit alles nooit verder. Je zou daarmee groot kwaad berokkenen aan lui, die altijd goed waren voor jou..., aan boer Heupink en zijn heele familie. De notaris zal vast niet gediend zijn met zulke praterij over zijn dochter. Herinner je dus, wat ik daareven beweerde... God zal later ook jouw woorden wegen."

„*Heeroome* hoeft niet bang te zijn. Geen sterveling zal hierover meer hooren."

Neven den venter loopt de pastoor tot bij de keuken.

„Jij at zeker nog geen morgenboterham, wel? Kom, mijn huishoudster heeft er nog wel eentje over."

Onderwijl Loopik in de keuken smult aan brood met worst, wandelt de priester weer tusschen de graven. Gerechte hemel!... als eindelijk de straf eens over het *Meerhoes* neerdaalt? Wanneer twee onschuldige kinderen nu eens moeten boeten voor de zonde van hun ouders? Naast het kruis met Siene's naam knielt hij neer en bidt voor levenden en dooden.

Verderop door de dorpsstraat treuzelt de *Zijgdoôk* naar zijn heihut. Hij tast naar 't hompje worst in zijn broekzak, dat bestemd is voor blinde Hannes. Dankbaar gestemd mompelt de venter tegen zich zelf:

„Neen, neen... Berend klapt dit alles vast niet verder. Is de *bôvenmeester* niet pasteurke's oogappel? Neen... Berend moet dit nieuwtje verder zwijgen... om *heeroome-zulvers* zwijgen."

DE GROOVE.

Met gebogen rug schuivelt pastoor Hofman door den appelhof. Zijn moe-kort „hè, hè"... klinkt keer op keer onder 't rapen van de vruchten. Deze blinken op tusschen sapig groen, klaverbollen en roestkleurig ronddwarrelende bladen.

Wat is de wind den vorigen nacht weer wreed geweest. Maar alla!... de storm spaart tenminste het moeielijke plukken. Doch 't is jammer, dat hij zoo woest te werk ging. De oude rimpelhand streelt de kneuzing van een dikken roodwangigen appel.

De pastoor blijft zamelen en schiften — het wormstekige, 't onrijpe en het rijp-gave fruit... alles, doch in verschillende manden. Kijk, dit pronkerig mooie appeltje!... een rood-gouden velletje, maar van binnen totaal vervreten. En daar... half-rijp afgetrokken. Hé, eindelijk weer eens een rijpe vrucht! Ja... er zijn ook nog wel goeie bij... vele zelfs! Omhoog hangen er nog meer... door den storm gespaard. 't Gaat met 't fruit juist als met heeroome's parochianen.

Peinzend streelt de grijze man een balronden appel, welke tusschen zijn vingers fonkelt als rooden wijn. Wel ja... goede zijn er bij... hier bij zijn kinderkes. In Reubergen rollebollen op moeders schoot evenveel kleinen als dáár vruchten op den schoot van moederaarde... tusschen 't gras en de klaverbollen. En is de dorpsjeugd hier niet even onschuldig-vroolijk en schalksch als de sprikhaantjes, welke telkens over zijn handen weghuppen? Zijn *heeroome's* jongens en meisjes niet even ongekunsteld en rein als de *bleumkes*, die overal hun kopjes tusschen de zaadpluizen uitsteken?

Daar heb je bijvoorbeeld Anneke van den *Snieder*... vroolijk flink meisje, dat straks nonneke wordt en de zieken gaat verplegen. Ook Hein van den Turfboer. Hij wil graag priester worden... 'n rasechte Tukkersche rakker, met toch zoo'n nobele jongensziel. *Heeroome* zal hem helpen... ziet 'n studiebeurs voor hem te krijgen. Maar dan mag Heintje 's avonds nooit meer lantaarns uitblazen of den diender laten struikelen over strak gespannen touw. Ha..ha..há! En Diekman's Harm moet hij ook niet vergeten. *'n Bôvenste-beste jong!* — dat is zeker. Maar Harm's zin voor 't klooster... kom nou! Daarom moet hij lachen. Die geschiedenis met Truiken en anders niets! 't Is waar... God's wegen loopen wonderbaar. Die historie op 't Heetveld kan voor Harm een paadje naar 't klooster worden, maar... voorloopig gelooft heeroome dat nog niet. Voor zoo'n hartkwaal kiest hij gewoonlijk een homoeopatisch middeltje. De kwaal met de kwaal genezen, ha..ha! Hoeveel van zijn bengels heeft hij reeds zoo geholpen? Wel nu... Leepink's Hanneke verklapte immers, dat ze Harm graag mag. Leepink-zelf wordt oud, ziet om naar een hulp voor zijn groote boerderij. *Heeroome* wil Harm eens een wenk in die richting geven. Dat gedoe lijkt voor den boer beter dan vier celmuren.

„Klaar!" Het pasteurken mikt de laatste vrucht in den korf bij het pierig schrompelig kroet. Een poos blijf zijn oog daarop rusten en hij heeft verdriet om het kroet, dat eveneens schuilt onder de aan hem toevertrouwde schapen. Doch 't help niets, daarover te tobben. Notaris lacht om *heeroome's* vriendelijkheid of beantwoordt die weer met haat

en nijd. Is de Heere-God-zelf niet het eerst vervolgd en gehaat?... niet veel meer gedwarsboomd en gehoond dan Zijn dienstknecht? Kom — deze ziel moet hij in God's Voorzienigheid aanbevelen.

Tusschen de appelaren heen en weer drentelend leest de priester zijn brevier. De knoestige stammen zijn als 'n beschutting om hem heen... een wacht in donkere livrei. Maar als het onder 't loof te donker wordt, leunt de grijsaard over 't lage muurtje rond den boomgaard. Hij dubt weg in de stilte van den herfstavond, in het wijde vergezicht van de vlakte voor hem. Slechts een enkele golvende lijn vormt daarin een heuveltje en slechts één rood dak breekt de zachte tinten aan den einder. In loomzware rust verglijden hemel en aarde tot één geheel.

Wat krekelgesjirp herinnert den ouden man nog aan leven en streven — de rest is enkel rust. Deze omvangt hem zóózeer, dat de altijd aanwezige zorg voor een moment insluimert. Als moet hij zich sterken voor nieuwen strijd, met volle teugen geniet hij God's vrede en liefde van dit uur. Zijn ziel dompelt onder in de eenvoudige klaarte, die slechts enkelen kennen... dan nog voor zoo weinig oogenblikken weten te vinden. Door de groote stilte komt tot hem dat onbegrijpelijk-zalige, dat broos-teere, wat in weinig minuten nader voert tot de Wijsheid dan dagen van jachtend zwoegen. Pastoor overziet den reeds afgelegden weg in het licht van de Voorzienigheid, de Leiding. En hij beseft tevens, dat dit hem wordt gegeven tot pantser en kracht voor nog komend menschengeweld.

Verderop valt de poort met een dreun terug in het muurtje. De opschrikkende priester ziet zijn

schoonzuster naderen. Het gelaat van Mylie's moeder is zenuwachtig en bleek. Er moet iets bijzonders zijn gebeurd. Hij loopt haar tegemoet met uitgestoken handen:

„Toch geen jobstijding?"

't Is gedaan met juffrouw Hofman's zelfbeheersching. Als een kind valt ze weeklagend over de brokkelige omheining neven hem neer. In gesmoorde kreten hakkelt ze het er uit:

„Had mijn dochter beter naar ons geluisterd! Of neen... 't kind heeft niets gedaan. Maar... Otger wil niet van haar afzien. Hij blijft maar draaien om ons huis... inplaats van 's Zondags ook naar den Haag te reizen. God!... wekenlang heb ik een ongeluk zien aankomen. En nu is het er. We worden gedwongen te verhuizen. Die nare schurk! Wraakroepend is het... hemeltergend kwaad!... om een weduwe zoo het brood te ontfutselen!"

Ze houdt met een snik op. De rillende geestelijke meent te begrijpen.

„Toe, vertel nu eens kalm... wie dwingt jou om te verhuizen?" en hij brengt haar naar een bank onder de boomen, waar niemand hen zal beluisteren.

„Zooeven deelt de huisbaas me met lachend gezicht mee, dat hij een voordeeligen dag heeft gehad. Hij verkocht onzen winkel aan iemand, die dezen tot elken prijs wilde hebben. Eerst na den koop hoorde hij, dat de notaris nu eigenaar is. Ja... schrik maar niet. Je begrijpt 't net als wij... jouw schoonzus en Mylie's moeder moeten hier vandaan. Dat is de opzet."

Juffrouw Hofman huilt hartverscheurend. En de misère voert haar tot onredelijke verwijten — tegen haar

dochter, Otger en den huisbaas. Ook pastoor weet, dat Heerschop niet alleen beide vrouwen wilde treffen. Deze koop kondigt het herbegin van de schermutselingen weer aan. De heer van het *Meerhoes* legde heeroom's invloed op Mylie zelfs ten kwade uit: Is mijn zoon soms niet goed genoeg voor de nicht van dien verduivelden raaf? Waarachtig — alleen om den zwartrok een poets te bakken, zou ik Otger z'n zin kunnen laten volgen. En ach... *heeroome* zou z'n heele hebben en houden willen schenken voor Heerschop's geluk en dat van zijn kinderen.

Er is echter geen trilling in pastoor Hofman's stem, als hij vaderlijk begint:

„Logisch blijven, zuster... logisch en eerlijk. Je weet en zegt zelf, dat Mylie jouw raad opvolgde... Otger overal ontliep. En je erkent ook, dat Otger feitelijk recht heeft met zijn keus... al was 't voor allen wenschelijk, dat hij er anders over dacht. Doch schuld treft de jongelui niet. 't Spijt me voor jou en je meisje. Denk er echter aan — het is verkieslijker in God's oog de lijdende partij te zijn, dan een ander onrecht aan te doen. Geloof me — God verlaat geen weduwen en weezen. En ook uit 't kwaad kan hij veel edels laten opbloeien. Dus met Mei moet je uit huis en winkel..."

„Waarin ik zestien jaar heb gewerkt... dag en nacht," jammert de koopvrouw.

„Bedaar, zus. Op het eerste gezicht lijkt alles wat donker. Maar achter de schaduw brandt het licht, hé? We hebben nog maanden den tijd en vinden er wel wat op."

Zijn zekerheid maakt indruk bij de schreiende en:

„Je hebt gelijk, heerbroer... komt tijd, komt raad.

Maar 't blijft hard, dat ik juist door mijn kind zooveel verdriet moet beleven."

„We stelden immers vast, dat Mylie en Otger geen verwijt mag treffen. Beloof me dus één zaak — val je dochter niet lastig... verstoor zelf jullie liefde en vrede niet. We zullen eerst een nachtje over dit alles slapen. Dan kom ik nog wel eens met jullie praten. Kijk! — dit fruit stond al voor jullie bei klaar. De storm was zoo vriendelijk het voor ons te plukken — de woeste wind, waarvan niemand weet, van waar hij komt... of waar heen hij gaat. Maar die toch ook wordt bestierd door God's Almacht. Spoort dat niet tot vertrouwen en berusting aan?"

Hij neemt de mand met de gaaf-rijpe vruchten, draagt deze achter haar aan naar de voordeur. Als zij echter van de stoep wil stappen, raast tegelijkertijd buiten een wagen voorbij. De raderen ketsen af tegen de hardsteenen stoeptreden, slingeren over de straat. Uit *'t Smitken* springt een man toe, die de hollende paarden grijpt. Hij hangt zich aan de teugels en brengt de dieren tot staan.

„Harm Diekman!" De geestelijke ijlt naar den dappere, die zoo spontaan zijn leven waagde... die nu door streeling en woord de paarden rustig maakt.

„Kijk naar Heupink," schreeuwt de redder. En eerst nu bemerken de toegestroomden den boer van 't Heetveld, het bloedende hoofd tusschen een afgegleden roggezak en de wagenas.

„Hij sterft onder onze handen" meent er een. Vijf minuten later ligt de kreupele stumper op de vloer van de herberg. Zijn bloed verft den zand-

bestrooiden vloer, terwijl *heeroome* hem het laatste Oliesel toedient.

„Ik kan hier niet meer helpen" fluistert de dokter tegen juffrouw Hoffman. Doch zij wijst naar den afzichtelijk mismaakte en smeekt:

„Spaar zijn kinderen... verbind hem direkt na het sterven."

Haar eigen leed verdween plotseling geheel op den achtergrond. 't Schijnt zoo klein in vergelijk met dit drama: Truiken's afgewezen minnaar, die in christelijk zelf-vergeten den man trachtte te redden, welke eens zijn geluk verwoestte.

De priester bidt de gewone gebeden. Eenigen antwoorden, anderen rillen van ontzetting. Harm Diekman sluipt langs juffrouw Hofman heen: „Een moet het immers ginds gaan zeggen."

Verdoofd door de vele pijn en tragiek van dezen dag knikt ze Harm toe. Hij knoopt buiten de paarden los en de doffe regelmatige hoefslagen verklinken in de dorpsstraat. Diekman brengt Truiken de ongelukstijding. Door juffrouw Hofman's moede hoofd suizelt het smartelijk: De storm, waarvan geen weet, waar vandaan hij komt... waar heen hij gaat... maar die ook wordt bestierd door God's almacht.

„Heer geef uw dienaar de eeuwige rust" bidt Heerbroer voor. En met de overigen antwoordt zij: „Dat 't eeuwige Licht hem verlichte. Amen."

Wel ja... dan eerst zal alles duidelijk zijn... dat wat nu donker is als de nacht. Heupink kent nu reeds heel het levensmysterie... de waarde van het leed, in overgeving aan God's wil gedragen.

Als de winkelierster thuis komt, heeft ze haar evenwicht hervonden. Ze troost zelfs Mylie... door te

wijzen naar 't droevig gebeuren . . . op grooter lijden dan het hunne en naar 't doel van al het aardsche.

In den schemer zit Truiken aan het raam te rusten, als Harm nadert. 't Is de eerste keer, dat ze hem na haar huwelijk terugziet. In haar gejaagdheid bemerkt ze eerst niet, dat hij hun paarden leidt. Doch als ze de beesten herkent, vliegt ze de wei in.

„Harm! Harm!... Een ongeluk? Waar is vader?"

Van de deel rennen Dika en de scheper toe. Zij roepen even luid.

Een moment rust Diekman's oog in dat van de jonge vrouw. Zijn blik glijdt vragend langs haar gestalte. Van moeder vernam hij het nieuws... hij moet haar en 't kiemende leven sparen.

„Zeg toch wat!" krijt zij opnieuw. „Waar is vader?... waar de wagen? Er moet een ongeluk zijn, dat jij . . ."

De onderweg bedacht zinnen willen niet los. 't Is of Harm's hersens leeg zijn geworden. Zijn kop zinkt omlaag, als heeft hij schuld aan 't droevig voorval.

„Groote hemel... vader is dood!" gilt Truiken en schudt aan zijn arm... dat hij toch maar iets zal berichten.

Daar pakt Diekman weer voor het eerst haar handen in de zijne en stamelt:

„'k Zou zoo graag mijn leven hebben gegeven om jou te sparen. 'k Heb gedaan, wat ik kon — dat weet God."

„Dus vader. . ." Met schor keelgeluid zakt de jonge vrouw ineen. Luid weeklagend helpt Dika haar zuster naar binnen dragen, terwijl de scheper de paarden stalt.

Fluitende stapt Wannink de deel op, greep en

schop over den breeden schouder. Daar ontwaart hij in het woonhuis het getob rond zijn bezwijmde wederhelft. Het gereedschap neerwerpend ijlt hij toe.

„Hemel, wat gebeurt hier? Truiken toch! En... en...?"

Verstijvend van ontzetting blikt de boer naar Diekman, welke voorhoofd en polsen van de arme bet met water en azijn. Tusschen Dika's gejammer-om-vader door doet Harm het korte droeve verhaal van Heupink's dood.

„'t Is ellendig. Maar ik deed, wat ik kon... al mocht ik hem niet meer redden. Hier moet de dokter eveneens komen. Help je vrouw te bed, Wannink. Dan rijd ik terug en haal den arts."

Onder de weinige zinnen rollen dikke tranen over Diekman's bibberend gelaat. 't Is of die paar droppen voldoende zijn om den breeden afgrond te vullen, welke tusschen beide mannen gaapte, sedert de een den ander van 't Heetveld verdrong.

De geneesheer brengt uur na uur door aan Truiken's ziekbed. Hij geeft zich groote moeite om het nog slechts traag kloppende leven te behouden voor den neven haar zittenden echtgenoot. Onderwijl brengt haar vroegere geliefde met eigen paard en wagen haar vader's lijk terug op de boerderij. Met de overige buren verzorgt hij dat in de kamer naast die van Truiken. Tot diep in den nacht houdt hij ruggespraak met Dika en Jans. Hij, de naaste buur, regelt reeds *vatwèèrk* en *groôve*. Met *Lenferink's Naats* houdt hij de eerste wake bij den overledene.

Het Weesgegroet-geprevel van de wakers dringt tot de zieke door. Als een van twee in het neven-

vertrek stommelt, nieuwe kaarsen ontsteekt bij den doode — dan beseft de jonge vrouw weer heel den omvang van het over hen uitgestorte leed. Tegen Mans' armen geleund huilt ze zich in slaap.

„Ga nu ook wat rusten, Wannink. Ik blijf hier nog een uurtje, al is 't gevaar geweken," raadt de dokter.

Doch de boer gaat dit laatste eerst aan Diekman vertellen. Over beide mannenkoppen gloort het vreugdig op — even als buiten het krieken van den nieuwen dag.

„God geve, dat je ze houdt... dat ze den slag niet te erg voelt," wenscht Harm oprecht. Hij meent beter dan Mans te weten, hoe teer Truiken is. Huistoe sloffend door den bleeken ochtend peinst Diekman erop, hoe vanmorgen alles anders lijkt. Truiken en 't oude gedoe hier zijn door die daad van gister, door de zorg van deez' nacht hem weer nader gekomen. Net of zij weer niet voortkan op den weg en hij mag haar bijstaan... hij, haar vriend.

Zijn gedachten zeulen zoo vanzelf om al de beslommeringen, die dit sterfgeval voor hem meebrengt. Hij, de eerste *noadnaober*, moet dadelijk de buurvrouwen zeggen, dat ze dezen middag *'t hennekleed* naaien. Heupink's naaste familie, kennissen en verdere buren dient aangezegd, dat *'t vatwèèrk* is bepaald op vanavond zes uur. Timmer Dieks hoort verwittigd voor het maken van de kist, waarvoor de eiken planken op de schuur achter 't sterfhuis liggen. En de jonge meiden kunnen daar vanmiddag reeds zorgen voor den koffieboel, die na 't gebed altijd zooveel drukte geeft.

„Zou al dat lawaai Truiken niet hinderen?" vraagt de jonkman aan zijn moeder.

„Dat geloof ik niet. In de *bôvenkamer* hoort ze 't nauwelijks. 't Zal haar troosten, dat er voor den doode wordt gebeden."

„Ja... maar die koffieboel?... waarvoor is die nu goed?" moppert Harm tegen. „En als 't dan nog maar bij koffieslurpen bleef."

„Waorveur 'n waarm beksken good is? Voor die van verre komen om Heupink een laatsten vriendendienst te bewijzen," zegt *Diekmansmoôder* met nadruk. En de vader, die aan tafel het morgenbrood verorbert, knikt beamend zijn nog ongewasschen kop.

„Om zulke razende eksters, die zelfs in een sterfhuis hun mater niet houden, kan men alle goede oude gebruiken niet afdanken."

Harm antwoordt niets. Hij denkt heel den drukken dag door aan de kranke. Maar het stemt vrouw Wannink juist heel kalm, als ze 's avonds aller gebed voor vader's zielerust hoort... terwijl vriendenhanden zijn gekneusd lichaam kleeden in 't zuivere linnen, nog door moeder-zelf gesponnen... terwijl meevoelende buren het lijk neervlijen tusschen 't hout, dat de overledene jaren geleden reeds kapte.

's Zaterdagmorgens beieren de klokken op het dorp. *Mienemeui* en Dika, met *falies* over 't hoofd, nemen plaats op de zwarte kist, die Harm Diekman kerkwaarts rijdt. Truiken's spookachtig-bleek gezicht gluurt over 't ondergordijn van de *bôvenkamer*. Ze groet Harm — dan haar man, die met de genoodigden achter den wagen loopt.

Deze smartelijke groet wischt de laatste bitterheid uit Diekman's hart. De *liekweg* lijkt hem niet half zoo triest als anders. Als ze het *Meerhoes* passeeren vertellen de gesloten hoofdpoort en de neergelaten

rolluiken, dat notaris nog altijd in Holland verblijft. 't Verbaast Harm, als Heerschop's candidaat of plaatsvervanger met Otger uit het kantoor treden en den wagen volgen. In alle oogen ligt opeens de vraag: Waarom nu weer de jongeheer?... en niet de eigenaar van 't Heetveld zelf? Waarom kwam de laatste onlangs wel over voor de bruiloft van een kotter?... en nu niet?... om zijn voornaamsten pachter de laatste eer te bewijzen. De menschen kijken elkaar eens aan, trekken de wenkbrauwen op.

Na den heiligen Dienst en de ceremoniën op het kerkhof noodigt de doodgraver allen naar *'t Smitken*. Daar is een hartversterking gereed. Doch onverwacht dringt Otger naar de nog open groeve. Hij wenkt tot wachten. Met ontroerde stem zegt hij een paar waardeerende woorden over den verongelukte... een paar zinnen vol troost tot Heupink's naastbestaanden.

Maar niemand dankt den spreker. Otger leest op alle tronies verwondering. Dit is immers geen gewoonte. Beschaamd schuift hij terug tusschen de massa. Waarom deed hij het ook?

Met allen naar de aangewezen herberg loopend beseft hij, waarom hij die rede hield... waarom hij ook opzettelijk meegaat koffiedrinken. Hij wil herstellen wat vader overal en altijd aan de Heupinks misdeed, door deze steeds te negeeren. Ja — in verzet tegen vader is hij vanmorgen naar Reubergen getufd, sprak hij daareven en slupt hij hier een kop leeg.

„Of meneer niet aan de familietafel komt?"

Doch Olger schudt van neen. „'k Moet voor elf in Hengelo terug zijn."

Hij blijft echter in dat hoekje hangen, z'n blik vol weemoed op Mylie's woning schuin over het raam. Ook op 't overig gezelschap van zwart gekleede mannen en vrouwen in rouwmuts en doek ligt aanvankelijk de somberheid neer. Doch als tabak en sigaren de ronde doen, als de vrouwen knabbelen aan de laatste beschuiten en klonten — dan raken de tongen los. Aan de voorste tafel verhaalt Mienemeui altijd weer het treurig voorval. Diekman's heldhaftigheid roemt ze tusschen hikken en snikken door. Verderop fluistert men over vroegere verhoudingen tusschen den held en 't Heetveld. Dit gaat uit in een wirwar van vroolijker klanken. Familienieuws en dorpsverhalen bruisen al gauw tot een brullenden woordvloed tesaam.

Otger alleen slaat die herrie stilletjes gade. Ofwel hij tuurt naar den winkel, waarin zijn schat thans ronddribbelt tusschen katoen, baai en lappen. Opeens teekent zijn gezicht scherpe hoekige lijnen, onverzettelijke wilskracht. Zijn gestalte rekt zich, z'n spieren spannen strak. Hij staat gereed om zijn liefde te verdedigen tegenover vader — desnoods tegen heel de wereld. Bitter herinnert hij zich notaris' taktiek — doodzwijgen! Joost mag weten om wat voor onzinnige reden... maar Heupink en Jans werden een leven lang aldus behandeld. En nu is zijn liefde aan de beurt! Maar dat gelukt den ouden heer nooit. Neen, nooit! — zweert Otger.

Van de tafel terzijde klinkt meteen de naam Hofman. Dan hoort de jongeling het vreeselijke nieuws, dat tusschen smekken en geknabbel door wordt verhaald:

„'k Weet het uit vaste bron — juffrouw Hofman moet met Mei er uit."

„Ja — de huisbaas vertelde mij dat ook. Hij heeft het huis verkocht,"

„'k Geloof er niets van... geen sikkepit. De heer van *'t Meerhoes* zou dien winkel hebben genomen? Voor dat poppekastje zou notaris twintig duizend neertellen? Kom nou! Wat zou hij eraan hebben?" schreeuwt de Berkenboer.

„*O, wat — o, wat!* Reuberger klets!"

„Klets? Snapt onze wijze Berkenboer dan niet, hoeveel waarde dat *huusken* ginder voor Heerschop heeft? Zeg kerel, ben jij nu nog zoo'n vlasdrol? Is juffrouw Hofman dan niet meer *heeroome's* schoonzusje? En... ne... achter wie hengelt de notarisjong? Achter wie, vraag ik jou?"

„S..s..st!" waarschuwt een, zijn oogen naar de tapkast draaiende. De oude *praotvaer* merkt dit echter niet. Hij zag Otger niet in de koffiekamer en snapt ongestoord door:

„Heerschop liet de woning door een derde koopen... duur betalen... vrééselijk duur! Maar dat hindert niet... als hij de weduwe maar den grond onder de voeten kan weghalen. Haar concurrent zet hij op haar plaats. Zoo noodzaakt hij de juffrouw weg te trekken. Dan is haar mooie meisje meteen uit de buurt. Uit 't oog, uit 't hart — heet het zoo niet? En notaris bakte *heeroome* meteen eens weer een poets... twee vliegen in één klap, snappen jullie?"

„Onzen goeden pastoor," teemt het uit den troep.

„Sakkerloot nog toe!... dat moest toch eigenlijk eens uit zijn!... dat gestook rond ons pasteurken." Een kerel springt verontwaardigd op. Aan de tafel raast men dooreen, alsof men op de markt is inplaats van op een *groôve.*

„S . . s . . st!" sist het nu harder. Want achter tegen 't zondoorlichte raam rijst een silhouet op. Harm Diekman spoort luid aan tot 't gebed na tafel: *„Laot oôns daanken!"* Even later schalt dezelfde stem opnieuw:

„Nu nog één Vader-onzer en Ave voor dengene van het gezelschap, die het eerst den overledene volgt."

Terwijl kort daarop vele handen omhoog gaan voor het kruisteeken, klinkt Harm's oprecht gemeend:

„Als ik het ben, zeg ik: God loont 't."

Voeten stommelen en banken worden omgegooid. Otger sluipt gauw heen — z'n hoofd gebogen en den rug gekromd onder vader's wreedheid en laagheid. Eerst wil hij dadelijk dwars oversteken... om van Mylie-zelf alles te vernemen. Maar de naar buiten stroomende menigte hindert hem. De vele schuw-vragende blikken waarschuwen om niet meer stof tot praten te geven. En ze wekken zijn trots, al wordt hij in één adem met de Hofmans saam beklaagd. Waar bemoeien die menschen zich mee?

Voor allen zichtbaar groet hij Mylie met breeden zwaai van zijn hoed. Zijn lachje daarbij is innig droef — nog erger dan dat van het meisje binnen. Maar hij heeft haar weer eens gezien en zij hem. Voor ieder heeft hij getoond geen deel te hebben aan vader's gedoe. Elk heeft gemerkt, hoe vanuit den winkel hem geen verwijt treft.

Met dezen kleinen troost in het doorpijnde hart stapt hij voort. Hij beseft, dat hij thans een daad moet stellen... welke haar en hem verder moet beschermen tegen den achterklap van de lui... Mylie óók voor nog meer verdriet van notaris' kant.

„Wat is de wereld toch slecht, dat ze niemand ongemoeid laat... dat zelfs op een begrafenis nog zulke verhalen worden uitgebazuind," zucht Dika. „Of het wel eens waar is?"

Ze loopt met broer en schoonbroer vlak achter Otger. Deze laatste vertelt op stroef-ernstigen toon:

„Och, ik wilde 't niet eerder zeggen... we hebben op 't eigen erf narigheid genoeg. Maar wáár moet het zijn... *zuuver waor*. Om dit allemaal te kunnen tegenspreken heeft de oude Diekman het aan *heer-oome* gevraagd. En hij antwoordde alleen: Kon je dat maar 'n leugen noemen."

't Doet Dika ineens aan wat anders denken. Mooi, dat 't nu weer in orde is tusschen 't Diekhoes en 't Heetveld... zelfs tusschen Harm en Mans.

Jans staart stijf voor zich uit — de dorpsstraat af. In hem is op dit oogenblik niets dan leed... om den doode, die hem nooit nader stond dan nu hij hem straks thuis zal missen... om Truiken... maar 't allermeest om Lotti. 't Lieve meisje kan ook niet helpen, dat ze zoo'n schurk tot vader heeft. Al deze dagen kende Jans reeds notaris' gemeene streek. Voor ze hem bij den doode in het *Smitken* haalden, heeft Mylie Hofman hem haar verdriet toevertrouwd. Toen ze hem wegriepen, probeerde hij juist Mylieke te troosten... hoop in te spreken, waaraan hijzelf niet geloofde. Doch later zag niemand de heete tranen, welke hijzelf heeft gehuild. Door 't vreeselijk gebeuren heeft niemand kunnen denken, dat meester's stomme smart van deze dagen nog meer Lotti dan den overledene betrof.

Sedert Mylie's klachten staat het voortdurend voor Jans' geest: Waar Heerschop zijn toevlucht neemt

tot zulke wreedheid, omdat hij een juffer Hofman niet als schoondochter wenscht... dáár zal *de heer* nog veel minder een boerenzoon tot schoonzoon accepteeren.

„Och, och... wat er een ellende rondgaat in deze wereld. Maar onze *vaer* liet ons een goeden naam, den roep van een degelijk man... een mooie nagedacht," zeurt Dika weer. Haar geteem laat den onderwijzer beseffen, dat er nog grooter verdriet kan zijn dan het hunne... dat van Otger en Lotti. Zij moeten vader's wandaden mee torsen. In een spontane opwelling snelt Jans vooruit, treedt den vroegeren schoolmakker op zij.

„Goeien morgen, Otger. 'k Wil je nog bedanken voor je vriendelijke woorden aan de groeve. Dat is zoo geen gebruik onder ons. Daarom bleef ik op het kerkhof in gebreke om wat terug te zeggen. Maar mijn familie en ik hebben het zeer gewaardeerd."

„Geen dank, Jans. 'k Meende dat verplicht te zijn aan den doode," klinkt het kort terug. De meester schrikt van Otgers uiterlijk. Zou deze straks toch hebben gehoord?

„Ben je niet lekker? Is 't niet beter, dat je teruggaat naar de herberg? Op *'t Meerhoes* is immers niemand thuis."

De gevraagde bijt op z'n onderlip, Hij merkt, hoe ook Heupink's uiterlijk in die paar dagen totaal is veranderd.

„Als ik jou eens vroeg, of je je wel goed voelt? Arme kerel — wat is er met jou? Greep je vader's droevig einde je zoo aan? Of...?"

Wat geen in Jans' omgeving is opgevallen, schijnt Otger terstond te begrijpen. Door al zijn woorden

piept de twijfel, het waarom. De meester wordt verlegen als een kind en ontkent:

„Je vergist je . . . heusch . . . ik ben heel best."

Doch twee onderzoekende oogen hechten zich in de zijne. Jans verwart meer en meer. Onbedachtzaam voegt hij er bij, wat hem al dien tijd bezig houdt:

„Hoe maakt Lotti het ginder?"

Terstond echter kleurt hij en snapt, dat deze woorden hem juist hebben verklapt. Hem ter wille jokt Otger:

„Heel best. Maar hoe kan ik het vergeten?... 'k heb nog altijd Lotti's groeten voor jou in mijn zak."

„Dank je."

Met een hoofdknik en een „tot ziens" wandelt de jonge Heerschop het tuinpad op. Vol meevoelen peinst de fabrikant: Wie van ons twee is er wel het beroerdst aan toe? Arme bliksem!... kon ik jou ook maar helpen, zooals ik mezelf nu heusch ga doen.

„Zet mijn motor in de schuur," beveelt hij vastberaden aan een klerk. Daarna sluit Otger zich in notaris' privé-kantoor... om te zinnen op wat er nu dient gedaan.

Over den met frisch groen bedekten esch slenteren de Heupinks en Wannink naar huis. Ieder is vol van 't eigen getob. Dika dubt erover, hoe ze binnenkort juist aan vader had willen vertellen van Grèds . . . hoe deze reeds stil een kotterplaats heeft gehuurd in het Ootmarsumsche. Vader zou 't wel hebben goedgekeurd. Maar thans? Vader is heen en eind November vertrekt Grèds eveneens. Om den rouw kan vooreerst geen woord over vrijen en trouwen vallen.

Onder haar zwarten *slengerdoôk* rilt het meisje

zichtbaar. Om vader... die stumperige bloed zal hem ook het meest van allen missen — meent Jans achter haar.

Dien avond leunt pastoor Hofman met gesloten oogen over zijn boeken. Achter de gesloten leden zeilen jaren en jaren, beelden na beelden voorbij. En daar tusschen beweegt zich altijd weer de kromme Heupink, dien hij vanmorgen heeft begraven.

Soms stemmen de voorbijjagende groepen naargeestig... vooral als Jans en Lotti verschijnen. *'n Zijgdoôk* heeft voor een keer eens waarheid verteld. De meester durfde niet ontkennen, dat hij telkens zulke aanzichten ontving... ofschoon hij toen vreemd bleef zwijgen... wilde aanduiden, dat dit alles *heeroome* nog niets aanging. En pastoor heeft alleen zijn vinger durven heffen met: Wees voorzichtig, Jans. Brand, welke niet kan worden gebluscht, verteert het goede met het kwade.

Wat kon hij meer zeggen? Maar... liefde denkt niet aan verschil van stand of geld. Is zijn waarschuwing wel voldoende geweest?

Dit laatste kwelt hem nu reeds weken en weken. Doch na Heupink's sterven drukt het geheim den grijsaard dubbel zwaar. Wat als ook hijzelf en notaris schielijk overlijden? Waarom moeten die twee jongelui nu juist zulke gevoelens voor elkaar opvatten? Waar is hier een uitweg? Jans alles bekennen. Heerschop zal nog luider alles ontkennen... zal den jongen daarna met nog meer haat vervolgen. En... hij, die kon getuigen, ligt daar voor 't raam... onder een zandheuvel.

Er komt een stille fluistering in pasteurken... dat

niet weten ook niet zondigt... dat Jans juist door Lotti het levensdeel kan ontvangen, wat de vader hem onrechtvaardig onthoudt. Maar daar veert de priester in de hoogte. Met een gebaar schijnt hij deze gedachten ver weg te werpen. Om de tafel gaande zint hij op een middel en... hij vindt er geen. Dan herinnert hij zich: „Verslagenheid greep me aan wegens de zondaars, die Uwe wet verlieten. Gedachtig was ik echter uwe oordeelen van ouds, O Heer — en ik vond vrede."

Plechtig galmt de versleten stem na onder de lage zoldering, terwijl de gangbel tinkt. Een minuut later zit hij tegenover Otger. Nieuwe beelden filmen vliegensvlug zijn geest voorbij... de appelhof vol vruchtenweelde en de schreiende schoonzus... tientallen ontworpen plannen — het eene nog minder uitvoerbaar dan het andere.

Otger begint zakelijk kalm te spreken en de nuchtere werkelijkheid keert terug:

„Mijnheer pastoor — u vernam zeker reeds alles van juffrouw Hofman zelf. Dat maakt mij het bepraten makkelijk. Eerst vanmorgen hoorde ik van vader's koop. En den heelen dag is 't net, als was ikzelf de schuldige. 'k Heb rijpelijk nagedacht en begrijp, dat hier moet worden ingegrepen. Ik ben feitelijk de eenige, die nu kan handelen... al zal mijn doen vader nog meer verbitteren. Zie — ik voel me verplicht zooveel mogelijk te herstellen, wat hij de dames Hofman aandoet. Mijn liefde voor Mylie is immers aanleiding tot deze ellendige daad. Al eerbiedigde ik tot heden den wensch van Mylie's moeder en al sprak ik mijn meisje in geen weken — vader weet, dat ik haar zal trouw blijven... tegen zijn onredelijk verlangen

in. Mijn voornemen was uw nicht tot vrouw te vragen, zoo gauw ik haar een positie volgens mijn stand kon aanbieden. Nu is evenwel alles in een slag veranderd. Ik meen verplicht te zijn om Mylie en haar moeder terstond een tehuis te bezorgen, daar vader haar dak en brood ontneemt. Mijn deel in de „Saksia" levert geen rijk bestaan. Maar 't is toch voldoende om ons een bescheiden toekomst te verzekeren. Daarom durf ik dan ook bij u, haar voogd, aanzoek doen om Mylie's hand."

Nadenkend tuurt de priester naar het beheerschte gelaat voor hem. 's Jonge... hoe mannelijk zelfbewust en overlegd-bezadigd spreekt die Otger daar! Dàt is redding. Wel wees pastoor-zelf zijn pupil op het tegen van deze onbezonnen begonnen verkeering... ook al om de te verwachten tegenkanting. Maar Otger mag hij graag. Deze heeft niets van zijn vader dan diens starre koppigheid. Maar goede opvoeders leidden deze in juiste banen en... nu strekt ze den jongen man tot geluk.

In het hart van 't oude pasteurken gloeit het mild en warm. Tusschen al de zorg van den laatsten tijd doet Otger's korrekt spreken hem weldadig aan. Geen bitter verwijt of uitvallen tegen den vader — geen overdreven woorden van een verliefden knaap. Neen... over hem zit een man, gerijpt en gestaald in zijn strijd voor wat levensgeluk. Wellicht in één dag tot vollen wasdom gekomen... maar dan toch 'n kerel uit één stuk geworden, wiens besluiten onherroepelijk zijn... omdat hij deze goed en edel weet.

„Wat wacht u lang met mij te antwoorden. Ik hoop, dat u niet aan mijn bedoeling twijfelt?"

Pastoor staat op, neemt de jonge handen in de zijne en:

„'k Heb 't altijd begrepen, Otger! Toen jij 'n kleine bengel was en je catechismus oplas uit het boek in je pet, inplaats van de antwoorden van buiten te leeren... toen wist ik toch al, dat jij zou opgroeien tot een sterke, flinke man. Niet voor niets geeft God zijn kinderen vrome moeders.,. die ook uit den hemel blijven waken over haar kleinen. Ja jongen — jouw moeder dáár boven is nu, dit oogenblik fier op haar zoon. En zij ziet ook, hoe graag *heeroome* jou aanneemt tot neef. Tenminste — wanneer Mylie erover denkt als wij beidjes."

Twee etmalen daarna weet notaris vast en zeker, dat hij niettegenstaande alle listen het onderspit heeft gedolven. Zijn woede op Otger viert hij bot aan heel zijn omgeving. Lotti lijdt wel het meest onder vader's vreeselijk humeur. Op wandeling en rijtoer, aan tafel en zelfs in bijzijn van gasten moeten allen, die haar dierbaar zijn, het ontgelden — Otger, Mylie, 't pasteurken van Reubergen, zelfs de overleden moeder... omdat zij Otger's opvoeding aan kloosterlingen wist toe te vertrouwen.

In de villa aan het duin wordt het met den dag onbehaaglijker. De vriendinnen zijn vertrokken. Duin en strand worden steeds eenzamer. Aan Otger is het huis ontzegd. En vader's gemopper wordt meer en meer ondraaglijk. Lotti verlangt hevig naar het geboortedorp... naar *'t Meerhoes* met z'n zonnige kamers... naar den thans weer ruig-groenen esch, waarachter de geliefde woont onder 't schaterroode dak.

Op Heerschop's uitvallen en razernijen volgen

thans urenlange mokbuien. En in een van die stille oogenblikken tracht de dochter hem op den goeden weg te brengen:

„'t Wordt hier erg stil vader. U lijdt daaronder. Willen we maar niet liever naar Reubergen teruggaan? Daar heeft u weer uw werk en ik..."

„En jij je aardigen broer... jawel! Otger zou jou dan ook nog kunnen opruien. Dank je beleefd... ik ben niet van plan zijn trouwdag met die meid in dat kletsgat mee te maken. Ik dacht trouwens, dat jij daarvoor ook te fier zou zijn."

„Hè, vader... daaraan lijkt mij..."

„Je bedoelt het niet verkeerd. Maar ik dank daarvoor. We blijven van 't winter hier."

De salondeur smakt achter hem dicht. Langer dan een uur hoort Lotti hem boven heen en weer rennen. En zij beschouwt erg treurig Jans' laatsten wedergroet — een kiek van het oude Heetveld.

VAN OLD IN NI'J.

Na de avondles stapt Jans door de wollige sneeuw huistoe. Heuvels en boomgroepen lichten zilverblank door het donker van den vroegavond. Maneglans weerkaatst zich in duizenden kristallen. Sterrepuntjes steken uit den loodgrauwen nachthemel. Vreemde lichtwiegeling is er om heen... tevens rond de vele menschfiguren, welke overal de ongerepte blankheid van den hoogen esch kruisen.

Deze vreemd-zwarte silhouetten tegen 't wijde wit zijn meiden en knechts, welke volgens oude gewoonte

Old in Ni'j gaan vieren onder het voorvaderlijk dak. Zie — ginds komen ze van *'t Ottink*... daar loopt Kramp's Klaas... die vrouwefiguur is Siene van 't Volmer. De kerels en *Janöken* van *'t Kaamphoes* zijn er vlak achter. Kijk, hoe allen zich haasten.

In 't hart van den meester sluipt het benijden. Al deze minderbedeelden kunnen zich ten minste ééns in 't jaar koesteren in den warm-vroolijken familiekring... aan ouderlijke teederheid of broederlijk zich-een-voelen.

Heeft hij ook niet steeds daarnaar verlangd? Zoolang hij zich herinnert, hunkert hij naar zulke onbezorgd-vroolijke en vertrouwelijke uren. Als knaap ontbeerde hij deze reeds... terwijl hij scheper, knecht of meid hoorde opgeven van huiselijke feesten en tooneelen. Even als toen wroet ook heden in den stillen peinzer het heete begeeren om te mogen zijn net deze zorgeloos-blijhartigen... als 't vlasblonde deerntje, dat sedert Truiken's gesukkel over 't Heetveld hupt, met onverstoorbare blijmoedigheid en dartele schalkschheid. 't Ding tierde reeds de heele week over erf en deel — alleen omdat het vanavond moeder's nieuwjaarskoeken zal smullen... omdat het later mag dansen op het deuntje uit vader's harmonika... omdat het vannacht thuis zal slapen.

Zoo lang Jans kan denken — altijd wenscht hij ook voor zichzelf zóó'n *Old in Ni'j*. Want op 't Heetveld smaakten moeder's koeken naar het trieste lachje, waaronder ze werden gebakken en aangeboden. En alleen de knechts maakten wat muziek... liefst nog in de schuur, daar moeder altijd hoofdpijn had.

Ook dit jaar is 't voor hen weer een naar *Old*

in Ni'j... beroerder nog dan voorheen. Rouw om vader... Truiken ziek... Mans en Dika stil als hij. Och, och... Jans beseft maar al te best, waarom Dika tegenwoordig zoo traag en bleek *rônd 'n heerd geet*. Grèds is weg en de nieuwe knecht kan dezen bij de zuster niet vervangen. Wat de kreupele stakkerd zich misschien in 't hoofd heeft gehaald?

Van ver bespeurt meester het in de ziekenkamer pinkelende nachtlicht. Truiken bezorgt Jans veel angst... méér dan hij de overigen laat blijken. Hij staat stil in den lampeschijn, die naar buiten glijdt door de onbedekte ramen van het *veurhoes*. Met opeen geklemde lippen ziet hij geruimen tijd toe, hoe ook Dika boven het vuur nieuwjaarsgebak klaar maakt... mechanisch, het eene *knieperke* na het andere.

Het weidehek aan den straatweg valt dicht. Meteen zwaait de voordeur open. Dika holt het gladde paadje op, den postbode tegemoet. Hij toch brengt een nieuwjaarsgroet van Grèds. Ze heeft den heelen schemeravond reeds geluisterd en bespied... of ze het bekende lantaarntje van den bode nog niet zag komen. Want niemand mag Grèds schrift herkennen... hoeft te weten van haar eigen brief voor den vriend, welke de post mee terug neemt. Op 't Heetveld geeft 't nu geen pas om over vrijerij te spreken. Hij ginds in 't Ootmarsumsche moet wachten tot hier 't leed om vader, de bangheid over Truiken is vergaan. Dan zal Dika praten met broers en zuster. Dàt en vele wenschen schreef ze hem vanmiddag op bloemomkranst papier.

Hoofdschuddend over 't meisje stoot Jans de sneeuwklossen op den drempel af. Regelrecht loopt hij naar het vuur, waaruit een vieze brandlucht

kwalmt. Hij trekt het vergeten koekijzer uit de vlammen en laat een verkoolden koek in de asch vallen. De manke komt lachende aangehumpeld:

„Zie... ook weer een kaart voor jou... van juffer Lotti. Kijk toch eens hoe'n fijne!... *zieden bleumkes d'rop!*"

Hitsig-rood vliegt over meester's gezicht, terwijl hij den groet aanpakt. Teederheid en glimlach veegt 't droef-strakke uit zijn trekken. Jans' lippen fluisteren den voor hem uitgezochten heilwensch, die prijkt tusschen de blauwe bloempjes: „Vervulle God al uw verlangens."

't Hunkeren van straks leeft heviger in hem op... een vroolijk eigen tehuis... Lotti bij hem. Haar lach door het schoolhuis... terwijl deze nu klinkt in een of andere feestzaal — bij schuimende champagne en oude-jaarspret. Of zou ook zij...?

Daar doemt de kille werkelijkheid weer voor hem op, welke hem na de begrafenis niet meer verliet: Lotti van *'t Meerhoes* past niet naast den zoon van notaris' pachter.

't Heete wenschen dooft uit in zelfverwijt: Waarom gaf hij eerst toe aan die vreemd-vurige gevoelens? Dit had hij dadelijk moeten bedenken. Hij had tegen beter weten in niet telkens die kaarten mogen beantwoorden. Hij is onnoozel geweest!... 'n idioot, die speelde met vuur.

Nijdig rukt hij aan zijn jas, duwt Lotti's bloempjes neer in den binnenzak. Nu staat 't bij hem vast: Zijn mooiste wenschen bleven tot hier altijd maar wenschen... ook deze van Lotti zal dàt blijven. „Vervulle God al uw verlangens" mompelt hij hoonlachend om zijn verdwijnend geluk.

Hij kan wel schreeuwen van pijn. 't Zelfverwijt maakt het hem nog zwaarder. Hij heeft ondoordacht gehandeld en tevens haar wederliefde gewekt... ook haar dus prijs gegeven aan angst en droefheid. Maar mag hij dan nu wel aan haar twijfelen? Mag hij na dit alles zich terugtrekken?... veronderstellen, dat zij niet voor haar liefde zal strijden, zooals Otger doet? Is ze niet ferm?... misschien sterker dan hij, arme tobber? Vernietigt hij door zoo'n terugtreden ook niet haar geluk met het zijne? Heeft hij wel het recht nu nog zóó te handelen?

Dika slaat haar broer gade vanuit de *waschkamer*, waar ze Grèds schrijven verstopte. Straks wil ze daarvan ongestoord genieten.

Deksels nog toô! Juffer Lotti's kaart schijnt Jans niet vroolijker te stemmen. En zij dacht nog wel... Neen — dat was ook àl te mal. Wat is er toch een narigheid in de wereld! En wat is 't hier vanavond leeg. Jans voelt dat griezelig-ongezellige zeker net zoo als zij... al hangt de baklucht eens weer onder de oude balken.

Een rilling kriewelt over haar rug. Ze scharrelt wat met borden en kommen. Mans, Jans en zij zullen straks alleen chocolade drinken en *knieperkes* eten. Want ach, vader...? Truiken lijkt heden ook zieker dan gister... Grèds...? Foei — daarop moet ze nu niet piekeren.

't Meisje veegt de tranen af. Vanavond wil ze niet grienen. 't Is allemaal toch reeds triest genoeg. Ze blikt als om hulp smeekend naar den onderwijzer, die op de ruiten trommelt en den nacht in tuurt.

Dika roert in den chocoladepot, welke tusschen de asch pruttelt. Ze ziet het verkoolde koekje.

„'k Ben klaar met bakken. Wanneer Mans komt, moeten we maar beginnen."

't Ruischt als snikken door de dwingende stilte van het logge wijd-open huis. 't Nijpt den ander om ook wat te zeggen:

„Waar is Mans dan?"

„Naar 't dorp. Hij haalt nieuwe medicijn. De dokter is geweest en vond Truiken niet beter."

De jonge man slikt komende tranen weg. Hij stapt van 't raam naar 't vuur, van daar naar de groote klok. Alleen om weer wat geluid te hooren trekt hij de klokkewichten hoog, sluit hij met geraas een beddekastdeur, schuift hij de stoelen daaronder recht. Dan drentelt hij de *bôvenkamer* in. Het peuterig petroleumvlammetje verspreidt juist genoeg licht om iemand te ontdekken onder het dikbollende bed. Truiken steekt hem haar uitgeteerde hand tegen. De gloeihitte ervan verwarmt de zijne, onderwijl ze zacht praat:

„Mijn laatste oude-jaar. Och, och . . . 't spijt me erg voor Mans. Mag hij tenminste het kind nog maar houden. Als . . ."

De zieke voelt hoezeer Jans beeft en zwijgt. Haar magere vingers streelen zijn hoofd, dat ze tot zich neerbuigt. En voor 't eerst van z'n leven ontvangt de eenzame man een kus van moederlijk-milde lippen. Hij barst in snikken los:

„Dat moet je niet zeggen . . . evenmin denken. Als je kleutertje er is, wordt jij weer gezond. Wij geen van allen kunnen jou missen."

„Alsof God naar onze meening handelt," antwoordt ze met zoeten glimlach. „Alsof Zijn wegen niet anders loopen, dan wij ons voorstellen. Toe . . . huil

nu niet erom. Ik ben immers best tevreden met Gods wil... al spijt het me voor Mans en ons kindje. Maar Dika is er ook nog. Zij zal wel bij mijn kleintje blijven, zoo lang het haar zorg noodig heeft. Zie je... soms meen ik, dat er iemand is, die later grooter recht op Dika heeft dan wij. En nu wensch ik niet, dat iets haar terughoudt van een beetje geluk. Ja... een beetje. Want meer geeft het niet in een menschenleven. Maar juist omdat het zoo weinig is, moet ieder meehelpen, dat een ander het geluk kan bereiken. Begrijp je me, Jans? Beloof me, dat je onze zuster nooit *'n trouw* zult afraden... om haar voor jullie en mijn kind te houden. Nog liever zou ik willen, dat Mans gauw een goede tweedemoeder zocht."

De meester smoort zijn gehuil in het donzig-dikke bed. Hij belooft alles, wat Truiken verlangt. Daarna vervolgt zij:

„Ik zeg dit aan jou... om Mans zoo lang mogelijk te sparen. Maar men kan nooit weten... het einde komt vaak onverwacht En ik wil niet, dat mijn sterven Dika ongelukkig maakt. Daarvoor heb ikzelf te veel *deur 'ewurseld.*

Drie vier minuten zaagt alleen hun adem door het vertrek. Ze hooren het naargeestig getik van den houtworm in de gebinten. Jans kan geen wederwoord uit de keel persen. De zieke echter meent, dat hij haar laatste zinnen verkeerd kan uitleggen... als een verwijt tegen den overleden vader of een miskenning van haar man's liefde. Ze murmelt weer:

„Vader heeft destijds juist gezien... ook met Mans heb ik gelukkig geleefd... al is 't maar voor korte maanden. Ja... 't kwam toch allemaal goed...

al dacht ikzelf toen, dat er geen weg was te vinden uit mijn nood."

Ze klemt Jans' hoofd tusschen haar handen, kijkt hem diep en innig in de beschreide oogen. Heel deze weken van liggen wachten en tobben draaide er iets door haar hersens. Bij ernstig nadenken werd zijzelf daarvoor bang. Maar nu vliegt het uit haar kleurlooze lippen:

„Jonge, jonge... wat moet dat worden met die kaarten en groeten uit Holland? Zal de juffer van *'t Meerhoes* durven, wat Otger doet?... opstaan tegen notaris' wil? Geloof me, Jans... Lotti doet dat vast niet. 'n Meisje is anders dan jullie mannen denken. Laat ik je 't nu maar vertellen... om jou en haar te redden. Ik zelf zou niet half zooveel hebben geleden, als Diekman-zelf destijds een eind had gemaakt aan onze verhouding... als ikzelf Harm toen niet die narigheid had hoeven aandoen. En de juffer zal 't net zoo vergaan. Zie jij van haar af. Dan maakt haar trots het wel in orde. Meisjestrots is in zulke dingen 'n heele beste medicijn."

Hijgend houdt Truiken op. De meester wringt zich los. Alles in hem komt tot opstand. Wat hij straks zelf heeft ingezien, werpt hij thans ver van zich. Met een bewust willen in het gezicht springt hij recht. In eerlijk ronde woorden bekent hij haar, wat hij zelfs aan *heeroome* niet deed:

„Lotti of geen."

„Vroeg je haar reeds?" en zijn neen-schudden stelt de zieke weer gerust. Moederlijk vermaant ze opnieuw:

„Ik beken het je... ikzelf was van 't zomer dwaas, toen ik zulke verwachtingen had over jullie beiden.

Maar je weet even goed als ik, dat de zoon van notaris' pachter niet naast Lotti hoort... dat Heerschop daarin nooit toestemt."

In de mannenziel schreit het, dat hij juist wèl hoort naast Lotti. Maar tevens beseft hij, dat het nooit zoo wordt. Opstandig door al het tegenstrijdige in hem antwoordt hij opnieuw:

„Lotti of geen! Dat zal zich verder wel uitspinnen. Toe — maak jij je daarom nu niet van streek. Ik weet wel, dat je het goed bedoelt. Als je beter ben, kunnen we samen nog wel eens praten."

Truiken vat, dat aandringen hier niet verder helpt. Ook dien waan van beterschap wil ze Jans niet meer storen. Ze heeft hem gezegd, wat ze wilde. Wanneer zij niet meer is, zal hij daarnaar handelen... met Dika en zoo. Wat Jans-zelf betreft... ze kent den stillen droomer. De storm zal over hem losbulderen, maar... juist in het geweld zal hij groeien tot een machtigen held.

Mans opent de deur, toont blij-lachend een fleschje:

„Dat moet wonderlijk spul zijn, vrouw. Zes druppels zullen je opfrisschen, zegt de dokter. Jandorie!... waarom gaf die pillendoos dat dan niet eerder?"

De kranke glimlacht, stijft Mans' hoop tegen beter weten in. Jans begrijpt het... zoet-sluipend vergif... 't laatste middel om de krachten wat te rekken. Over heel zijn lijf huiverend spoedt hij zich naar *'t veurhoes* terug, waar Dika zit te wachten op de *mânsleù*.

Later op den avond drinken ze gedrieën de van 't staan dik geworden chocolade. Oùdergewoonte slurpen ze kop na kop leeg — ieder verzonken in eigen naar gepeins... met oogen, die doelloos door de schemerig gapende ruimte dwalen. Al smaakt

het geen van drieën, toch spoelen ze de *knieperkes* door hun keelgaten. En onderwijl buiten van alle hoeven, kotterplaatsen en hutten de schoten weg knallen door de vriesheldere lucht... als blij gejuich, roep, lach en wenschen galmen over de besneeuwde akkers, zoo dat het dreunt van huis naar huis — dan ligt het Heetveld daar... één groote, triest-donkere klomp temidden van de wijde blankheid en schatervreugde van dezen winternacht. In de bedde-kasten drukken zijn bewoners de gezichten in de veeren kussens. De een mag het gesnik van den ander niet vernemen. Alleen de dood-zwakke vrouw staart weemoedig naar de lonkende sterrekes en het wollig-witte dek ginds buiten. De rozenkranskralen glijden door haar moede vingers. Zij bidt het oude jaar uit en haar laatste in. Zij smeekt voor allen... Mans, het kind, Dika, Jans... en ook voor Lotti. Truiken bevroedt echter niet, hoezeer de laatste juist op dat moment haar gebed van noode is.

Lotti Heerschop bidt eveneens van Oud in Nieuw... met door angst tot het uiterste opgezweepte krachten. Lotti zit aan de stervensspond van haar vader.

Naast haar, op het marmeren waschtafelblad strijkt de zuster den brief glad, die Heerschops hand ver-kneep tot een bal... die zijn vuist ontrolde, toen ze hem te bed legden. Van Otger, herkent het meisje door haar tranen heen. Opeens begrijpt ze — haar broer's schrijven werd oorzaak van vader's beroerte.

In luchtig waas van kant en chiffon ging ze hem halen voor de oudejaarspartij bij kennissen. Ze vond Heerschop, zooals hij thans daar neerligt — met reeds gebroken oogen. Lotti's angst schreide het personeel bij elkaar... ook dokter en pastoor. Vader mag niet

sterven... niet heen gaan zonder biecht. Eerst moet ook Otger een verzoenend woord ontvangen.

Doch de priester kwam en ging onverrichter zake heen. De dokter eveneens. Nu is ze alleen met den zieke, de verpleegster en... den brief.

't Is koud en ijzig stil... de kou en kilte van winter, nacht en dood. Lotti is als plotseling overgeplaatst in een land zonder licht of warmte. 't Jonge hart beeft van heimwee naar den geboortegrond, *'t Meerhoes*, Otger. De laatste heeft ze telefonisch geroepen, doch Heerschop kan den morgen niet meer halen. Arme broer!

Dan herinnert ze zich, dat ze zijn schrijven in de hand houdt. Ze treedt naar de lamp. De verpleegster slaat een plaid om het in dun avondtoilet gekleede meisje. Lotti's tranen druppen op het papier — Otger's christelijken Nieuwjaarswensch voor vader en haar... zijn hernieuwd aandringen om notaris' zegen over het huwelijk met Mylie, dat dadelijk na de feestdagen zal worden gesloten.

't Meisje blikt naar den stervende. Tusschen hem en haar rijst het beeld van den jongen held... groot en waar in zijn liefde voor een deugdzaam meisje... die probeert goed te maken wat de man misdeed, welke daar zijn laatste klanken verreutelt. Doch neen... Lotti wil en mag niet oordeelen. De arme weet geen raad... wáár haar gedachten te leiden buiten zooveel nood, bangheid, verwarring?

Dan... als een oase in den nacht vol verschrikking, duikt het oude schoolhuis te Reubergen voor haar op. Straks wonen Otger en Mylie daar, tot... Jans en zij die twee daaruit verdrijven.

Ze wijlt ineens bij Jans. Zou hij Heupink erg

missen . . . nu, dezen eersten oudejaarsdag? Zou hij haar groet reeds hebben? Zou hem die wat troosten?

Lotti springt op. Zegt de stervende iets? De zuster schudt neen, maar de dochter ziet zijn lippen in stuiptrekking. Een akelig geluid snapt er tusschen uit. Ze buigt zich over hem en meent te verstaan: „Ja . . a . . a . . ns! Ja . . ans."

Een moment is het, of haar hart stilstaat met dat van den zieltogende.

„Verlangt u wat, vader? Wil u mij nog wat zeggen? Verstaat u mij?"

Niet het minste teeken van begrip volgt meer. Slechts 't knitteren van de kaarsen is hoorbaar en de ademhaling van de neergezegen zuster. Maar door Lotti's onmacht om hier te helpen, door haar weeë verlatenheid schittert dat eene laatste woord als een vuurbaak. Tusschen haar gebeden door flikkert thans onophoudelijk een lichtglans: Zou vader haar geheim hebben begrepen? Wilde hij te verstaan geven, dat hij haar liefde goedkeurt? Dàn . . . met de hare ook vast en zeker Otgers keus.

Dien schijntroost omhult haar zoetelijk. Zoo vaak ze nu uitspreekt: „Uw wil geschiede op aarde als in den hemel" — even dikwijls proeft ze den balsem. Over haar zieltje valt de dauw van 't zich veilig voelen in God's hand . . . haar eigen veiligheid en die van den stervende, die nog goed wilde maken.

En als Otger door den blanken Nieuwjaarsmorgen komt toegeijld — moedeloos, met zelfverwijt en angsten om vader — dan vindt hij zijn zus vol nieuwen levensmoed. Lotti troost haar broer:

„Wel — jij draagt geen schuld. Jij hebt altijd het beste gewild. En waarom zouden wij menschen

achter den sluier willen kijken, waarmee God een eeuwigheid voor ons verbergt? Kom — laten we liever bij vader gaan. Hij ligt daar nu zoo rustig. Neem je rozenhoedje mee."

OET PRAOTEN.

Uit de roosvensters van de stemmige dorpskerk te Reubergen zeeft violette schemer neer. 't Licht van de Godslamp sprankelt goudschijn over de deur van Jezus' kluis. Anders hangt hier in 't late middaguur een mystische stilte. Doch heden klepperen er koster's klompen. Pastoor's raadgevende stem wijst zelf de versiering aan. Of de priester plaatst eigenhandig witte lelies en oranjebloesems op het altaar.

Om 't hoekje van de sacristie steekt de lachende kop van den kapelaan.

„Ik zie 't al . . . ik hoef niet meer te helpen. Wat rijk versierd! Als Mylie 't nog niet weet, kan ze morgen merken, hoeveel heeroom van haar houdt."

Het oud-mannetjes gelaat van den dorpsherder piept tusschen een palmengroep uit. Schertsend beweert hij: „*Heeroome* houdt van al zijn schapen."

„Maar voor allen smukt hij niet zelf het bruidsaltaar", snipt de grijze koster vanaf zijn ladder. 't Vinnige kereltje kan maar niet verduwen, dat hij zich zooveel moeite moet getroosten *veur deë grooten*. En nu nog wel voor dien jongen, wiens vader hier alle lui *'t zaand oônder de veûte hèf weg 'eschrapt*.

„Ziezoo — dat is klaar." 't Pasteurken loopt de kerk in om zijn werk beter te overzien. De kapelaan staat naast hem te bewonderen. Aan den voet

van God's tabernakel loopt *'t kösterken* te mokken. Wat 'n drukte voor het broedsel van zoo'n parochiaan. Als straks koster's oudste trouwt, komen er pas een paar bloemen tusschen de kaarsen en nu...?

Nijdig klapt hij de leer saam en draagt deze naar de sacristie. In 't halfdonker stompt hij daarmee tegen pastoor's huishoudster, welke de kerk binnen wil.

„Au... u!"

„Nu voel jij eens, hoe slecht iemand zijn kijkers gebruikt, wanneer hij 's morgens lauwe koffie krijgt... inplaats van warme worst," snauwt het snibbige ventje. Doch hij vergeet, dat naast de koffie brood met ham stond. Hij blijft achter de dienstbode treuzelen... wenscht haar boodschap aan *heeroome* te hooren:

„Juffrouw Heerschop vraagt u subiet te spreken. Ach arme!... 't ding ziet witjes als die bloemen daar."

Vlug draait de koster den bijbouw in en... hij staat voor Lotti. Zij is de meid tot hier nageloopen. In haar eene hand licht een stuk papier... 'n bleeke ruit tegen haar donkeren rok. Felle nieuwsgierigheid flitst door den binnenkomende: Zou er wat met den bruigom zijn? Of met Mylie Hofman! Dáár moet hij meer van hooren... dat is niet pluis.

„*Heeroome* komt dadelijk," en gedienstig schuift hij Lotti een kerkstoel toe, klapt de zitting neer. Als zij plaats neemt, glimlacht hij sluw. Ziezoo!... die houdt hij wel hier. Zij biecht hier wel op, inplaats van in pastoor's kamer.

Vast niet voor een eersten keer trekt hij den grooten sleutel uit het slot en stapt de kerk in. Zoo gauw 't dichtvallen van de zware deur wegdreunt door het gewelf, drukt hij 't oor tegen het sleutelgat.

Binnen duwt Lotti den geel geworden brief in pastoor's handen. Van opwinding krijscht ze het uit:

„Is dat waar? Kan dat waar zijn? Lees... toe, lees dan toch! Zeg toch of dat waar is?... of u dat ook heeft geweten."

Verbijsterd kijkt de priester van haar naar het papier, naar de met potlood onregelmatig neer geschreven woorden.

Ongeduldig gilt het meisje weer: „U hoeft niets te zeggen... u kan immers niets ontkennen. 't Is waar... 't moet immers waar zijn. Die gelijkenis... die alleen vertelt het reeds. Nu weet ik op wien Jans lijkt. Maandenlang heb ik me dat afgevraagd en 't kwam niet in me op. Maar dit vodje papier verklapte alles. Groote God! Alles moet waar zijn... zelfs al weet u hiervan geen sikkepit."

In wanhoop haar handen wringend blijft ze jammeren: „Nu weet ik op wien Jans lijkt."

Door 't beven van zijn heele lichaam dansen de grove letters voor pastoor's oogen. Hij kan onmogelijk zien, wat er staat. Doch hij begrijpt Lotti's gekerm, dat hem martelt. Hij probeert haar heftig uitbarsten te stillen:

„Bedaar, kind. Buiten de zonde is er niets ter wereld, wat zoo'n smart waard is."

„Maar dit is zonde!... komt door groote zonde... door vader's zonde.

De priester siddert op zijn magere beenen. Heere in den hemel... ook dat nog! Vol ontzetting tuurt hij naar de stuntelig neergehaalde zinnen... waarmee Heupink's Siene eens den notaris meldde, dat ze toestemde te trouwen met zijn gebrekkigen tuinknecht. En wel, daar ze geen anderen weg meer voor zich

zag... omdat ze besefte, hoe Heerschop haar en hun beider kind zou prijs geven aan oneer en honger.

„Die gelijkenis! Dat juist hij 't moet zijn!... van wien ik zooveel houd."

Deze bekentenis van de jammerende pijnigt *heer-oome* onbeschrijflijk. Hij roept al zijn wilskracht op om zich te beheerschen. Vaderlijk streelt hij Lotti's telkens neer schokkend hoofd, waarin de wanhoop woelt.

Toch kan hij uit den warwinkel van eigen felbewogen gedachten nog niet het juiste troostwoord opdiepen. Waartoe bewaarde Heerschop dit briefje?... als hij 't niet deed om later daarmee Jans te willen treffen?... of Heupink's Siene zelf?

„'t Is afschuwelijk. Nu eerst begrijp ik vader's opzet om de Heupinks en Jans overal te negeeren... ook vader's haat tegen u, die hem wel altijd zult hebben vermaand dit onrecht goed te maken. Neen... u zal het niet durven ontkennen... u wist dit geheim. Ik herinner me... uit vader's eigen mond hoorde ik eens, dat u vroeger grootmoeder inlichtte. O! mijn arme moeder! Zeg me ten minste, of zij dit ook heeft geweten? Is ze misschien zoo jong gestorven door 't verdriet?"

Haar natte oogen bespieden het over haar gebogen gelaat van den herder. Hij is blij dit laatste tenminste te kunnen ontkennen. Zeker... hij moest notaris' schoonmoeder destijds wel een en ander vertellen. Maar van dat met Siene wist pastoor-zelf destijds niets... hoorde ook moeder nooit. Zij is den hemel ingegaan met een bede voor man en kinderen op haar lippen. Trouwens, Lotti moet hopen, dat vader nu ook daar is... of er spoedig aanlandt. God is eindeloos goed. Hij alleen kent de

werkelijke gesteltenis van de zielen en niet wij. Wij oordeelen alleen naar bedriegelijke, uiterlijke dingen, Eén seconde van oprecht berouw en de hemel opent zich voor den grootsten zondaar. Heeft zijzelf niet verteld, hoe vader in zijn laatste oogenblikken Jans' naam riep? Is 't niet heel aannemelijk, dat dit een moment van genade voor hem was? Nu moet zij trachten vader te helpen... vooral door zichzelf te overwinnen... door de zoogenaamde versterving. God geeft haar daartoe de gelegenheid. Zij kan door 't offer van haar liefde voor Jans vader's krachtige voorspraak zijn bij God.

Hoe zacht de geestelijke Lotti leidt naar de plaats, waarop ze voortaan zal moeten staan — haar vurig jong leven verzet er zich tegen uit alle macht.

„O, vader's boosheid was onbegrijpelijk wreed. Jans! Arme jongen! Dat is nu nooit te herstellen! God!... dat heeft zijn moeder erg doen lijden... en Jans' jeugd zoo triest gemaakt. Afschuwelijk was het, wat vader deed. En ik ben zijn dochter!"

't Harde oordeel vervormt Lotti's heele uiterlijk. Ze lijkt scherp en oud voor den tijd. Ze voelt een zekeren afschuw van zich zelf... omdat ze Heerschop's kind is. Doch de pastoor schijnt dit niet anders te verwachten van het meisje, dat op zoo'n geweldadige manier kennis krijgt van de zonde. Hij begrijpt, hoe 't heele fiere Lotti in opstand moet zijn... hoe al haar betere gevoelens voor vader vergruizeld neerliggen... hoe het stekende daarvan moet opzwiepen tot verweer.

Onderwijl zij op en neer draaft, deelt hij haar voorzichtig de toedracht van het drama mee. Hij spreekt over groote bekoring, die toch menschelijk is... maar welke zij, den hemel zij dank, nog nooit leerde kennen.

Hij maakt haar duidelijk, hoe licht de mensch kan vallen door dit verfoeilijke kwaad. En zijn eerst veraf lijkende stem dringt langzamerhand tot haar door... als even zoovele bewijzen van vergevende liefde, vaderzorg en barmhartigheid. Dit verteedert haar, verwarmt weer 'n beetje haar koud en leeggeworden hart. Hoe moet zelfs pastoor hebben geleden onder het weten en zwijgen van zooveel zonde en bedrog.

„Vreeselijk!... ook voor u. Hoe is 't mogelijk, dat u nog zoo goed over vader kunt praten?"

Pastoor Hofman toont haar dan al zijn nederigheid:

„Ach, Lotti — zeg me eens eerlijk... heeft een van ons wel recht den ander te veroordeelen?... wanneer hij eerst zichzelf eerlijk heeft geoordeeld?"

Zij is te oprecht om een „toch wel" te laten klinken. Roerloos leunt ze tegen den muur — 't gezicht wit tegen 't wit van de kalk.

„Of mogen wij onverzoenlijk zijn, waar God vergeeft na één seconde van berouw? Jans' moeder vergaf alles... herstelde zooveel ze kon... door haar zoon op te voeden tot een voorbeeld voor mijn andere parochianen. Lieve kind — zal je niet beter doen, met je aan die vrouw te spiegelen?"

Lotti wijkt ver van hem af. Ze voelt — de priester zal haar niet laten vertrekken, alvorens zij haar wrok tegen den doode heeft overwonnen. Maar ze kan niet... kan niet!

„Kom — help jij eveneens goed maken en boeten. Word een heldin als Jans' moeder. 't Is nu eenmaal God's Wil — door de natuurwet dragen ook de kinderen vaak de zondestraf van hun ouders. Niet om deze te vervloeken, maar om die fouten te helpen uitwisschen... om zoodoende zelf hooger graad van

volmaaktheid te bereiken. Jij houdt van Jans. Zie — nu leidt God jouw gevoelens op veel edeler baan. Je kan je liefde voor Jans toonen, door dat vodje papier te vernietigen. Dat ding mag immers zijn rust en vrede niet verstoren. Je kent hem nu als je broer... wel, blijf hem beminnen als een zuster, welke offers voor zijn welzijn weet te brengen. Jans houdt ook van jou. Maar hij mag van dit alles nooit weten. Om zijn vrede raad ik je, verscheur dit ding en... verlaat Reubergen weer, zoo gauw je kan. Hij denkt dan, dat 't verschil in stand jou zoo doet handelen. Zijn trots zal ontwaken en... hij zal daardoor vlugger vergeten. Vertel evenmin iets aan Otger? Waarvoor kan het dienstig zijn? Toe... laten wij beidjes de eenigen zijn, die dit geheim kennen. Laat het later met ons begraven worden."

De rimpelige handen komen al smeekend weer tot haar. Pastoor Hofman's tranen druppen langs het gezicht en hij denkt er niet aan deze af te vegen. Hij bedenkt nieuwe dwingende woorden voor haar geluk.

„Maar, beste kind — zie je dan niet, hoe goed God voor jou is? Dit briefje had even goed kunnen verloren gaan. Maar Hij bracht het onder jouw oogen... om je erger te sparen. Nietwaar, Lotti, — jij weet wel reeds, wat vaak de gevolgen zijn van een familiehuwelijk? Denk je toch eens later... als moeder van idiote of gebrekkige kindertjes! Neen — God heeft voor jou beter weggelegd."

Daaraan heeft het meisje nog niet gedacht. Ja — dát kan haar eenmaal overkomen. Haar peinzen is ineens midden tusschen een bekend huishouden... alle kreupele, zenuwzieke lieden... alle ontsproten uit een dergelijke vereeniging.

Zoo'n toekomst kan haar deel worden en... met haar ook van Jans!... die toch reeds zooveel leed en miste.

De offermoed wast langzaam op in het gekwelde meisjeshart. Voor den beminde zal zij alles dragen... zelfs het ergste!... de scheiding.

Al biddende leunt de priester minuten lang tegenover haar aan den muur. Hij steunt aldus haar worsteling met zichzelf. Daar geeft Lotti antwoord — kort en beslist:

„Ik begrijp — dat mag nooit. Dat zou erger zijn voor Jans."

Meteen verscheurt ze het briefje in tientallen snippers. De oude herder trekt haar tot zich met een hartelijk:

„Mijn dapper kind!"

Terwijl zoete verwachting dien nacht Mylie's en Otger's slaap verre houdt, maakt hun zus het voornemen zoo gauw mogelijk Reubergen te verlaten. *Heeroome's* laatste zegen gaf haar den moed Otger's bruiloftsdag door te worstelen... haar eigen toekomst te bezien van een geheel nieuw standpunt.

„Wat is vroolijke Lotti stil geworden," zeggen de enkele bruiloftsgasten elkaar.

„Het alleen-staan op de wereld is wel in staat iemand ernstig te stemmen," meent een nicht. „Ik kan 't best snappen... nu Otger en Mylie het *Meerhoes* betrekken inplaats van het huis naast de school... och, nu zal Lotti daar niet graag voor vijfde rad aan den wagen dienen... dáár, waar ze altijd de eerste viool heeft gespeeld. Voorloopig gaat ze met mij mee."

De laatste tien uur onder het ouderlijk dak ligt het meisje helder wakker te bed. Haar oogen staren

verstijfd in het duister. Heel het vorige leven draait in dit donker voorbij. Bij smartelijke momenten stilstaand krampen Lotti's spieren meer te saam. Sterk blijven nu! En dan haalt ze telkens weer een schoon beeld uit het verleden voor zich: Die kapel van kostschool... stralend in den hittegloed van een laatsten Meidag... midden in zuster Antonia, welke bidt met uitgestrekte armen. God!... wat machtig mooi klonk dat gebed van de zich alleen met haar Bruigom wanende non. Lotti herinnert het zich nog geheel. Ze prevelt de woorden, terwijl ze de liefde proeft van een hart, dat aldus kon verzuchten:

„Mijn meester, behandel mij als Uw eigendom, Uw speelgoed. Doe met mij naar Uw believen. Koester mij, of vertrap mij naar Uw wil. Maar laat alles aan of van mij een brandoffer zijn op Uw altaar — een offer van eerherstel voor allen, die U miskennen en beleedigen."

Wel vier, vijf keer dezen nacht herhaalt Lotti dit gebed. En ten laatste meent ze elk woord daarvan, met geheele overgave van zichzelve aan God's bestiering. 't Maakt haar kalm. Als den volgenden ochtend de auto haar wegvoert over den hoogen esch... terwijl ze nog eens het Heetveld in de diepte bespeurt... dan komt ze tot het koene besluit:

In den vreemde zal ze een nieuw levensdoel zoeken. Voortaan geen nietsnut weeldeleven meer. Haar dagen moeten van nu af één eerherstel voor den Meester zijn.

„Nou, nou! Aprilmaand doet zijn naam eer aan. Foei! — wat een weertje! Nog geen voorjaar te speuren," zucht Diekman's oudste dochter en neemt een *verrel* pannekoek onder de vork.

Buiten raast en fluit de sneeuwstorm op z'n hardst. De ruiten rammelen, de staldeuren piepen en knarsen. De wind huilt z'n lange huilbuien door den schouw.

„Als het dak dat maar uithoudt?" zegt vrouw Diekman haar zorg. Zij steekt haar mes tusschen de koeken, wipt er een op den *teller* van haar jongsten lieveling.

„Ook wat stroop erop?" zeurt de knaap slaperig. En moeder's mes haalt een lik bruin zoet voor hem uit den pot.

„Kom, kom *moôder* — de *witte wieve zitt' jà op 't hoes*. Zij zullen stroo en pannen wel vasthouden. Hoor je ze niet lawaaien?" stelt de boer zijn vrouw gerust.

„De *witte wieve* schudden hun veeren bedden uit, hè, vader?" vraagt Benjamin. De spanning om 't antwoord trekt zijn klein geworden oogjes weer open.

Achter allen flapt de keukendeur uit het slot. Een windvlaag drijft de sneeuwvlokken tot bij en over de tafel, waaraan heel het gezin avondeet.

„Hoe... oe!" schreeuwen de *maagd* en Meiken kwasi-verschrikt. Haar handen en vorken rijzen omhoog. Doch van verbazing dalen ze even snel. Want ze herkennen in den binnentredende meester Heupink.

„*Nog an 't maol?*" en Jans is blijkbaar verlegen met zijn komst.

„*Wal, wal! — de meester!* Daar doe je goed mee... dat je eens weer eruit loopt en 'n praatje zoekt. Dàt doet me waarachtig pleizier," verwelkomt Diekboer met vollen mond.

„Zet je bij den haard, meester... 't eten is dadelijk gedaan. We zijn wat laat. De *praoters* hadden er reeds lang kunnen zijn. Zie je — de *maânsleu* hadden

een karwei in den stal. En vader eet liefst met allen saam," legt *moôder* hun laat-zijn uit.

„Wannink komt straks ook. Hij moest eerst nog naar 't dorp," bericht Jans.

Boer en boerin glunderen tegen elkaar. Het dankgebed, door de jongste gezegd, verklinkt nauwelijks, of de dochters graaien in de vuile borden en kommen. Maar Diekman beveelt:

„Nee... net as aâns... eerst 'n kraans! Meester vindt 't wel goed. Misschien doet hijzelf ook mee?"

Jans haalt zijn rozenkrans *oet 'n tuk*, buigt zijn knieën eveneens voor een stoel. Met zijn gebed vlot het echter niet. Door zijn hoofd draaien wonderlijke dingen... al 't gebeurde, waardoor hij een laatste jaar hier nooit meer *op 'n heerd kwam kuieren.* Ook alle misères — zooals ze nadien over 't Heetveld neer vielen. En dat juist Truiken's dood den band tusschen de oude buurhuizen weer aanhaalde... zoodat *Diekman's moôder* zelfs de eerste weken Truiken's kleine verzorgde... Dika de kunst van opvoeden leerde.

Dan vertoeft Jans weer bij Lotti... 't aardigste vrouwke, dat hij kent. Na haar terugkeer sprak hij deze nog niet, ofschoon hij haar telkens van uit school bespiedde. Maar na Otger's trouwdag is ze opeens spoorloos verdwenen. 't Is raar!... maar ze komt misschien gauw terug.

Toch is hij bang om haar. Dat wekt hem uit zijn sleurgebed. Vol aandrang bidt hij nu telkens mee:

„Heilige Maria, Moeder Gods, bid voor ons..."

Weer vliegt de keukendeur met geweld los. De storm blaast opnieuw de sneeuw over en tusschen de neergeknielden. Een tweede *naober* stapt in, zet

zich zonder een woord op den eersten den besten stoel neer. Hij wacht geduldig met zijn *goônaovond* tot het laatste amen is verstorven.

De *mèèkes en moôder* ruimen den bordenrommel.

De mannen trekken stoelen naar de vuurplaat. Een van de jongens bouwt een vuur uit hout, turf en plaggen. Nu komen de andere gasten vlugger aan. Maar het gesprek wil niet vlotten. In de blikken ligt verbazing over Jans hier-zijn. En de licht geraakte onderwijzer gaat zichzelf beschouwen als een ongewenschte indringer, als een spelbreker.

Zat hij maar thuis bij z'n boeken. Die Dika ook! Ze heeft net zoo lang geteemd, tot hij en Mans het huis uitstapten. Reeds voor het bakken van de *bloôdkoôke* begon ze te zanikken:

„Jullie moeten er eens weer uitloopen . . . anders verzuren jullie voor den tijd. De koppen laten hangen en blijven grienen brengt ons niets verder . . . 't is om zelf *kraânk* te worden. Geloof me, Mans . . . jij moet je eens weer *'n betken vertrèen*. En onze meester ziet den laatsten tijd al even pips. Toe, jongens — ga vanavond saam weer kuieren bij den Diekboer. Dat verzet de zinnen."

Jans deed wat de zuster verlangde. Nu zit hij hier zichzelf en de overigen in den weg. Hij is blij, als zijn zwager eindelijk verschijnt. En met dezen nog een veelgeliefd *praoter, Piependops Geert*. De grijze daglooner wordt met een hoeratje begroet. Opeens is er leven en beweging rond het laaiende vuur.

„Hoe later de avond, hoe moeier de gasten!" roep een der meisjes uit de *waschkamer*.

„Hoe vroolijker gasten." Meiken, de oudste dochter van het huis, haalt den stoomenden ketel boven de

vlammen weg. Ze gutst kokend water in de *koffie-smodde.*

„Goôn aovond, saam," groeten de naderenden. En als uit een mond klinkt het terug: *„Goôn-aovond, kerels."*

„Wannink — blij dat jij er ook eens ben. Hier... schuif je er tusschen," roept Diekman. *Moôder* zet reeds een knopstoel naast haar man. Over het geroes van alle stemmen tegelijk schreeuwt iemand:

„We wisten wel, dat 't goed werd op *'t Diekhoes.* Toe, Geert — jij hier heen."

„Drie, vier jongelui rukken en trekken den oude aan buis of armen. Ieder wil *'n Piependop* tot buur. Nu zal het moppen regenen ... en *vertelselkes* om beurten.

„Hallo!... wie laat 't eerst de *pöpkes* dansen? Wie weet er wat nieuws?" zet de boer in.

„Maar geen leúgens... en geen liefdeloos geklets!" vermaant zijn vrouw. Ze plaatst zich achter den kring mannen aan het spinnewiel. Ook haar dochters zitten daar onder de lamp te breien. Ze *strikken* ijverig aan sok of kous, terwijl hun lachende oogen verwijlen tusschen de woelig pratende mannen.

„Dat jij er nog door durft, Geert?"

„Piependop" vult deze zelf met potsierlijke gebaar aan. Hij wijst naar 't stompje, dat altijd in zijn mondhoek bengelt. Daaraan dankt hij zijn bijnaam. Hij is daarop trotsch:

„Toch mèr 'n mooi piepken ... veural as der tabak in braandt."

Allen lachen. De gastboer snapt den wenk, reikt Geert een tabakszak.

„Maar ik had 't er over, dat jij door dit weer durft. Ik liet me wijs maken, dat de *witte wieve*

't niet op jou hebben begrepen. Jij hebt ze onlangs immers een aardigen poets gebakken."

„O, *wat* — o, *wat!* Weet jij dat nu ook al weer? Verduiveld ja — dat was 'n historie! Wat dacht die vent wel?.,. dat hij Geert kon bang maken met een wit laken en 'n mombakkes? 'k Kreeg hem direkt in den mot. Zijn lange stelten hielpen hem niet. De mijne zijn nog veel langer!" en de Piependop strekt zijn beenen tot in de asch.

„Brand je niet. 't Zou zonde zijn van je Zondagsche klompen."

„Waratjes ja... daarvoor zijn ze nog te best." Geert wipt nu het eene been hoog op. Zijn groezelige groote teen piept door sok en klomp tegelijk.

„En hoe liep 't af met dat *witte wief?*"

„Dat mocht meedrinken uit het volle vat. Jullie weet wel... in een klein huisje achter mijn hut is zoo'n diepe ton. 't Spook mocht daar net zooveel uit proeven, als het maar wilde... ha.. ha!"

't Geschater van het gezelschap vereenigt zich met het windgebulder in den schouw. De voeten stampen, de handen kletsen. *Moôder* grijpt angstig naar de hanglamp, die trilt van al 't lawaai.

„Kan 'n spook dan ook drinken?" informeert Diekman's jongste met benepen stem. Nieuw gelach bruist over 't antwoord heen.

„Bij jou op de hei komen de *wieve* vast niet terug, Geert."

„Waar blijft je oudste vanavond, boer?" wil deze eens hooren. „Toch niet uit smokkelen?... al is 't daarvoor mooi weer. Want 't deugt er niet in 't veld. Ik zag vijf dienders op 't pad."

„Harm smokkelt nooit," zegt Diekman geërgerd.

En van m'n knechts wil ik dat evenmin hebben. 'n Mensch mag z'n leven niet zoo roekeloos wagen."

„Maar waar zit Harm dan?... Uit vrijen?" Geert knipoogt bij de vraag. *Moôder* vat, dat 't nu reeds is verklapt. Ze vindt 't wijzer om effen te vertellen:

„Hij had 'n boodschap op 't *Leepinkshoes*... en blijft daar misschien wat kuieren."

„Geen wonder. Hanneke is 'n aardige meid om mee te kuieren... en 'n eenigste dochter," plaagt Geert *moôder*. „Daar zou zelfs 'n grijze kerel als ik nog graag *gaon praoten*."

Meiken schenkt de geurige koffie, geeft ieder een ronde kom in de hand. Naast Jans komende merkt ze zijn weemoedig lachje. Ze snapt, hoe vreemd het hem hier dezen eersten keer moet wezen. Minzaam buigt ze over zijn schouder:

„Nu, meester — proef eens of de koffie op *'t Diekhoes* nog altijd goed smaakt. Moeder deed vanavond een extra *beuneke* in den molen... ter eere van jou en Mans."

„Neen, neen... niet moeder, maar Meiken-zelf" beweert de vader, die zijn kind o! zoo graag als boerin op 't Heetveld zal zien. Doch het meisje verdedigt zich met hoog roode kleur:

„Wij moesten onze *praoters* eens cichorei-water voorzetten! Dan zou je de *vaer* eens hooren!"

„Word er toch niet om verlegen, Meiken. Ieder weet, dat de Diekmans uit den pot van Egypte eten. 'k Wilde, dat mijn vrouw me allen dag op *zu'k lekker nat* trakteerde!" helpt haar een jongeman — een die vroeger *um heur hèf 'eloopen*.

Een ander, die ook reeds een blauwe scheen op het *Diekhoes* haalde, sart den hulpvaardige:

„Praat jij nu maar niet zoo mooi. Dat helpt je nu toch niet meer. En als *oew knutterdeuksken 't heurt,* wordt het er nog jaloersch van."

Donkere blikken houden verdere toespelingen en krakeel terug. Men spreekt vlug over wat anders. Maar ieder merkt toch wel, hoe de *Piependop* den sarrebroer de les leest:

„Jij moet altijd het gif nog eens opkoken. Dat duurt net zoo lang, tot jezelf in de heete brij valt... en niemand jou eruit wil trekken. Laatst met de Hegboer... en nu weer hier. Waratjes jij staat niet voor niets in *'t verdombeuksken.* Waarom kruip je niet liever in je bedstee?... om daar je gal te brouwen?"

Flink zoo! leest Geert in vele blikken. Maar de bruut schatert:

„Omdat daar niet zulke aardige deerntjes zijn als hier."

De daglooner schudt z'n kop, kijkt eens naar de lachende meisjes achter hem. Hij meent allen saam te moeten waarschuwen:

„Laat het je geraden zijn, jongens... hier op *'t Diekhoes is de stoeppe glad* en zeult ieder, die niet stevig staat, er af."

De meesten knikken glunderend tegen den ouden leeraar, die goeden raad uit deelt en tevens herrie voorkomt. Want onverwacht spreekt Geert over heel iets anders:

„Hoorde een van jullie nog wat over dat geschim op *'t Meerhoes?*"

„'n Schim? Luister eens... 't spookt er weer," spot Diekman.

„*Now vaer,* Geert vertelde onlangs, dat hijzelf ook

eens zooiets op *'t Hoes* heeft gezien," mengt de jongste zich in 't gesprek.

„Zit jij daar nog? Vooruit!... gauw naar de koets! Kinderen moeten van slaap en pap groeien," bromt de boer. Maar de knaap schijnt niets te verstaan. Zijn angstige vraag-oogen halen de woorden van Geert's lippen:

„Warempel — de bengel heeft gelijk. Ik heb dat rare gedoe daar zelf meegemaakt... zoo waar als ik hier zit. 't Was net zoo'n mal wit geflodder, als toen de *witte wieve* aan mijn deur klopten. En ik heb mijn kop erover gebroken, wat dit nu weer beteekende. De koster schijnt er evenwel meer van te weten. Hij . . ."

„Er is veel tusschen hemel en aarde, wat de mensch nog niet kent" doet er een heel gewichtig. Hij wordt de *prefester* genoemd, omdat hij een kist profetieën en oude perkamenten bezit. Doch Jans Heupink meent nu te moeten spreken:

„Ik denk, dat hiervoor wel een eenvoudiger uitleg is. De jonge heer en zijn vrouw gaan spoedig naar Hengelo wonen en 't Meerhoes komt onder den hamer. Er worden reeds een paar koopers genoemd. En herinner je nu eens vroeger gespook . . . bijvoorbeeld van den Vleerhof. 't Bleek een bedrieglijk geknoei van een paar boeven . . . om andere liefhebbers af te schrikken . . . om den prijs neer te drukken."

„Waarachtig ja! . . . dat we daaraan niet eerder dachten!" roepen eenigen. Maar de „prefester" steekt bezwerend zijn ruige hand en leeraart met zagende stem:

„Je kunt beweren, wat je wilt, meester. Maar ik heb gezien, wat ik heb gezien."

De jonge kerels en meiden lachen. De meer bedaag-

den kijken elkaar aan. Alleen *Piependops Geert* tuurt hardnekkig in de asch. Als allen weer stil zijn, filosofeert hij met scheef gehouden kop:

„Zou 't dan heelemaal onmogelijk wezen, dat sommige zielen geen rust vinden?... terugkeeren om anderen te waarschuwen?... of om nog te herstellen, wat onherroepelijk moet goed gemaakt, voor iemand God kan naderen? Als er...?"

„En jij zei daarnet, dat het op *'t Meerhoes* eenzelfde geflodder was als toen bij jou?" valt de Diekboer hem afkeurend in de rede.

„Ja... dàt wat ik op *'t Hoes* zag... *bô-wisse! — dàt was krek-eender.* Maar ernstige lui verhalen, dat daar nog gekker dingen gebeuren... hoe er soms zoo maar licht uit de lucht valt... dat achter hen bleef dwalen en zóó. Zie je — naar alles wat ik er van vernam, vraag ik me af, of het geen ziele kan zijn... welke nog wat op den kerfstok heeft... die hier dingen achterliet, waarvan wij niet weten... maar die daarom Boven juist zwaarder wegen."

Ieder kijkt opeens vol spanning naar den gewoonlijk gezond-humoristischen verteller. Allen beseffen — en daareven heeft Geert dat nog getuigd — de *Piependop* gelooft aan geen spoken. Hij moet dus meer weten... anders sprak hij niet zoo geheimzinnig.

De lijven buigen zich naar Geert toe. Diekman stuurt zijn jongsten telg nu met een kruisje naar bed. Daarna raken de tongen weer los. De nieuwsgierigste hitst Geert op:

„Wat?... laat jij je nog uitsliepen om wat spokerij?"

„Er weer gaon? Ha-ha! Je hebt pas zelf ondervonden, hoe spoken er uit zien, wanneer je ze aan den tand voelt."

't Joelt al dooreen. Geert evenwel zwijgt met wijsgeerig gezicht en stopt zijn pijpendop. Weer sart er een:

„O, *wat* — o, *wat!* Geloof jij nu werkelijk aan zwarte kollen en al dien mikmak? Laat *heeroome* dat maar nooit hooren!"

Wannink plaagt: „Geert heeft het niet over die dingen. Maar over lichten, die er een kerfstok op na houden."

„Kerel — jij pakt den duivel bij z'n staart!" en Geert wijst met plechtig gebaar naar den spreker.

„Houd hem dan vooral goed vast, Wannink!" raadt Meiken dezen.

„Sla hem dood, Mans. Dan krijgen we 't paradijs misschien nog terug," schatert een buur en kletst zich op de knie om d' eigen grap. Maar *moôder* merkt boos op:

„'k Begrijp niet, wat zoo'n klapperij heeft uit te staan met dat gedoe op *'t Meerhoes*. Wanneer ik jou niet kende als eerlijk man, zou ik er wat raars van denken. 't Is net, of jij wil beweren, dat de notaris *er weer geet*... of deze niet in vrede kan rusten om ernstige dingen, waarvan..."

„En als ik dàt nu eens wilde zeggen?" vraagt Geert met nadruk.

In de ruime keuken is het eensklaps zoo luguber stil, dat men het speeksel van een hunner in de vlammen hoort sissen.

„Dan zou ik je hartelijk uitlachen, Geert... jouw praat voor zotteklap uitschreeuwen. Ik heb onzen overleden heer wel 't best van al gekend."

„Mooi zoo, Wannink! Braaf zoo!" juicht Meiken. Haar spontane bijval brengt een glimlach of spottend

trekje om de kerelsmonden. Allen kijken naar den weduwnaar, die na een dankend knikje tegen het meisje zijn verlegenheid weg kucht.

„Je woorden doen je alle eer aan, boer" betuigt de *Piependop* eveneens. „'k Hoor graag, dat men een doode verdedigt... vooral als dankbaarheid iemand daartoe drijft. Maar... tot mijn spijt moet ik me door jou laten uitlachen. Want wie A zegt, moet B zeggen. En ik weet, dat er onder den kalen schedel van notaris Heerschop een heel groot geheim heeft geschuild... 'n héél zwaar geheim, dat hem nu wel eens geen rust kon laten."

Geert zwijgt even om beter effekt te bereiken. Een van de meisjes smaalt:

„Hm! 't Zal wat zijn. Zoo'n deftig heer zal te biechten zijn gegaan bij den *Piependop*."

De daglooner draait zich om naar het deerntje:

„Jij zegt het goed... 'n deftige, 'n toffe meneer... dàt moet Heerschop vroeger zijn geweest. Daardoor kon hij ook zulk aardig *maagdevolk* in huis krijgen... nog mooier meisjes dan jij ben. En zie je... hm!... later trouwen zulke lieve popjes dan wel eens onverwacht... met den eersten den besten sukkel. 't Eerste kindeke heeft dan een naam... al is 't niet dien van den rechten vader."

Geert spuwt nu in het vuur en toont daardoor zijn afschuw van zulke daden. Pijnlijk verrast kijken allen voor zich. Elk peinst erover, dat Geert dit vast niet uit zijn duim zuigt — daarvoor kennen ze hem te best. Doch niemand durft een conclusie trekken. Met vreemd kwellend gevoel wachten ze naar meer. Niet één neemt er notitie van, hoe meester Heupink, over heel z'n lijf rillend, verdwijnt door

de deur neven zijn stoel. Geeneen denkt eraan als Jans, dat ook zijn moeder vroeger *maagd* was op *'t Meerhoes.*

Vrouw Diekman echter is nijdig. Zijn dat praatjes in bijzijn van haar dochters? Mag iemand dan maar zoo dien laster aannemen? Zij bestraft Geert terstond:

„Nou, nou... weet jij niets beters te vertellen? Ik hou niet van zulk geklets. Dat deugt evenmin voor den bekladder, als voor die wordt zwart gemaakt."

Doch haar les prikkelt den werkman tot zich willen rechtvaardigen:

„Of je 't nu verstaan wil of niet... zóó en niet anders is het voorgevallen met dien fraaien notaris... welken wij allen jarenlang naar de oogen hebben gekeken. Zóó... en niet anders! Wanneer je er nog meer van wilt weten, vraag dan den koster maar eens. Hij begrijpt wel, wie er 's nachts op 't Meerhoes dwaalt... wie er geen rust heeft om de vrouw en 't kind, die hij zoo mishandelde! Den koster zal je immers wel gelooven, hè *moôder?* Nu, hij beweert ook, dat de juffer niet voor niets weer is weggereisd... dat Otger daarom zoo gauw wil verhuizen. Neen, kerels... *Piependops Geert* kletst geen achterklap."

„O *wat* — o, *wat!* Praatjes en meer niets! Niemand mag dit zoo maar aannemen. Niemand — verstaan jullie? Toe, Meiken — schenk de manlui nog eens in. Dat geeft betere gedachten. Zulk gezwets wil ik hier tenminste niet meer hebben," en de Diekboer springt driftig op.

Met den koffieketel in de hand buigt Meiken zich over en tusschen de schouders van hun bezoekers. Geen van hen vindt nu een schertswoord voor haar. Ze

mogen *'t preutken* niet gelooven . . . neen . . . daarin heeft de boer gelijk. Maar waar de oolijke, eerlijke Geert zoo spreekt . . . heeroome's koster tot getuige noemt . . . ja, ja . . . daar lijkt het toch een beetje naar de waarheid. De galbrouwer van straks durft dan ook met zekere overtuiging er op in praten. Doch de boer beveelt kortaf:

„Ik zeg, dat je in mijn huis er verder over zwijgt. 't Is maar al te makkelijk om 'n doode te belasteren . . . al bedoel ik niet, dat Geert en de koster dit er mee voor hebben."

„Hallo, Wannink — je kom omhoog!" tracht Meiken dezen af te leiden. Want hij schijnt van plan om weer op de bres te springen voor zijn overleden heer. 't Bruine vocht spat op z'n hand, doordat het meisje een extra dikken klont er in werpt.

„Au! Moet ik nu vanavond mijn vingers branden?"

„Daarom smul je van Meiken's diksten suikerbrok," plaagt er een.

„Krijg er nu maar geen kleur van, Wannink. Je bent geen papkind meer."

De heele troep giert. Meiken zelf schatert over het tumult heen: „Ze worden jaloersch! Laat ze maar tobben, Mans!"

„Zulke meisjes toch!" en de vader lacht weer vroolijk.

„Hier zet ik meester's koffie neer. Waar blijft die zoo lang?"

„Jans is weggeloopen. 't Is hem hier nu nog wat te rumoerig," meent *moôder.*

„Dan ga ik op zijn plaats zitten." 't Meisje legt haar breiwerk op tafel, schuift in 't hoekje van den haard — juist tegenover Mans. Haar hooge stem is

nu voortdurend tusschen het gesprek van de manlui. Haar rinkelende lach schudt Wannink wakker uit een langen triesten droom.

Buiten door nacht en sneeuw strompelt een eenzame rechtuit — rechtaan. IJzige kou doorpriemt Jans' hersens. Zijn heele wezen verstijft en verstart. Het straks door Geert voor hem ontsluierde licht is stekend scherp als de sneeuwkristallen, welke de storm hem in 't gelaat prikt. Dat licht is helder als 't doodelijk wit om hem heen. 't Beschijnt meedoogenloos stukje voor stukje de raadsels van zijn jeugd. Dat licht verteert alle hoop in hem — alle liefde, alle geloof aan de menschen. 't Toont hem een toekomst zonder glans — somber als de stormhemel boven hem. En alle ontbering, alle eenzaamheid van jarenlang beteekenen hem thans niets, vergeleken bij 't verbijsterende van dit uur.

Jans twijfelt geen oogenblik... hij is het kind, waarop Geert doelde.

Ook op 't Heetveld zit Dika dien avond bij het hoog opgebouwde turfvuur. Haar heele uiterlijk staat naar luisteren. Was Grèds er nu maar!

Ze haalt zijn verkreukelde kaart te voorschijn. Tot tijdpasseering spelt ze woord voor woord het bericht van zijn komst. Of ze repeteert nog eens alles, wat ze hem dadelijk wil zeggen... zoo zacht mogelijk. Want verdriet zou ze Grèds nooit kunnen doen.

Haar blik glijdt af naar 't wiegje onder de klok, waarin kleine Truiken slaapt. Wilskracht en offermoed vaagt de droefheid uit haar trekken. Kom — Grèds zal wel inzien... dat zij hier nu eenmaal is gebonden... aan handen en voeten vast.

In het *oônderschoer* klossen een paar klompen. De klink van de *niêndeur* valt neer. De lang verwachte duikt op in het schemer van de deel.

„*Goôn-aovond,* Dika... scheper en... en..."

Treuzelend blijft de jongeman hakkelen. Verlegen lachend beschouwt hij de meid, welke hij niet hier heeft gedacht... voor wie hij geen naam weet.

„*Reetkappen Jannöken",* helpt de scheper Grèds op weg. „Zag je haar nooit in de kerk? Nou... en ons Jannöken meent nog wel, dat alle jongens naar haar omkijken."

Het rood-wangige deerntje lacht het hardst. Grèds slaat de sneeuw van jas en pet. Bij het aannemen van een stoel weet hij Dika's hand te grijpen en te drukken. 't Is een alles zeggende greep. Zij is er beduusd van. Ineens vervliegen al haar mooie voornemens. Neen!... vandaag kan ze 't hem nog niet allemaal zoo voorhouden.

„Jij treft het niet, Grèds. Of beter — je treft het best... de boer en de meester geen van beiden *op 'n heerd,"* meent de scheper ondeugend. 't Knipperen van zijn flikkeroogjes verkondt de meid, wat hij van Dika en den bezoeker verwacht. Typisch lachend schudt hij zijn ruigen bol. Dat *wicht* heeft de hier thans ongewenschte oogen en ooren er netjes uit gepraat. O, o! die vrouwlui!

Grèds mompelt iets over spijt... dat de mannen nu ook juist vanavond moesten uitgaan. 't Gewone gesprek over vee, zand en land volgt.

„Dus 't gaat jou ginds goed? Ja... wanneer een kerel als jij zooiets aanvat, moet het losloopen. Maar herinner je bijtijds... een boerengedoe verlangt meer dan een mannenvuist alleen. Ben je nog nooit eens

om een goeie vrouw uit geweest?" Scheper's hand valt met een klap op Grèds' rug. De jonge kerel kleurt, schuift zijn pet ver terug op de kleverig bruine lokken. Verlegen tuurt hij naar Dika, welke reeds voor de *spinde* zit, den koffiemolen tusschen de knieën.

„Zoo'n oude vraagal... altijd nog dezelfde! Jij probeert dadelijk iemand *de tonge of te schrappen.*"

„Of verstandigen raad te geven," sart de *maagd.* „Onze scheper is wijzer dan Salomon en alle profeten bij elkaar."

Dika roept de dienstbode en de twee mannen redeneeren door... hoe moeilijk het is om zonder boerin huis en hof te bestieren.

„Hoor nu onze oude eens! Net of hij veertig jaar als weduwnaar op 't Heetveld huist, inplaats van hier onbezorgd het vet uit den pot te likken," spot Jannöken tegen Dika.

„Jakkes, wat praat jij scherp. Dat kan ik over onzen scheper niet hooren. Het is de trouwste, die ooit op onze boerderij *hèf roônd 'egaon.*"

„Buiten Grèds dan, hè?" hervat het plaagzieke meisje. En Dika bloost.

Grèds moet zich vergasten aan de door Dika gebakken *roggenstoete, an schinken en metworst.* Onderwijl bezorgt Dika ongemerkt een lesje aan het jonge Jannöken. Ze laat den scheper zijn levensgeschiedenis vertellen:

„Ja... toen ik zoo'n bengel was, ging 't heel anders op 't Heetveld. Jullie weten — ik werd hier geboren. 't Werd eerst langzaam het groote gedoe van thans. *'n Bes-vaer* had de eerste stukjes hei met eigen hand omgespit, bemest en bezaaid voor zijn heer...

voor den eigenaar van alle hei achter den esch. Jaar in jaar uit had de *bes-vaer* een taaien strijd volgehouden tegen 't altijd weer door groeiende *heet*. Van kunstmest was destijds nog geen sprake en iemand had hoogstens twee koeien op stal. Van melk of boter was weinig te maken. Want de beestjes trokken toen wagen, ploeg en eg ... inplaats van in de wei te grazen. Toen vader trouwde waren de heerendiensten nog een gewoonte. Eerst het mooie land van *den heer* bewerken, die op jacht ging of uit rijden... daarna je eigen boel redderen. Zelfs de vrouwen moesten op het Meerhoes helpen roggebinden, hooien, aardappelsrooien... ja zelfs wasschen. Daarmee betaalde je dan de huur... vaak meer dan dubbel. Want het eigen gewas op 't land verrotte soms daarvoor. *Halloo!* ... je leefde toch tevree. Iemand was al blij, wanneer *de heer* hem terug groette, als hij de pet voor hem afnam. Je hield van het eigen erf... werkte daarvoor dag en nacht... Je knabbelde brok voor brok van de hei af. 't Was je trots, als je den heer een nieuwe wei of akker kon toonen. En je dacht er niet aan, dat het niet jou, maar zijn eigendom werd... dat je zwoegen en zweet niet jezelf maar hem rijker maakte... dat hij juist daardoor later je huur zou kunnen verhoogen... dat je tot eigen schade ieder jaar een paar dagen langer op 't Meerhoes moest gaan helpen. Ik zeg 't nog eens... wij leefden gelukkig. Tot... ja... daags na mijnen trouw stierf onze heer. 't Meer..."

„Jij getrouwd?" roept Jannöken. Maar hij luistert niet, zoo vol is hij van de droeve herinnering.

„*'t Meerhoes!* en al z'n onderhoorige boerderijen ging over aan een jongen rijken notraris. Toen

begon de eigenlijke ellende. Nieuwe heeren, nieuwe wetten! We moest meer pacht betalen... véél méér! En in baar zilver. Opbrengen voor het land, dat wijzelf met taai geduld hadden ontgonnen... el voor el. 't Was vreeselijk! Waar we vroeger nog hesp en boter en stoet hadden, bleef ons toen niets dan wat olie-pannekoek of karnemelk. 't Varken, de boter en rog moesten verkocht om 't zilver te maken voor de hooge huur. Och hemel, wat waren dat jaren! 't Liep mis op 't Heetveld. De oogst viel tegen. De zwarigheid drukte onzen werklust. Mijn vrouw sukkelde. Vader stierf. In den veestapel kwam de *krengte*. Toen kwam ook mijn vrouw te vallen bij de geboorte van ons eerste kind. Beiden hebben ze dáár gestaan," en hij wijst naar de oude klok, waaronder nu Truikens' schommelwiegje. Treurig blikt hij verder door het hem zoo dierbare huis. Zijn zucht soeft door de duistere stilte — evenals het ademen van de dieren in den stal.

„Ben je nooit weer getrouwd?" vorscht de *maagd* en er is ontroering in de woorden.

„*'k Zeg 't jà*... het liep allemaal verkeerd. Dag en nacht tobde ik over het geld, dat er moest komen. Ik miste overal de hulp en de zorg van mijn beste echtgenoote. Ze was door geen ander te vervangen. En ik verloor den kop erbij... ging op een goeien dag naar notaris... vertelde hem alles en bood hem het beetje, wat mij nog reste. Inplaats dat hij het inzag en me hielp... mij, die leven en goed veil had voor 't oude gedoe hier... notaris nam aan. Een maand later was alles verkocht. Ikzelf dwaalde van hoeve naar hoeve voort. Maar het heimwee dreef me altijd weer hier heen. Toen Heupink hier boerde... hij had dat zwerven zelf ondervonden en wist wat

het beteekende... toen heeft Heupink me teruggehaald op den hof, die mijn vaders en ik hadden gewonnen. En ik moet het getuigen... hij en zijn familie hebben dat laatste nooit vergeten. 'k Vond het op 't Heetveld beter terug, dan ik het er tevoren ooit kende. God zal 't hen vergelden, dat mijn doodkist dáár ook eenmaal mag staan."

Zijn dorre vinger wijst weer naar dezelfde plek als straks. Geruimen tijd zit het viertal zwijgend neer. 't Loeien van een der dieren achter klinkt onverwacht somber klagend. Dit jaagt een huivering door hun leden. De grijsaard is het, die weer 't eerste begint. Hij klopt Grèds op de knieen:

„Zie je... ik heb 't aan den lijve ondervonden, wat het is om alleen te huizen op zoo'n plaats. Er staat niet voor niets in de Schrift: 't Is den mensch niet goed alleen te zijn. Denk daaraan, jongen."

Voor de ander kan antwoorden, verdwijnt de oude in de diepte van de deel. Ook de dienstbode neemt haar stopwerk en naaikist op. Zij loopt de *bôvenkamer* in. Verlegen zet Dika zich neven Grèds neer aan den haard. Zij plukt aan 't zwart geruite rouwschort en hij draait zijn klomp in de asch.

„De scheper heeft gelijk, Dika. 't Wordt tijd, dat ik trouw. En... jij weet immers, waarom ik vanavond door dit hondenweer kom gestapt?"

't Meisje kijkt verschrikt naar het wiegje. Hoort ze de kleine kreunen?

Hij begrijpt dit. Een schaduw flapt over zijn gloeienden kop.

„Ja 't kind. Maar de boer zal ook eens weer aan een huwelijk denken. Dan wordt het voor jou hier vast niet gezelliger — wel?"

Hij neemt haar hand. 't Is een stomme bede om hem nu niet meer ongetroost weg te zenden... om tenminste nog eenmaal te zeggen, dat hij desnoods mag wachten op haar. En in Dika steekt de storm weer op, waartegen ze sedert het overlijden van de zuster immer heeft gestreden.

Heer nog toô!... mag ze 't een of 't ander doen?... hem hoop blijven geven?... altijd weer laten wachten? En later? Ze rilt... omdat later een vreemde hier *roônd 'n heerd* zal bedisselen... de kleine verzorgen, het huishouden doen. Dat komt eenmaal zeker. Wat dan met haar?

Verward rukt ze zich van hem los... kijkt naar hem met oogen, waarin alle vragen tegelijk weerspiegelen. Dit roept voor Grèds het oogenblik op, waarin zijn liefde voor haar ontwaakte... toen hij onder weg eens het teere, struikelende meisje opving. Daar... eensklaps heeft hij haar ook nu in zijn armen.

„Heb geduld tot na *Sint Jaopke?* Dan is het een half jaar met Truiken. Groote hemel!... begrijp dan toch, jongen. Ik kan Mans immers niet vragen mijn eigen zuster..."

Haar gejaagde adem vliegt langs zijn gelaat. Een van zijn tranen valt op haar wang en doet haar stokken.

„Altijd weer geduld! Hoeveel jaren reeds?"

Opnieuw trekt ze zich los en vliegt naar de wieg. Met 't slapende popje treedt ze vlak voor hem. Hij verstaat deze smeeking. Zijn eeltige hand streelt het kind wakker.

„Jouw oogen... precies jouw oogen, Dika!"

„Is 't geen lief ding?... geen engeltje?"

„Hoe kan 't anders? 't Lijkt ja op jou!" en zijn lach keert weer. In een ommezientje besluit hij:

„Goed — tot na *Sint Jaopke*. Maar eerst vieren we saam Pinksteren. Dan kom ik terug."

„Dan zal die mooier zijn dan mijn Paaschdag," jubelt Dika.

Onverwacht trekt hij haar nog eens naar zich toe — haar en de kleine. Zóó... en dan ginds in hun eigen tehuis! juicht zijn hart. Ook zij denkt eender. Maar Truiken begint te huilen. Na een kus laat Grèds beiden vrij. Want buiten roezen stemmen. Door de voordeur stoeit een koppel jong volk naar binnen — knecht en boerenzoons, die met Mans op het *Diekhoes* zijn geweest. Onderwijl sluipt de vrijer onbemerkt chter de staldeur uit. Dika glimlacht erom.

„Nog koffie in de *smodde?* Nog tabak in *'n buul?*" schreeuwen eenige bezoekers vrij. Allen zijn belust op een afzakkertje hier, waar ze sedert lang niet meer buurtten.

Dika blijft lachen. 't Is of de vreugd opeens weer onder de oude balken opleeft. Mans zet ook al een snuit, of hij van de kermis komt.

„Waar de meisjes zijn!... Waar de meisjes zijn!" neuriet een uit den troep en maakt een rondje met den tabakszak.

„Toch wat, bij gebrek aan beter!" wordt hij geplaagd.

„Aardige deerntjes, die van *'t Diekhoes* — hè Wannink?"

Deze knikt beamend. Dika ziet den blos, die over zijn gezicht oplaait. Een blijde gedachte kleurt ook haar hoofd. Dát zou uitkomst zijn!... één van haar buurtjes, die ze van kind af kent. Já... dat zou dragelijk zijn.

Uit eigen beweging... louter van genot om de pas gerezen mogelijkheid haalt ze een flesch te voorschijn. Staande drinken de kerels beurt voor beurt uit hetzelfde glaasje. Daarna host de troep weg in storm en sneeuw. Mans schuift de grendels op de deuren.

„Laat de zijdeur open. Jans is er nog niet."

„Waar zit hij dan? 'n Uur geleden is hij reeds bij Diekman weggeloopen. Hij zal den buik ook wel vol hebben gehad van dat gezwets daar. Maar waar hangt hij nu uit. 't Is noodweer."

„Hij zal wel gauw komen," meent Dika eenvoudig. Zij heeft geen zorg. Haar broer doet vaak zulke vreemde dingen... verkiest zijn eigen weg te volgen.

Blij doende brengt ze den boel op stee. Tusschen de berookte gebinten en ook in haar is iets blijven hangen van de lawaaierige vroolijkheid. Mans vertelt eveneens grappen aan den scheper... hoe de *witte wieve in Piependop's tonne* belandden. De toehoorders lachen zich tranen. En als ze zich ter ruste leggen in de diepe beddekasten langs de muren, dan bedenkt ieder, hoe 't vandaag een heel andere dag is geweest. In maanden beleefde 't Heetveld niet meer zooveel vreugde.

Dika soest weg in de mollige warmte van een veeren bed en teruggekeerde geluksvisioenen. Eindelijk hoort ze Jans. Hij pakt het voor hem neergezette olielampje en schuifelt de *bôvenkamer* in. Zij valt in slaap. In haar droom spint ze al het linnen voor haar uitzet.

De meester knielt oudergewoonte bij de tafel van zijn slaapvertrek. Doch er is geen gebed op zijn lippen, in zijn hart. Z'n denken is verkild en verstijfd het rillende lijf. Z'n hoofd bonst op de tafel, alsof het tot één zware ijsbrok is vervroren.

Wat doet hij eigenlijk op de knieën? Wil hij als altijd danken? Waarvoor?

Een wreede hoonlach vertrekt het door sneeuw en kou strak geworden gelaat. Hij vliegt overeind — grijpt tot afleiding het eerste boek, dat ergens rondslingert. 't Is een wit bandje, waarop een figuur in purper danst en de harpe tokkelt.

Dansen? Eenmaal heeft hij dat ook gedaan... rondgetold met... zijn eigen zuster!

Jans hoonlacht opnieuw... akelig, snijdend scherp. Gedachteloos slaat hij von Kepler's boek open. „Meer Vreugde" zegt hij den titel. Doch het dringt zelfs niet tot hem door, dat deze in zijn hand thans een bespotting lijkt. Want in zijn binnenste woelt haat en afkeer van allen en alles!

Jans bladert en bladert... begint te lezen als een zwakzinnige... alleen om maar niet meer aan al 't gehoorde te denken... waarvan hij vaag vermoedt, dat 't hem slecht zal maken. Net een idioot prevelt hij de woorden na: Wanneer groot ongeluk u drukt, hoe noodig is het dan om niet onafgewend te blijven staren op dat ééne donkere punt.

't Donkere punt... dàt dringt toch tot hem door. Is hijzelf voortaan niet een donker punt?... een uitgestootene?... een paria?... met een naam, die hem niet toehoort. Is hij meer dan een afschuwelijke vlek op de nagedachtenis van zijn ouders?

Voor hem leeft die scène op, hier in hetzelfde kamertje destijds afgespeeld... Heerschop met dwingenden heerschersblik... moeder daarvoor wegkrimpenden, 't behuilde gezicht achter haar schort... en hij aan Heupink's hand... vol blijheid, omdat hij nu meester ging worden.

De jonge man balt zijn vuisten. Die ellendeling!... die moeder...!

De bedrogene rijst voor zijn verbeelding. Groote God... ook zij zondigde!... zeker! Maar zij herstelde een leven lang, wat ze in één zwak moment misdeed. En het herdenken van haar zachte goedheid verwart eenigzins het hard geworden oordeel van haar zoon. In wat weeker stemming leest hij verder: Dat de wil u tot opgewektheid dwinge en tot omhoog zien in 't duister.

Zou die schrijver wel ooit verdriet hebben gekend? Zou die wel weten, hoe'n machtig leed er kan leven in een menschenziel!... in een hart, dat door één slag alles verliest?

De onderwijzer slingert het werkje ver van zich neer. Hij ontkleedt zich werktuigelijk en neemt aldus wat wijwater. Doch die zinnen hebben het edele *ik* van Jans toch beroerd. En hij pakt het boekje weer op.

„Blijven wij verheugd in 't verdriet. Daarin schuilt bij 't licht des geloofs een koopprijs, een waarborg voor eeuwige geneugten. En een middel tot grootere gelijkvormigheid aan onzen Heer."

Deze luid gezegde overweging uit het boek wordt een soort avondgebed voor den lezer. Zijn blik dwaalt af naar het kruis neven de bedstee. „Gelijkvormigheid met den lijdenden Godmensch," murmelt Jans. Dat heeft zijn moeder betracht... iederen dag van haar huwelijk. Is de leerling soms beter dan de meester? — herinnert Jans zich. Droeg Hij geen doornenkroon, smaad en laster... en dat voor die hem martelden?

Doch 't spook van de wanhoop dwaalt weer om

den meester heen. Geen vader... want die gaf hem prijs aan grooter verlatenheid, dan de knaap uit de heihut, dan een schooier langs de straat. Alles weg!... z'n naam, toekomst, beter tehuis... het gekoesterde meisjesbeeld... alles!

Doch vanaf het kruis meent hij te hooren: Mijn God, mijn God! Waarom hebt ge mij verlaten?

O, ja... een middel om met Hem te lijden, te herstellen. In den jongen man valt een schitterend, mild-verwarmend licht. De verkilling wijkt ervoor. Zijn bloed vloeit weer regelmatig en verkwikkend door zijn ledematen. Hij beziet het over hem gedaalde nu van een geheel andere zijde. In geluk en aanzien zal hij zijn weg niet mogen gaan. Welnu — dan wil hij als paria den Christus het kruis helpen sleepen.

Jans' lijdensnacht wordt er een van offers en gebed... voor haar, die hij als zuster verder van zich weet dan ooit te voren.

Dien nacht kampt ook nog een ander zijn strijd. Harm Diekman tuurt door het zwart van zijn bedstee. Neen! Nu gaat hij nooit meer naar *'t Leepinkshoes*... naar Hanneke. Hij wil Truikens lieve beeld niet uit zich laten verdrijven. Voor altijd moet dat ongerept bewaard. Hij wil nog een poos wachten en dan weer eens met *heeroome* praten over zijn kloosterplan. In 't klooster lijkt het hem mooi en makkelijk... wat arbeiden, een beetje vasten, op tijd zoo'n gebedje. Och, ja... *'n aordig pètken um naor Bôven te kuieren.* Veel prettiger dan dat zware boerengetob.

Maar wat was Hanneken anders vriendelijk tegen hem. 'n Lief schalksch ding — dát is Leepink's eenige wel. En mooi!... als geen andere! Feitelijk nog

aardiger om te zien, dan Truiken was . . . flinker nog en gezonder. Truiken kon vaak zoo bedaard zijn . . . natuurlijk door al dat gesukkel op 't Heetveld. Maar ze was dat dan toch . . . soms ècht vervelend. Daar hij nu eenmaal eerlijk moet oordeelen — Truiken hield hem altijd op zoo'n afstandje. Terwijl Hanneken hem aanhaalt. Ja — dat deed ze vanavond ronduit. En hij mag dat wel. Is het soms geen eer, wanneer Leepink's rijke erfdochter je de voorkeur geeft, tusschen zooveel voorname boerenzoons?

Jakkes! . . . nou denkt hij toch weer al den tijd aan Hanneken. Och . . . er steekt toch ook niets in. Wat zal 't hem schaden, als hij nog eens zoo'n enkelen keer *naor 't Leepink geet praoten?* Kom — zoo vast moet een kerel als hij op z'n klompen staan! . . . een toekomstig monnik als hij! Voortaan buurt hij daar alleen om wat te genieten van Hannekes' voorkeur voor hem.

Met dit voornemen slaapt Diekman in. Terwijl *moôder* hem eruit roept, droomt hij juist, dat hij als boer op 't Leepink huur uitbetaalt aan tien daglooners tegelijk.

PINKSTERBROED.

Uren wentelden tot dagen, de dagen tot weken en maanden... vol van zwoegen en moeilijk verdanen arbeid. In die lange moeizame wenteling van tijd en zaken glimmeren enkele herinneringen net dwaallichtjes voort — prettig stille Zondagen, roezigdrukke markten, 't Paaschfeest met z'n groote vuren op iederen heuvel en elke vlakte, de dorpsleut en de joel van de laatste *praotaovonden*.

Iederen dag klom de zon hooger in de lucht. Maar ook iederen dag vorderde hun krachten langer. Van buurten en lolletjes was geen sprake meer. Gelijk één brok moeheid vielen allen 's avonds in hun bedden neer.

't Is dan ook geen wonder, dat ze den zomerschen Pinksterdag beleven als een verademing — een bijzonder feest, midden tusschen zorgen en gewroet.

Na de vespers wandelt Jans den esch af. Zijn harteklop is blij en toch onrustig. Hoe zal de pastoor opnemen, wat hij dezen heeft te vertellen?

Vanaf het schoolplein in de verte huppelt een jubelend zingende kinderschaar. Bij wijze van boog dragen ze in hun midden een opengebroken, versierden hoepel. *Leisken van 'n Kleibakker* stapt daaronder als *Pinksterbroed.*

De meester ziet aan het hek van de speelplaats den dorpskapelaan. Groetend roept de priester:

„Kijk 'ns, Heupink — daar sta ik nu met mijn prachtige bloemen. 'k Heb ze 't pasteurken afgebedeld voor de kleinen... maar jawel! Deze vinden een zijden lap en een witte margariet veel mooier. De peuters wezen mijn hulp beslist af. Een zei zelfs met 'n bedeesd snoetje: *wat zal heeroome nou van oônze olde gebroeken of wetten?* Verbeel je, zoo'n nest! Wat zal de pastoor mij uitlachen! Hij heeft 't mij net zoo voorspeld... al gaf hij de bloemen. En je moest de koster eens hebben gehoord, toen hij de mand hierheen droeg!"

Jans blikt met 'n mat lachje naar den korf vol zonnige goudsbloemen en paarse seringen, welke zijn scholieren versmaadden... om de zelf meegebrachte versierselen te kunnen gebruiken. Over de straat we-

melt de bonte stoet verder — meisjes, behangen en bestoken met helkleurige lappen, linten en prenten — jongens, aan wier petten de bussels veldbloemen potsierlijk wapperen. Tusschen allen in loopt het door hen zelf gekozen bruidje — met pinksterbloemen bekroond. De kindergezichtjes glinsteren van onschuldigen overmoed. Hun kelen schateren de vreugde om het heerlijke leven uit.

„Wanneer u een paar jaar hier is, zal u deze dreumessen beter begrijpen, kapelaan. Hier geldt: Zoo de ouden zongen, piepen de jongen. Een vreemdeling lijkt dit 'n rare vertooning. Voor onze kleinen is het echter een even gewichtig gebeuren als het Paaschvuur-stoken voor hun ouders. Het eene zoowel als het andere is een overgeleverd gebruik . . . dat zóó moet gevierd of . . . liever heelemaal niet."

„Keur jij dat spel goed? Die *eierbroed* — dat kind, wat eieren zamelt in haar korfje? Jongens, bedelend om wat centen? Leeren ze zoo niet het snoepen of erger?"

„Heusch — u ziet te ernstig. Heel Reubergen moest dan immers tot één dievenbende zijn opgegroeid. Weet u, wat dit onschuldig vermaak oorspronkelijk tot doel had? . . . Om arme kleinen, welke Paascheier-eten alleen bij naam kenden, eens een flink maal te bezorgen. Ik mag dat vasthouden aan het oude wel."

„Ik begrijp, dat jij er zoo over denkt. Jij bent hier geboren en getogen. En 't is ook wel aardig om die kleuters vroolijk te zien. Ikzelf wilde ze immers aan een mooiere versiering helpen. Maar dit gebruik schijnt me heelemaal verbasterd. Je zal moeten toegeven, dat ginds lawaai absoluut geen doel meer heeft. Laten we hen daarvoor wat anders geven . . . bijvoorbeeld een schoolfeest of een leerzame bioscoopvoorstelling."

„'k Ben dat niet met u eens, kapelaan. Deze ouderwetsche pretjes hebben nu ook nog wel een doel — geloof mij. Oude gewoonten vormen hier den onderlingen band tusschen de families. Onlangs prees u de menschen hier, omdat ze elkaar in alles bijstaan... dat de lui zoo gehecht zijn aan hun geloof en geboortegrond. Neem gerust aan, dat dit grootendeels is te danken aan hun gezamentlijke voortleven in oude tradities en eigenaardige gewoonten. Zulke dingen laten mooie zonneplekken na in een kinder- of menschenziel. Later — als de schaduwen vallen, zoekt iemand die lichte plaatsen weer op... wijzen deze vaak het goede paadje-terug weer aan."

De geestelijke ziet den meester aandachtig in het gelaat. De eerste valt op, wat Jans-zelf niet merkt. Hij dreunt deze zinnen eruit als een van buiten geleerd lesje... als iets, wat hij waarheid weet, maar dat hijzelf niet meer meeleeft.

„Hoor dan eens wat 'n gezang! Pf... f! Niets dan klanken, waaruit geen woord is op te vangen."

„Wel, neen. Dit lied is een bede om een aalmoes, een zegewensch voor den gever. Ik moet naar de pastorie. Laat ik uw mand terugdragen. En luister nu eens — ik ken het nog wel."

Jans begeleidt het gezang van de kleinen deundeinend:

Orei-oroet... orei-oroet!
Daar komen wij aan met de Pinksterbroed.
Wij komen bij een rijken man,
Die ons wel vast wat geven kan.
Veel zal hij geven,
Lang zal hij leven!
God's Geest moog' hij erven
En zalig eenmaal sterven.

God!... hoe lang is 't geleden, sedert hijzelf zijn Pinksterbroed volgde?... sedert hijzelf onbezorgd meezong?... net als de armste uit ginds troepje. De meester sluit zijn oogen. Doch terstond is 't weer gerezen leed weg. 't Ideaal, dat sedert dien vreeselijken Aprilnacht in hem werd geboren, lokt heviger dan ooit. En al 't oude schijnt verstorven.

Weg van hier! Sedert hij vanmorgen zijn benoeming ontving, weet hij, dat de zon ook voor hem weer schijnt... ginds, héél ver over den oceaan! Zijn kloeke wil en besluit hebben de jarenlange kilte uit z'n bestaan gevaagd. Het is vreedzaam en stil in zijn binnenste.

„Wat kunnen die kinder een lawaai schoppen. Hoor toch eens!" De kapelaan schudt van 't lachen. Hun beider voetstappen klinken door de zon-heete straat... een lustig deuntje door de terugkeerende zondagrust. Het roept pastoor terug naar 't raam, vanwaar hij daar juist zijn kleinen gadesloeg. Jans hoeft niet meer aan te bellen.

„Wel, wel! Onze bôvenmeester weet de pastorie nog weer te vinden!" verwelkomt de grijsaard. Jans op de stoep beseft, hoe verkeerd hij deed met hier een heelen tijd weg te blijven. Een vaderlijke handdruk en Heupink weet weer, dat zijn vrees ongegrond was: *Heeroome's* trouwe kijkers zouden hem nooit het geheim hebben herinnerd, wat reeds zooveel jaren daarachter lag verborgen. Een ophalen van al 't voorbije hoeft hij ook thans niet te verwachten. Hij schaamt zich over deze veronderstellingen, waardoor hij zijn groote besluit voor den pastoor verzweeg. Bedremmeld antwoordt de meester op diens vriendelijkheid. Jans' blik dwaalt naar den lonkenden goud-

schijn achter in de gang. Zooals altijd voorkomt *'t pasteurken* dien onuitgesproken wensch:

„'t Is er vandaag al mooi. Laten we buiten een pintje drinken."

Hij roept zijn huishoudster: „Breng 'n paar glazen gerstenat onder de vlier."

In den hof is 't al weelderigheid, wat er bot en tiereliert. De zon broeit er levenwekkend over brekende knoppen en bloesems, over snaterende vogels en nesten vol eiers, op groenende graszoden, waarop mieren en kevers bokje-over spelen, over al wat er zoemt en sjirpt. Ook over beide mannen, die even wegdoezelen... niet weten hoe het gepraat te herbeginnen. Want gelijk Jans komt aandragen met een nieuwtje, wil ook pastoor hem er een meedeelen.

Vanuit de steeg langs de kerk raast het kindergezang tot hen: Orei-oroet!... orei...

„'t Is 'n poos geleden, toen jij ook zoo meedolde... toen ik op Pinkster mijn gave in jouw busje wierp. 'k Weet 't nog best — jij liet mijn dubbeltje dadelijk aan de *Pinksterbroed* zien."

„Aan Lotti Heerschop" en 't is of Jans niet zijn geluid, waar dat van een ander verneemt — zoo doodnuchtertjes spreekt hij haar naam. De herder tuurt terzijde naar hem. Hoe is 't nou?... hebben Lotti en hijzelf zich zoozeer vergist? Opeens wil hij 't dan ook maar dadelijk vertellen. Of Jans vriendschap ofwel méér voor Lotti gevoelt — in ieder geval moet hij dit van *heeroome-zulvers* hooren.

„Heb je nog wel eens bericht van juffrouw Heerschop ontvangen? Ik bedoel... schreef ze jou reeds, dat...?"

„Neen," zegt hij streng-kort en afwerend. „Maar

ik kom u eigenlijk iets meedeelen... iets, wat u wel zal verbazen. En wat u hopelijk toch zult begrijpen en goedkeuren... u, mijn eenige vriend. Ik kreeg vanmorgen van het ministerie mijn benoeming als schoolhoofd te Woerawaja."

Pastoor's bierkroes plonst op tafel terug. Met saamgevouwen handen blikt hij héél diep in Jans' oogen. Deze knippert zelfs niet met de leden. *Heeroome* kent immers de heele geschiedenis. Niet nog eens wil hij zich laf en bang toonen om het kwaad, waaraan hijzelf part noch deel heeft.

Wederkeerig ziet Jans op 't ouwe gelaat den vreeselijken twijfel van één oogenblik. Dan glimlacht de priester mild, vol meegevoel. Zijn vingers beroeren Heupink's hoofdhaar... als in zegening.

„Ja... ga, beste jongen.... ga waar God jou roept. Waar een leek met jouw opvatting en kennis misschien meer goeds kan stichten dan tien missionarissen. Daar ligt een onafzienbaar arbeidsveld voor jou klaar. En later moet je daar een gezin stichten, dat een voorbeeld wordt voor alle overigen. Zeker, Jans — je hebt wel gedacht en gedaan. Dat keur ik onvoorwaardelijk goed."

Geen woord verklikt, dat de geestelijke de oorzaak van Jans' verlangens en vertrekken kent. De onderwijzer is hem daarvoor zéér dankbaar. Zoetjes keuvelen ze door... over 't schoone Indië... over Woerawaja in 't bijzonder. Wanneer 't weer vacantie wordt, reist Jans heen... is er te Reubergen een andere *bôvenmeester*. Meester-zelf weet iemand, die hem kan vervangen.

Juist als de grijsaard het hoofd opheft om nu over Lotti te vertellen, begint Jans nog eens:

't Lijkt me toe, dat 't op 't Heetveld de laatste maand heel wat beter marcheert. Dika laat nog wel niets merken. Maar ze fleurt totaal op. Grêds komt telkens en... Mans loopt tegenwoordig iederen dag met een boodschapje naar *'t Diekhoes.*"

Jans houdt stil — laat verder liever raden, wat hij meent.

„En als Mans geen boodschap heeft, bedenkt Dika er een voor hem! Ha..ha..a! Is 't niet zoo? Ja, meester — een meisje is vindingrijk, wanneer haar eigen en een anders geluk op 't spel staan. Ik ben 't trouwens met haar eens. In zoo'n bijzonder geval kan een weduwnaar gerust na het rouwjaar hertrouwen. Wie denk je, dat het is? Meiken, hè?"

Jans knikt. 'n Fijn glundertje krult de rimpelige slap-oude lippen.

„Je hebt graag, dat ik eens met Mans praat, hè?"

„*Heeroome* — u is met recht de herder van uw kudde. U raadt iemands gedachten, voor deze tijd hebben om zich in onze hersens vast te zetten."

„Wil ik jou dat kunstje ook eens leeren? 't Zal je ginder best te pas komen. 't Gaat maar heel eenvoudigjes. Je hoeft slechts allen en alles lief te hebben, wat God aan je toevertrouwt. Beschouw de zielen als een Godsgave, die je Hem mooier wilt terugschenken. Ik meen zoo... probeer ze uit liefde voor Hem altijd op te sieren. Zie je, m'n jongen — wanneer je als priester, ouder en onderwijzer je taak zoo opvat, ga je belang stellen in de kleinste voorvalletjes of kwesties. Want de levens zijn nu eenmaal gebouwd uit een reeks kleinigheden, waardoor een mensch zijn hemel moet verdienen. Hoe ouder ik word, des te meer besef ik, dat God van de meeste lieden geen

groote daden wenscht. Trouwens... 't is dikwijls zwaarder voortdurend trouw te zijn in het geringe, dan een enkelen keer eens 'n ware heldendaad te verrichten. Daarom moet men ook in 't nietigste belang stellen, z'n schaapjes daarin voort helpen."

„Ja — vanaf 't standpunt „eeuwig" is hier beneden alles maar „ein Wenigkeit". 't Roest voorbij... 't leed zoowel als 't genot. En alleen 't edele blijft. De laatste weken heb ik daarover gepiekerd en 't maakte me sterker dan jaren vol getob en gemis over dingen, die anderen als vanzelf-sprekend bezitten."

„Ferm zoo, kerel! Je doet me vandaag 'n hoop pleizier. Al 't genot tesaam is niet in staat één flink karakter te vormen. Wat toch een mooie dag? Vanmorgen zoo'n opgeruimde brief van Lotti en nu nog jouw groote nieuws!"

Een koeltje zoeft door de vlier, giet bloezemregen over beiden uit. Zonnevlekken dartelen door 't frissche pluisgroen en de witte trossen. Ze doen krijgertje met de schaduwen op de paden.

„Je maakt me den dag tot een werkelijk hoogfeest, meester. Jij en juffer Lotti! Met haar brief in mijn zak droeg ik vanmorgen mijn Dankoffer op. Ze schrijft me, dat ze een werkkring heeft gevonden... tusschen de heidenkinderen van onze steden. Ze voelt zich daar recht op haar plaats. Als 't haar blijft bevallen, hoopt ze zich voor altijd te verbinden aan dit Catechumenaatswerk. Zie je — ik ken Lotti. Het zal haar blijven bevallen. Ze wordt een ware moeder voor honderden zieltjes. Staat dat bericht jou ook niet aan?... net als mij?"

Goddank! Lotti is geroepen als hij!... uit het lauwe sleurleven weggetrokken! Jans heeft niet noodig

te informeeren, of zij soms wist van 't vroeger gebeurde. Na haar onverwacht vertrek twijfelt hij aan 't laatste niet meer. *'n Piependop, 'n Zijgdoôk* en 'n heele rij Reuberger kletsers droegen 't spookverhaal van 't Meerhoes immers door de omgeving Maar hun gezwam kan hem niet meer hinderen. Ook Lotti is thans gelukkig. Beschikte God soms niet alles ten beste?

„Veel dank voor dat nieuwtje, *heeroome*." Hij geeft den grijsaard onwillekeurig den lieven naam uit zijn en haar jeugd. En deze meent:

„Warempel — ik beleef haast te veel pleizier aan mijn kinderen."

De onderwijzer neemt afscheid. Groetend naar de vensters links en rechts spoedt hij zich huiswaarts. Uit de boerderij aan 't eind van de straat klinkt blij:

„Hola! Ik ga ook mee!"

Diekboer's Harm komt naar Jans toe, loopt met dezen op.

„'k Zag je naar de pastorie wandelen, meester en heb op je gewacht. Jij moet nu immers mee naar *'t Diekhoes*. De anderen van 't Heetveld zullen er wel reeds zijn."

„Natuurlijk vergezel ik jou. 'k Verkorte mijn bezoek aan den pastoor. Zeg — wat heb jij? Wat zie jij er leuk uit?... net of je naar een bruiloft moet."

Jans en ook de jongeling lachen luid. De eerste moedigt aan: „Vooruit met je geheim, *maot*?"

„Neen, meester — ik vertel jou niets, dan dat Leepink's dochter het aardigste meisje van Reubergen is. En dàt weet jijzelf best, ha...ha..a!" Harm's galmen klatert over den esch, langs het reeds overal gelende koren.

„Eveneens dat Leepink's *stee* de rijkste is van

uren in het rond," vult Jans aan. „Kerel, ik feliciteer jou van harte. Ja — doe nu niet zoo raar... je hebt het nu toch verklapt. Omgekeerd mag je mij ook gelukwenschen. Want..."

Hij bedenkt ineens, dat ze dit op 't Heetveld eerst moeten vernemen.

„Want...?" polst Harm nieuwsgierig.

„'k Wilde zeggen... het schijnt of er tusschen onze beide buurhuizen gauw een nauwere band zal worden geknoopt," verdraait meester het antwoord. Een triest herinneren overwaast het andere gezicht. Harm blikt den weg omlaag af... in de wei rond 't Heetveld... vroeger dagelijks afgezocht naar haar, die niet meer is. De boer zucht en:

„God's pêdkes sint veur oôns vake 'n raodsel, meister! — vaak heel verschillend van wat wij onszelf wenschen. Maar dat heb ik reeds geleerd... klagen en verzet helpt daarop meer achter- dan vooruit."

Met gebogen koppen stappen ze tusschen de felle lichtglansen over de rog. Harm laat bij wijze van uitleg volgen:

„Verbeel je nu eens, dat ik als Truiken's weduwnaar op jullie hof woonde! Neen... niet wij, maar *'n Leeven Heer* bestiert het altijd op z'n best. 't Is echter jammer, dat men zooiets pas later begrijpt... wanneer men eerst hoopen verdriet heeft verzet."

„Och... dat is eveneens goed. 't Maakt je flink. 't Is een soort turnoefening voor de ziel. 't Leert iemand over de hoogste hindernis heen te wippen... net of dat 'n molshoopje is."

„*Krèk zoô*!" en de bruine kop wordt weer vroolijk. „Oefening baart kunst — heet onze tooneelclub immers. Je ziet later niet meer tegen groote sprongen op. Want

je weet, dat je toch *op de peutkes* terecht komt. Ik bedoel... God zorgt wel, dat je daarheen wipt, waar Hij je wil hebben. En dáárop komt alles neer!" besluit hij met den uitroep van alle filosofisch aangelegde Tukkers.

Vol begrip snelt de onderwijzer achter den nu weer fluitenden makker omlaag. Hebben ze niet allen zulke vreemde sprongen gemaakt?... Harm, Truiken, Dika, Mans, Otger, Lotti en hijzelf?... hun ouders voor hen? Bracht God ze niet allen door het lijden op Zijn juisten weg?

In het laantje naar Diekman's erf host de zingende kindertroep van straks hen tegemoet. Beide jongelui dein-deunen mee:

Daar komen we aan met de Pinksterbroed
Orei-oroet! Orei... oroet!

Ze offeren hun cent in de busjes, waarmee de knapen rinkelen. De *eierbroed* verhaalt hen, dat Meiken vandaag tien eieren in het mandje telde — inplaats van de gebruikelijke drie.

Meiken tiereliert met de bende tot aan het hek, dat ze achter haar sluit. Gekscherende wandelt ze tusschen Jans en Harm terug. Tusschen de berkestammen door glundert ze tegen Heupink's Dika en Wannink, welke met haar ouders door den voorhof drentelen... of keuvelend stil staan bij ieder boonen- en blommenbed.

„Kijk er al het moois niet af," grapt ze over de bloeiende haag. De boer van 't Heetveld roept terug:

„Van jou of van de bloemen?... wat bedoel je?"

Eén bundel lach en levenslust — zoo schuifelen ze tesaam het *Diekhoes* binnen. Jans verwondert zich

erover, dat het terugzien van dien haardhoek ginds, hem niet in het minst ontroert. Al 't scherpe van het hier voor hem ontsluierde geheim is weg. Voorbij!

„*Kiek d'r es ân!* . . . er komt nog iemand! Dáár stapt Grèds *'n diek* op," en Dika, die reeds een uurtje naar den geliefde uitkeek, bloost diep. Ze liet hem weten van deze visite op het *Diekhoes*. Pinksterdag zou hij immers terugkeeren. Welnu — daar is hij in den hof!

„Zalig feest te saam!" wenscht de intredende. Doch zijn oogen bestemmen de woorden alleen voor het manke meisje.

„Van 't zelfde, Grèds," is het gewone antwoord.

„Als 't niet ongelegen . . ." herbegint de bezoeker.

„*O, wat — o, wat!* Hoe meer zielen, hoe meer vreugd! Nu wordt 't spul eerst compleet. Wat zeg jij Dika?" plaagt moôder, die 't hart van haar buurtje reeds vroeger heeft gepeild. Zij bestiert het zoo, dat beide jongelui naasteen plaats nemen aan de met *wegge*, gesuikerde beschuiten, *schinken* en worst beladen tafel. Tegen over dit paar zit een tweede — Meiken neven Wannink.

Een luidruchtig gebabbel raast op uit de steeds weer volgepropte monden. 't Geklik van messen, borden en kommen lawaait er tusschen als belleklank. Het gegichel van de meisjes zorgt, dat de mannen soms hun eigen woorden niet verstaan. En de zon overplast het tafereel met een warmen goudstroom. Ze prikkelt allen tot de hoogst mogelijke feeststemming.

„Wat een Babelsch gesnater! 't Lijkt of het kermis is op *'t Diekhoes*," schreeuwt iemand door deze gulle blijheid. In de keukendeur leunt *'n Zijgdoôk* met hunkerende oogen.

„Loopik's Berend heeft weer geroken, waar het lekker is. Kom — jij ook een slokje!" De oude Diekman neemt een karaf. Hij biedt het eerst geschonken glas aan den armen marskramer.

„Zalig Pinkster, boer!... allen hier! En dat Hij het vergelde, Die ons leerde: Wat ge den minsten deed, hebt ge Mij gedaan!"

't Klinkt zoo potsierlijk, dat het gezelschap in gierend gelach losbarst. Maar met nog plechtiger gebaar heft de venter het glas omhoog:

„Ik drink op de liefde en... op 't geluk van de jongelui."

„Van wie? Van wie?" snateren eenigen. Berend's oogen lonken van Wannink naar Meiken, van Grèds naar Dika — wier handen elkaar onder tafel hebben gevonden. De *Zijgdoôk* slurpt het glaasje al knipoogende leeg en declameert:

Op Pinkster de broet.
Geet 'n trouw met spoed.
't Gèf geluk zonder heender,
'n Heel hoes vol keender.

„Hallo, hallo! Geen malligheid, Loopik. Kom er liever tusschen en vertel eens wat nieuws?" noodt de boerin.

„Ja — wat nieuws?" joelen de vrouwen. „Zeg, Berend — wie droeg vanmorgen in de kerk den fraaisten piekhoed? Dat weet jij vast... daarvan heb jij immers verstand. Wie was 't, die zoo'n mooie paars-zijden japon droeg? Wie opent morgen na de vespers den dans in *'t Smitken?* Heb jij daarvoor nog geen meid gevraagd? Ha.. ha! Berend, is 't waar, dat de Rotboer tegenwoordig op 't Olmink loopt?

Dat hij morgen uit gaat met *Olmink's Sanne?* Wat jij . . .?"

„Weet ik veel? Ben ik soms *'n vraogenbook 'ewurden?* Kijk liever in je catechismus — daar zal je 't wel vinden. Berend heeft vandaag geen nieuws. Ja, toch... omdat ik nu eenmaal meelij heb met de nieuwsgierigheid van de *vrouwleu* in 't algemeen... daarom zal ik jullie één dinsigheidje vertellen: Het mooie, aardige *jufferke van 't Meerhoes* is in 't klooster terecht."

De spreker gluurt ondertusschen naar den onderwijzer, terwijl die blik hem tevens beklaagt. Een moment wordt het angstig rustig. Weer verbaast het Jans, dat er niet de minste smart door zijn ziel trilt... alleen verontwaardiging om dit voorbarig geklets.

„*O, wat — o, wat!* Meen jij, dat we dit dadelijk maar voor zoete koek opeten? Onzinnig geklap — meer niets! De juffer van *'t Hoes* naar 't klooster? Ha..ha..a!" bespotten ze den venter om het hardst.

„Ikzelf had 't ook nooit kunnen denken. 'k Verwachtte altijd zoo heel wat anders van haar. Danste ze verleden zomer op 't Heetveld er niet dapper op los? Hier... onze knappe *bôvenmeester* kan 't getuigen, hoe'n lieve meid ze is. Ik geloofde er dan ook niets van... van dat kloostergaan — snap je? Maar de koster beweert, dat hij het weet van *heeroome-zulvers*. Dan houdt alles op — niet waar?"

Door dat zinspelen op hem wordt Jans driftig. Ineens maakt hij een eind aan dit gezeur:

„Laat ik jullie nu eens overtuigen, dat de koster liegt. De pastoor herhaalde mij daareven, dat juffrouw Heerschop zich voorloopig heeft verbonden aan een nieuwe inrichting. Daarin belasten verschillende dames zich met de zorg voor het zoogenaamde Hollandsche

heidenkind... met de verschoppelingen uit onze groote steden. Dat is nu alles."

Hij zegt de zinnen duidelijk-kalm, op schoolmeesterstoon. Toch prikt het even in hem — in ieder van die kleinen zal Lotti mij weer zien.

Van verbazing staren alle oogen hem aan. *'n Zijgdoôk* trekt z'n lippen veelbeduidend neer.

„Waarom kijken jullie nu zoo raar? Valt het soms niet te prijzen, dat juffrouw Lotti na haar vader's dood een nuttigen werkkring heeft gezocht?"

Om strijd roept ieder zijn instemming — ook *moôder* en Dika, wier blikken echter onderzoekend blijven gericht op Jans' niets verklappend gelaat. Leek het niet, of meester boos werd om Lotti?

Heupink merkt het, praat er opgeruimd over heen:

„Morgen zullen jullie een ander nieuwtje hooren... een van mijzelf."

Een dolle stroom van vragen, dwingen, smeeken breekt zich baan. Ieder wil dadelijk weten. Een raden en gissen zonder einde slaat over Jans heen.

„Kunnen ze in die nieuwe inrichting soms ook 'n onderwijzer gebruiken?" grapjast de *Zijgdoôk* zijn meening. Doch die scherts raakt Jans niet meer.

Dika pruilt — daar zelfs zij dit niet eerder mag vernemen. Grèds ondersteunt haar met eenige moppige opmerkingen.

„Vanavond, zusje. Jij en Mans zullen de eersten zijn. Zoo hoort het immers — niet?"

Toch blijft het gissen naar dit geheimpje gedurende den heelen middag een los, prettig spel. 't Draagt bij tot meerdere leute en jool.

Den volgenden ochtend is *'n Zijgdoôk* reeds voor tienen terug op 't Diekhoes.

„'k Was ook al op 't Heetveld, vrouw Diekman. Daar deed ik heel wat ongelooflijks op! Verbeel je!... onze *bôvenmeester* wil naar Indië!... voor altijd naar de Oost! *Wat koomp hem in 'n kop ân?*"

Dien dag rolt en schuifelt dit bericht als een ratelslang door Reubergen — van deur tot deur, van straat naar straat — zelfs tot alle hoeven in den omtrek.

„Heupink's Jans wordt meester in de Oost. En Lotti Heerschop is non geworden in een nieuw soort klooster. Denk daarbij eens even aan dàt, wat er van 't gespook op *'t Meerhoes* wordt verteld... aan dat praatje over een van notaris' vroegere booien... aan Heupink's Siene, welke ook *maagd* was op *'t Meerhoes*... en ieder snapt de rest."

's Avonds zitten in de hut aan den heikant *Piependop's Geert, 'n Zijgdoôk* en het vinnige *kösterken* broederlijk tesaam. De twee laatsten zijn doodmoe door al het drentelen van huis tot huis. Zij schudden hun grijze koppen over het vele slechte in de wereld. Deze twee begrijpen den *Piependop* niet, die hen leeraart, dat God ook uit het kwaad veel edels laat geboren worden.